

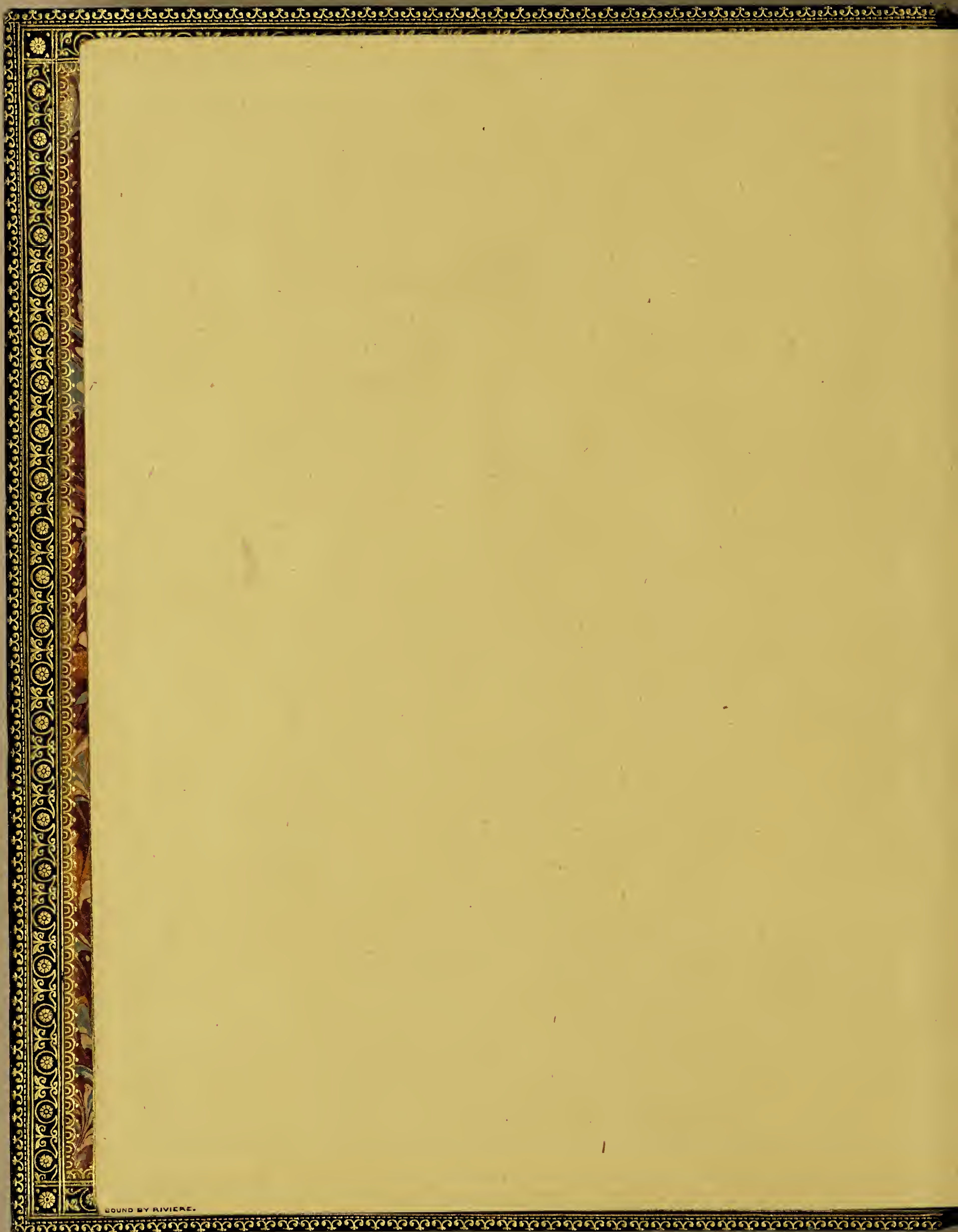
GAUDEO

GAUDEO

BOUND BY RIVIERE.

Verhael van de Eerste
SCHIP-VAERT
DER
Hollandische ende Zeeusche Schepen,
DOOR 'T
WAY-GAT,
By Noorden Noorweghen, Moscovien ende Tartarien om, na de Coninckrijcken Cathay ende China.

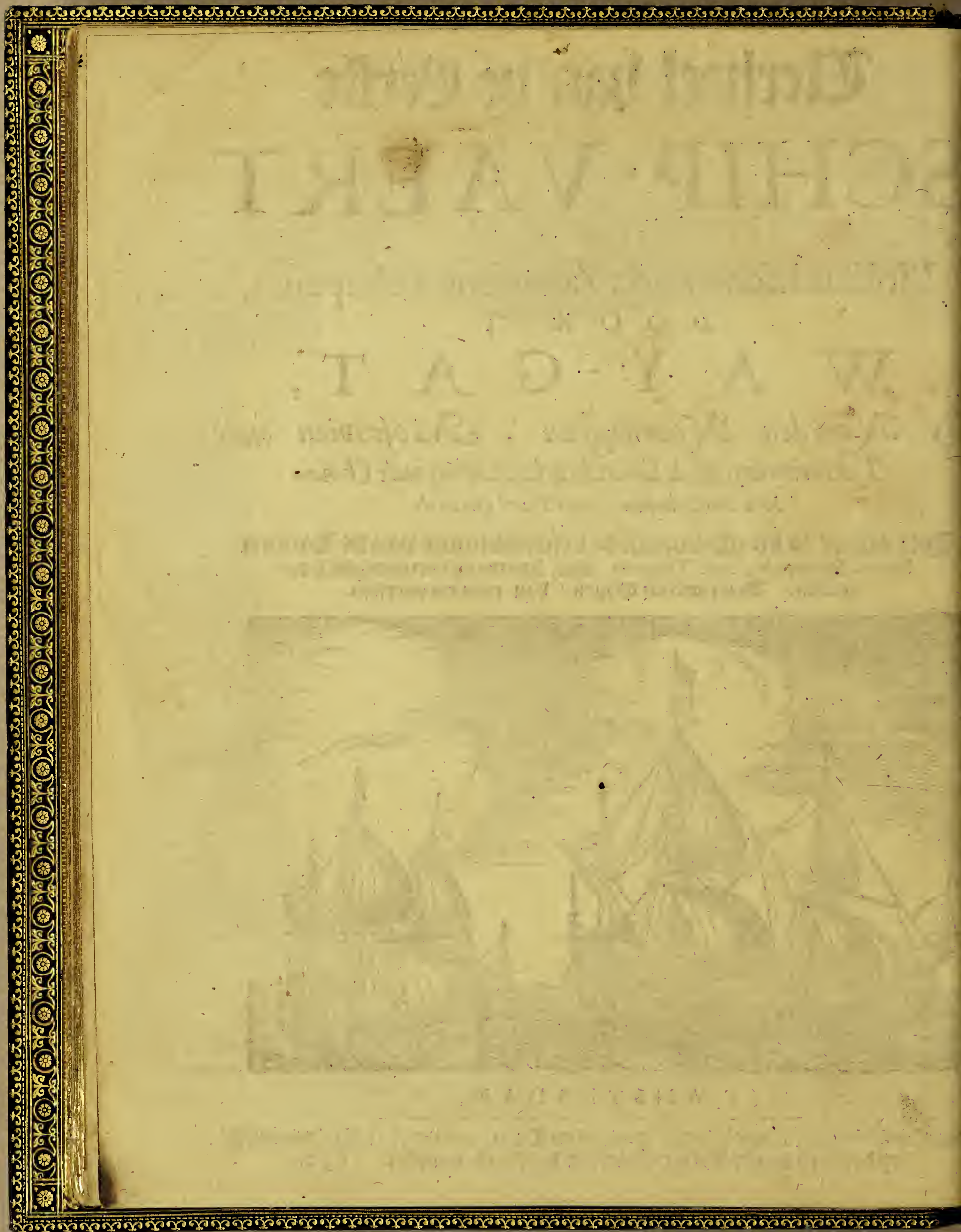
Met drie Schepen, uyt Texel ghezeylt.

Hier achter is by-ghevoeght de beschrijvinghe van de Landen Siberia, Samoyeda, ende Tingoesa. **Seer vreemt en vermaacklijck om te lesen. Den tweeden Druck / van nieuws oversien.**

t' AMSTERDAM,

Door Joost Hartgers, Boeck-verkooper op den Dam / bezijden het Stadts-Huys / op de hoeck van de Kalver-straet / in de Boeck-winckel. 1650.

[K]ort verhael van d' eerste Schip-vaert der Hollantsche ende Zeeusche Schepen by Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, nae de Coninghrijcken van Cathay ende China.

Getogen uyt het Iournael van Gerrit de Veer.

N den Jare 1594. zijnder in de Vereenighde Neder-
landen / ten versoecke van eenen Balthazar Mouche-
ron koopman woonende tot Middelburg in Zeelant/
ende sijn Compagnie / met consent ende bevorderinge F Jacob Valck
van de Edel. Mog. Heeren Staten Generael / ende Christo Koelse
van sijn Excellentie Maurits van Nassou/ gheebooren
Princen van Orangien / &c. Als Admirael van der
Zee / drye Schepen toegheemaeckt / een tot Amster-
dam / een in Zeelandt / ende een tot Enckhuysen/ om
op te doen de ghelegheentheydt ende streckinghe nae de
landen ende Coninghrijcken van Cathay ende China,
[..] Noorden Noorweghen, Moscovien ende Tartarien om. Op 't Schip van Am-
[..]rdam is Stuurman gheweest Willem Barentsz van der Schellingh / borger
[..]r selver Stadt/ een seer kloeck/ vermaert/ ende bedreven man in de konst van
[..] Zee-vaert / by hem hebbende een Schellinger Visschers Jacht / om hem in
[..]n voorghenomen reyse (by aldien hy van d' andere twee schepen quame te
[..]heyden) geselschap te houden.

[..] Dese schepen zijn op den 5 Juny/ des jaers voorsz uyt Texel gezeylt /ende den
[..]. dito met goeden voorspoet ghekomen tot Kilduyn in Moscovien / van welck Kilduyn.
[..] plandt wy elders een korte beschrijvinghe sullen stellen/ Op den 4. Juny zeyl-
[..] Willem Barentsz. 's nachts de Sonne doen hy op 't laeghste was / te weten
[..]sschen het N.N.O. ende O. ten N. ende vont hem selven op 73. grad. 25. min.
[..]pools hooghte. Dit geschiede ontrent 5. oft 6. mijlen van 't lant genaemt Nova Nova Sembla.
[..]mbla. Daer na wenden sy 't oostwaert over/ ende quamen na 5. mijlen zeylens
[..] een lage uytstekende hoeck/ die sy noemden Langenes: Recht aen desen hoeck Langhenes.
[..] 't oosten was een groote bay/ alwaer sy met het boot aen lant voeren/ maer en
[..]onden geen volck. Tusschen Capo Baxo, dat 4. mijlen van Langenes leydt ende Capo baxo.
[..] westhoeck van Loms bay, waren twee inwijcken.

[..] Loms boy is een groote wijde Bay/ ende heeft aen de westzijde een schoone ha- Loms baey.
[..]n 6. 7. 8. vadem diep / Daer voerense / met de Jacht aen landt / ende stelden-
[..]r een baken van een oude mast die sy daer vondē. Dese Baey noemdense Loms
[..]ey van wegen eenerley aert van vogelen also genoemt/ diese daer in groote me- Lommē
[..]ighte vonden/ wesende groot van lichaem / maer so kleyn van vleugels/ dat het oft noortsche Papegaeyen.
[..]onder is/ hoe die kleyne vleugels dat sware lichaem dragen konnen. Sy hebbē
[..]aer nesten op steyle bergē/ om vande beestē beschermt te zijn/ broedē maer een ey

teffens/ende zijn voor de menſchen ſo weynigh bevreeſt/dat al grijptmen der eenige op haer neſt/ſo en vliegen nochtans de andere daer ontrent niet wegh.

Admiraliteydts Eylant.

Van Loms baey zeyldenſe na het Admiraliteyts Eylant,'t welck aen de ooſt-zijde niet ſchoon maer verre vlack is / eñ daerom een groot ſtuck weegs moet geſchout zijn/ te meer om dat het ſeer oneffen is / ſoo datmen met den eenen worp ſal 10. vadem hebben / met den anderen worp maer 6. ende ſtracx daer na weder 10. 11. 12. Den 6. July / als de Son noorden was / quamenſe met ſchoon weder neffens de Swarten hoeck , leggenden op 75. grad. 20. min. en ontrent 8. mijlen van daer/ aen Willems-Eylant, op 75. grad. 55. min. Op dit Eylant vondenſe ſeer veel drijf-hout / en veel Walruſſchen, weſende wonbaerlijcke ſterke zee-monſters/veel grooter als een Os/ en huyden hebbende ſeer als de zee-robben/ met heel kort hayr/haer muyl is der leeuwen muyl gelijk/ſy houdent dikmaels opt ys/ en men kanſe ſeer qualijck dooden/ ten zy datmenſe ſla inde ſlagh van 't hooft/hebben vier voeten/maer geen ooren/brenghen maer een of twee jonghen voort/en als de Viſſchers haer op een ſchos ys betrappen met haer jongen/ ſoo werpenſe deſelve jongen voor haer in 't water/nemenſe in haer armen/ en dompelen daer mede op en neder/en alſſe haer aende ſchuyten willen wreecken/oft te were ſtellen/ſo werpenſe haer jongen weder wegh / en komen met gewelt nae de ſchuytẽ toe. Sy hebben twee groote tandẽ aẽ weerzye vande muyl uytſtekende/ lang ontrent een halfel / deſe werden ſoo waert geacht als yvoor oft oliphants tanden/ſonderling in Moſcovien/Tartarien/ en elders daerſe bekent zijn/want zijn ſo wit / hart / en effen als yvoor / de hayrkens van hare baerden zijn kleyne horenkens/bykans even als d' yſere verckens hebben/ daer zijnder anno 1612. ſo tot Amſterdam/ als elders in Hollant/twee te ſien geweeſt/ een out/dat doot was/ende een jong/dat noch leefde/d' Engelſche noemenſe Zeepaerden,de franſſen Vaches de mer,de Ruſſen die de beſte kenniſſe daer van hebben/Morſen.

Walruſſchen.

Swartẽ hoeck.

Willems Eylant.

Berenfort.

Den 9. July/ liepenſe in Berenfort onder Willems Eylant op de rede/en vonden aldaer een witte Beer/die ſy/flucx in 't boot vallende/door ſijn lijf ſchoten/maer de beer dies niet tegenſtaende betoonde een wonderbaerlijcke kracht/ diergelijcke miſſchien noyt gehoort en is/want hy ſprangh noch op/ende zwom in 't water/ dies 't volck dat in 't boot was hem na roeyden/en een ſtrick om den hals wierpen/meenende hem alſo levendigh in 't ſchip/ende voort tot een monſter in Hollant te brenghen/ maer waren in 't eynde noch blijde datſe van hem ontſlaghen waren/ en lieten haer wel genoegen met het vel. Want hy maeckte ſo eyſſelijck een geluyt/ ende toonde ſoodanighen kracht/ dat het qualijck om te ſeggen/ende noch min voor den onervarenen om geloven ware. Sy lieten hem na veel moyte wat ruſten/ende gaven hem wat meer bots met het touw dat hy om den hals hadde/ſlepende hem ſoo van langer hant na/ om hem mat te maken/ ende Willem Barentſz palmde hem altemet wat aen/maer de beer zwom aen 't boot/ en ſloegh ſijn poten daer achter in/komende voorts ſoo geweldigh aen/dat hy met ſijn halve lijf al in 't boot was/waer door 't volck ſo verbaeſt wert/dat ſy vluchten van achteren 't boot naer vooren / meynende anders niet dan dat ſy alle lijveloos waren/doch werden noch door een ſonderlinge avonture verloſt/mits de ſtrick die de beer om den hals hadde aen 't vingerlingh van het roer vaſt rocht/ ſo dat hy niet voort en mocht. Doen hy nu alſoo in onmacht lagh/verſtoute ſig een van 't volck/ende ſtack hem met een halve lancie dat hy van 't boot neder te water viel/ roepende ſoo te met voort nae 't ſchip ende hem naſlepende/ tot dat hy heel krachteloos zijnde/ voort wert dootgeſlagen/gevilt/ende ſijn vel t' Amſterdam gebracht.

Wonderlijcke kracht van een Beer.

Den

Den 10. Juny zijn sy gekomen aen 't Eylant met de Cruycen, alsoo genoemt van groote Cruycen die daer op stonden/ en leggende ontrent 2. groote mijlen van 't vaste lant/ heel onvruchtbaer/ en seer klippigh/ streckende oost en west ontrent een half mijl langh/ met een rif op elck eynde. Ontrent 8. mijlen van daer leyt den Hoeck van Nassouwen op 76. grad. zijnde een lange en vlacke Hoeck/ diemen wel schouwen moet/ want daer was droogte van 7. vadem seer verre van 't lant. Van desen hoeck zeyldense o. ten z. en o. z. o. 5. mijlen/ en doen docht haer datse lant sagen in 't n. o. ten o. van haer/ daer sy nae toe zeylden/ meynende 't was een ander lant dat noortwaert van Nova Sembla lagh/ maer 't begon soo stijf te waeyen/ datse strackx alle de zeylen in nemen moesten/ ende de zee gingh soo hol/ dat sy 16. uren langh dreven sonder zeyl/ 's anderdaeghs wert door een groote zee van haer roey-jacht in de gront gesmeten/ alsoo dat sy 't verlooren/ en noch langh sonder zeyl dreven / tot dat sy met de z. w. Son dicht aen 't lant van Nova Sembla quamen. Den 13. Juny ontmoeten sy groote menighte van ys / soo veel als men uyt de mars oversien mocht/ ende den 14. dito zeylden sy tot de hoogte van 77⅓. grad. en quamen doen weder aen een effen velt ys/ soo groot datmen 't niet oversien konde. Den 19. 's morghens quamen sy weder dicht by 't lant van Nova Sembla ontrent de voorsz Capo de Nassou, ende den 26. aen de Capo de Troost. Den 29. dito vonden sy haer op 77. graden/ ende doen lagh de allernoordlijckste hoeck van Nova Sembla, genaemt Yshoeck, recht oost van haer. Daer vondense eenighe steentjens die glinsterden als goudt / ende noemdense daerom Goudt steentjens. Den 31. July laveerden sy tusschen 't landt ende ys henen met lieffelijck stil weder/ ende quamen aen de Eylanden van Orangien, ontrent een van de welcke sy wel vonden by de 200. Walrusschen / die haer laghen

Cruys-landt.

C. Nassouw.

Capo de Troost.

Yshoeck

Goudt-steen.

Eylanden van Orangien.

Schip-lup ende Walruſ-ſchen ſtrijdt.

en bakerden op het ſant in de Son. 't Schipſvolck/ meynende dat dit ghedierte ſich te lande niet weren konde/ gingen tegen haer vechten/ om de tanden te krij-ghen/ maer ſloeghen alle haer bijlen/ kortelaſſen/ ende ſpieſſen daer op in ſtucken ſonder een daer van doodt te ſlaen / dan dat ſy'er eenen een tandt uyt ſloeghen/ die ſy mede namen. Siende dan datſe met vechten niet op haer winnen konden/ ſoo beſlotenſe 't ſcheep te varen om grof geſchut te halen/ maer het beſtont ſo ſeer te wayen/ ende 't ys aen groote ſtucken te ſchueren / dat ſy 't naelaten moeſten.

Beer doodt ge-ſlagen.

Op deſelve tijdt vondenſe oock een groote witte Beer ſlapende / ende ſchoten hem in ſijn huyt / maer hy liep noch wegh/ ende begaf hem in 't water/ doch het volck roeyde hem met het jacht na/ ſloeghen hem voort doodt/ ende ſleepten hem op 't ys/ daer ſy hem aen een halve lancie vaſt maeckten / en meyndenſe te komen halen / dan mitſdien het hoe langher hoe harder begon te wayen / ende het ys te ſcheuren/ ſoo is daer mede niet van gevallen.

Na dat nu Willem Barentſz met ſodanig avontuer als verhaelt is/ tot de Eylanden van Orangien gekomen was/ ende nae allen gedaen arbeyt vernam/ dat ſy daer qualijk mochten deurkomen om de begonnen reyſe te volvoeren/ ofte 't lant voorder op te doen/ ende 't volck oock beſtondt verdrietigh te worden/ ſoo werdt het voor goedt aenghesien datſe wederom ſouden keeren / om alſoo by de ander Schepen te komen die na de Weygats ofte Straet de Naſſou, haer cours genomen hadden/ ende te vernemen wat openinge die aldaer gevonden hadden.

Soo hebbenſe dan den eerſten Auguſti haer cours weder te rugge gewent/ en-de zijn voorby den Yſhoeck, Capo de Trooſt, Capo de Naſſou, ende andere hoecken meer / op den 8. dito ghekomen aen een laegh kleyn eylandeken leggende op een

Swarte Eylant.

half mijl aen 't landt / 't welck ſy noemden het Swarte Eylandt; om dat het bo-ven zwart was. Daer peylde Willem Barentſz de hoogte des pools op 71⅓ gra-den/ en daer was een grooten inwijk/ 't welcke Willem Barentſz giſte de plaets

Conſtintſarch.

te weſen daer Olivier Bennel te voren geweeſt hadde / ghenaemt Conſtintſarch. Dry mijlen van 't Swarte Eylandt vondenſe noch een andere ſlechte hoeck / daer

Cruyſ-hoeck.

een cruys op ſtondt / ende noemden hem daerom de Cruyſhoeck. Van daer zeyl-denſe by de wal langs 4 mijlen/ ende quamen doen aen een andere ſlechte hoeck/ daer achter een grooten inwijck was/ die noemden ſy den vijfden hoeck / ofte S.

S. Laurens hoeck. Schanſ-hoeck.

Laurens hoeck. Dry mijlen voorder leydt de Schanſhoeck, met een lage zwarte klip dicht aen 't landt / daer een kruys op ſtaet. Hier voerenſe met het boot aen lant/ ende vernamen datter volck geweeſt was / die om harent wille ghevlucht waren/ Want ſy vonden aldaer ſes ſacken met rogghen-meel begraven/ ende een ſteenhoop by 't kruys. Een gotelinx ſchoot van daer ſtondt noch een kruys met drye huyſen van hout gemaeckt op de Noortſche maniere. Sy vonden daer ook in de Huyſen veel tonnen-duygen/ waer uyt ſy vermoeden datter eenigen Salm-vangh moeſte zijn/ Daer stonden oock vijf of ſes doot-kiſten by de graven boven der aerden / ende waren met ſteenen ghevult. Dit was een ſchoone haven voor

Meelhaven.

alle winden/ ende ſy noemdenſe de Meelhaven, om des meels wille datſe daer von-den. Tuſſchen de Meelhaven ende de Schanſhoeck leyt de Baeye van S. Laurens.

S. Laurens Baey. Eylandē S. Clare

die ſeer ſchoon is voor n. o. ende n. w. windt. Hier maten ſy de hooghte van de Son op 70¼ graden. Den 12 Auguſti quamen ſy by twee Eylandekens / daer van het uyterſte een mijl van 't landt lagh / deſe noemdeſe S. Clare. Den 15 dito z. w. Son heeft Willem Barentſz ghemeten des Pools hooghte op 69. graden

Matfloe ende Delgoy.

15. min. ende doen gingenſe noch 2. mijlen ooſt aen/ ende verviel en op de Eylan-den van Matfloe ende Delgoy, alwaer ſy 's morghens quamen by de compagnie

van

an d'ander schepen van Zeelant ende Enchuysen / die desselven daegs uyt de Veygats ghekomen waeren/ ende meynden dat Willem Barentsz rontom Nova embla gezeylt hadde / ende also weder ghekeert was door de Weygats. By mal-anderē komende dedense teykens van blijschap met eerschotē eñ anders/vertel-nde elck anderē waer sy al geweest warē/eñ wat elck bezeylt eñ opgedaē hadde. Dit ghedaen zijnde / hebbense haer cours wederom naer huys ghewendt/ en e Willem Barentsz met sijn Jacht quamen op den 16 Septembris voor Am-erdam/mede brengende een Walrusch van wonderbaerlijcke gestalte/die sy op n schos ys gevangen ende gedoot hadden.

Kort verhael van de tweede Schip-vaert by de Hollandtsche en de Zeeusche Schepen, ghedaen Anno 1 5 9 5. achter Noorwegen, Noscovien ende Tartarien om,naer Cathay ende China.

Getrocken uyt het Iournael des voorsz. Gerrits de Veer.

Nae dat nu de voornoemde drie schepen op den Herfst wederom t' huys ghe-komen waeren / soo wasser goede hoope datmen door de Weygats de voor-oemde reyse soude mogen doen/ende dat meest door 't verhalen van 't Zeeusche nde 't Enchuyser schip/daer Jan Huygen van Linschoten Commis op geweest

was/

was/die de ſake vry wat breedt voor-geſtelt hadde / So datter by de Ed. Mog. Heeren de Generaele Staten ende ſijn Princelicke Excellentie beſloten wert tegen 't voor jaer wederom eenige ſchepen toe te maken/om niet alleenlick/als te voren/de vaert op te doen ende te beſpieden/maer ook eenige waren ende koopmanſchappen derwaerts te ſenden/daer in de koopluyden mochten ſchepen ſoodanig goet; als 't haer beliefde/ met eenige Commiſen om 't ſelve te verhandelen ter plaetſe daer ſy aen-komen ſouden / ende dit alles vracht-ende licent-vry.

Petrus Plancius, een vermaert Coſmographus ofte Werelt-ſchrijver/is mede een principael beleyder ende bevorderaer van deſe Schip-vaerdt geweeſt/die de principale ordre van de courſen geordineert heeft gehadt/als oock de ſtreckinge van de landen van Tartarien, Cathay, ende China, maer wat van de ſelve te oordeelen zy/is noch onbekent / alſo de drie tochten daer om gedaen tot geenen gewenſchten eynde gekomen/noch de courſen by hem gheſtelt volkomentlick achter-volght zijn/ ende dat door eenighe voor-gevallen inconvenienten/die door de kortheyt des tijdts niet en konden verbetert worden.

Daer zijn dan in den voorſz Jare 1595/van wegen den Generale Staten der Vereenichder Nederlanden ende zijn Excellentie ſeven ſchepen toe-gemaekt om te zeylen door de Weygats of Straet van Naſſouwen, na de Coninghrijcken van Cathay ende China, twee tot Amſterdam/twee in Zeelant/twee tot Enchuyſen/ende een tot Rotterdam/de ſeſſe met allerley koopmanſchap ende ghelt geladen / met Commiſen daer by om de koopmanſchap te drijven/ende het ſevende een Jacht/ die bevel hadde als de andere Schepen om de Caep de Tabin (ghehouden zijnde voor den uyterſten hoeck van Tartarien) zijn ſouden / of immers ſo verre / dat ſy zuydelick mochten aengaen/ende geen quaet of verlet meer en hadden te vreeſen van 't Ys/ als dan wederom te keeren / ende de tijdinghe daer van te brengen. Op 't groot Schip van Amſterdam was Schipper ende Stuurman de voornoemde Willem Barentſz, tot Commis hebbende Jacob van Heemskerck, de ſelve die omtrent twaelf jaren daer nae/namentlick anno 1607. in dien gheweldighen Scheeps-ſtrijt binnen de Baey ende onder 't geſchut des Caſteels van Gribraltar, den gemeynen Vaderlande ende hem ſelven een onſterflijken naem heeft verworven. Met dit ſelve Schip voer oock Gerrit de Veer, uyt wiens Journalen wy deſen/ende den na-volgenden derden tocht kortelick hebben getrocken.

Den tweeden July zijn ſy uyt Texel ghezeylt in 't rijſen van der Sonne/ ende kregen den 14 dito 't lant van Noorwegen in 't gheſicht. Den 22. nae den noene z. z. w. Son ſagen ſy een groote Walviſch recht voor de boegh leggen ſlapen / die door 't gedruyſch van 't aen-zeylende Schip ende 't geroep van 't volck wacker wert/en alſo ontſwommen is/anders hadden ſy hem op 't lijf moeten zeylẽ. Den 4 Auguſti/ onſe Vice-Admirael/een weynigh voor uyt weſende/ſtiet op een klip: doch door moy weder geraeckten daer lichtelijckẽ van/wy ſulx vernemende hebben 't voorts gewent. Den 6 dito/quamen wy ende den Vice-Admirael tegens den anderen te ſtoten/maeckende malkanderen ſeer reddeloos. Den 7 dito/ ontmoetede haer een Enchuyſer ſchip komende uyt de witte zee/Den 14. dito wert de hooghte des Pools bevonden 70 graden 47 minuten / ende den 18. ſaghen ſy twee Eylanden/ die d' Enchuyſers den naem gaben van ſijn Exellentie ende van ſijn broeder Graef Henrick, ſaghen oock weſter Son ten ſelven daghe de Weygats o. n. o. van haer leggen omtrent 5 mijlen/ van de 70 graden tot aen de Weygats
Afgoden hoeck. zeylden ſy meeſt al door ghebroken Ys/ende 't rechte gat tuſſchen de Beelt of Afgoden-hoeck ende der Samoieden lant was daer ſo vol af/ dat het niet wel mogelick

lick was te passeren/daerom sy op de reede geloopen zijn in de Baey die sy noemden de Traenbaey, om dat sy daer veel traen vonden. Dit is een goede Baey voor den Ysgangh / meest voor alle winden beschut/ende men mach soo verre daer in zeylen als men wil/5.4.ende 3. vadem goede steeck-gront / doch by den oost-wal is 't diepste water. Traen-baey.

Den 21. Augusti/trocken sy op 't landt van de Weygats met 54.persoonen/om te vernemen nae de gheleghentheydt aldaer. Omtrent 2. mijlen te landewaert inkomende/hebben sy ghevonden verscheyden steden met vellewerck/traen/ende dierghelijcke waer/ oock voetstappen van menschen ende Rheeden / daer door sy vermoeden datter menschen omtren moesten woonen/oft immers komen hanteren. Dit mocht men te meer besporē aen de menigte van beelden/die men aldaer op den Beelt-hoeck (alsoo van haer ghenaemt) seer veel vant. Wyders te landewaerts inkomende/hebben sy alle middelen aen-gewent om eenige huysen ende menschen te vinden/ waer door sy onderwesen mochten worden vande gelegentheydt der zee-vaert daer omtrent/maer en hebben noch volck noch huys konnen vinden / daerom sy tot naerder onder-rechtinghe met sommighe van haer volck noch verder 3. o. aen-trocken nae den oever vander zee/ Aldus treckende hebben sy een ghemaeckte wegh ghevonden in het mos oft moras / ontrent ter halver knye diep/ want alsoo diep tredende vonden sy harden gront/op 't allerondiepste was het over de schoenen diep. Aen den over ghekomen zijnde hebben sy haer verblijt/overmits haer docht dat sy openinge sagen/ende soo weynigh Ys/dat sy daer wel meynden door te komen. Dit hebben sy s'avonts weder t' scheep komende voor een nieuwe tijdingh aen boort gebracht / De Schipper hadde mede een roep-jacht uytghesonden om te sien oft de Tartarische zee open was / maer sy mochten inde zee niet komen om des Ys wille/ dan voeren aen de Cruys-hoek, lieten het Jacht daer leggen/ende liepen over lant na de Twist-hoeck, daer sagense dat het Ys van de Tartarische zee aen de kusten van Ruslandt ende Weygats in den hoeck vol gestouwt was. Cruys-hoeck. Twist-hoeck.

Den 23 dito hebben sy een Lodgie van Pitzore gevonden/die van bast te samen genayt was/ende hadde noordewaert op geweest/om aldaer eenige Walrusch-tanden/traen/ende gansen te bekomen/diese in hadden tot ladinge vande schepen die uyt Ruslant komen souden deur de Weygats/seggende/doen wy haer versprakē dat de selve schepen souden komen om te zeylen inde Tartarische zee voorby de riviere Oby tot een plaetse in Tartarien genaemt Ugolita, om aldaer te verwinterē/ gelijckse alle jaers gewoon waren te doen. Seyden voorder/het soude noch 9 of 10 weken aenlopen/eer 't gat soude toe-vriesen/maer toe wesende/datmen dan over Ys mocht loopen tot in Tartarien, over de zee/die sy noemdē Marmare. Den 25 Augusti/zijn de Hollanders wederom na de Lodgie gegaen ende hebben vriendelick met de Russen gesproken/daer sy oock vrientschap aen vernamē/want gavē haer strax in't aenkomen acht vette gansen/die sy veel in 't ruym van haer Lodgie hadden leggen/ De onse versochten/ sy wilden een of twee met haer aen't schip varen/waer op sy terstont seer blijdelick met gevarē zijn tot seven toe/ In't schip komende verwonderden sy haer seer vande grootheyt en goede toerustinge des selven/ en na dat sy 't van vooren tot achteren wel besien hadden/ hebben de onse haer t'eten voor geset vleysch/ boter / en kaes / doch sy hebben 't geweygert/ seggende dat het dien dagh hare vasteldag was/maer siende ten laestē pekelharing/ hebben daer alle te samen van gegetē/met hooft met staert met al/van bovē afbijtende. Gegeten hebbende/zijnse met noch een back met haring vereert geworden/

den/daer van ſy de onſe ſeer bedanktẽ/ niet wetende wat vꝛientſchap ſy haer daer
vooꝛ bewijſen ſouden/ eñ werden vooꝛts met 't Jacht inde Traenbaey gebꝛacht.

Samojeden. Den 31. Auguſti voer Willem Barentſz aen de ſuyt-zijde van de Weygats aen 't
vaſtelant/ alwaer ſy eenighe wilde menſchen / ghenaemt Samojeden ghevonden
hebben/ doch niet al te wilt / want ſy zijnde 20. in getale / met de onſe/ die neghen
waeren / ſpꝛaeck ghehouden hebben ontrent een mijl weeghs te landewaert in.
't Was heel miſtigh weer/ ſoo dat ſy moghelick van geen volck en vermoeden/ en=
de de onſe ſagenſe in twee hoopen vijf ende vijf te ſamen gepartuurt/ ende waren
ſeer dicht by haer eer ſyſe gewaer werden. De Tolck vande onſe is vooꝛ uyt ge=
gaen om met haer te ſpꝛeken/ als ſy dat ſaghen hebbenſe mede een man vooꝛ uyt
geſonden/ die by onſen man komende een pijl uyt ſijn koker trock/ hem dꝛeygen=
de te ſchieten/ waer deur de Tolck/ ſonder geweer zijnde bevꝛeeſt wert/ ende riep
in Ruſſcher ſpꝛake/ ſchiet niet/ wy zijn vꝛienden/ d'Ander dit hoorende/ heeft ſijn
pijl ende boogh ter aerde gewoꝛpen / daer mede te kennen gevende dat hy wel be=
geerde met onſe Tolck ſpꝛake te houden / de welcke andermael ſeggende/ wy zijn
vꝛienden/ heeft de wilde gheantwooꝛt/ zijt dan welkoom/ ende groeteden vooꝛts
Hare wijſe van groeten. malkanderen/ beyde haer hooſden neder buygende ter aerden/ na der Ruſſen ma=
niere. Doen heeft hem de Tolck ghevꝛaeght nae de ghelegentheyt van den lan=
de ende der zee ooſtwaert dooꝛ de Weygats, waer van ſy hem goet beſcheyt ghe=
daen hebben/ ſeggende/ als men een hoek gepaſſeert ſoude zijn omtrent vijf dagh
reyſens/ wijſende na 't n. o. datter dan een groote zee is / z. o. op/ ende dat ſy 't ſel=
ve ſeer wel wiſten/ overmits een van haer daer geweeſt hadde van wegen haeren
Coningh met een partye volcx / daer hy overſte van ghewieeſt was.

Kleedinge. De ghedaente haerer kleederen is ghelijck men by ons de wilde Menſchen af=
maelt/ maer zijn even wel niet wilt/ want gebꝛuycken goet verſtant. Sy zijn ge=
kleet met vellen van Rheeden van den hoofde tot de voeten/ uytgeſondert de vooꝛ=
naemſte/ die 't hooft bedecken met eenigh ghecoleurt laecken ghevoedert met pel=
terie/ De andere dꝛagen alle mutſen van Rheens vellen/ het ruygh buyten/ dicht
aen 't hooft ghevoeght / ende wel paſſende. Sy dꝛagen langh hayꝛ in een vlecht
Gedaente. ghevlochten hanghende buyten haer kleederen op den rugge/ zijn meeſt koꝛt van
ſtatuere/ met bꝛeede platte aenſichten/ kleyne ooghen / koꝛte beenen / haer knijen
ſtaen uytwaerts / ende zijn ſeer raſch in 't loopen ende ſpꝛingen. Den vꝛeemden
Natien betrouwen ſy weynigh / Dat bleeck daer aen/ dat als de onſe / (die haer
nochtans alle eere ende vꝛientſchap bewesen hadden) den eerſten Septembꝛis an=
dermael aen lant quamen/ ende een boogh van haer eyſchten om die te beſien/ dat
ſy 't weygerden / ende een teycken deden niet daer toe te willen verſtaen. De gee=
ne die ſy haeren Coningh noemden hadde ſchiltwacht uytſtaende/ lettende op
't gene datter omme-gingh/ ende gekocht oft verkocht wert. Een van de onſe ge=
naeckte hem wat naerder / ende bewees hem vꝛientſchap na de wijſe by haer ge=
bꝛuyckelick/ hem ghevende een biſcuyt 't welck hy met grooter eerbiedinge aen=
nam/ ende terſtont op at/ maer in 't eten/ als oock vooꝛ ende naer/ nam hy ſcherp
regard op al datter omgingh. Haer ſleden ſtonden altijdt veerdigh met een oft
Rheeden. twee rheeden ingeſpannen / die alſoo raſch konnen loopen met een man oft twee
daer op dat het gheen van onſe paerden daer by herden moghen. Een vande onſe
ſchoot met een muſket t'zeewaert in/ daer van ſy ſo ſeer verſchꝛikten/ datſe liepen
ende ſpꝛongen als uytſinnige menſchen/ doch beſadigheden ſy haer weder/ ſiende
dat het uyt geen quaetwilligheyt oft argheyt geſchiede. De onſe deden haer ſeg=
gen dooꝛ haren Tolck/ ſy gebꝛuyckten die buſſen in plaetſe van boghen/ ende om

haer

haer voorts te doen sien wat kracht men daer mede doen konde/ so heeft een van de onse een platte steen van een halve palm groot een stuck weegs van hem op eē berg gestelt/ende sy wel siende dat sulcx yet te beduydē hadde/zijn in 't ronde gaen staen wel 50 oft 60 in getale/ so wat afwijckende. Doen heeft hy die de bus hadde nā de steen geschoten / ende die soo gheraeckt/ dat hy in stucken viel/ hier over waren sy noch meer verwondert als te voren. Daer na namen wy ons afscheyt van malkanderen met grooter eerbiedinge aen weder zijde/ende in 't Jacht zijnde lichten wy andermael onse mutsen / en deden de trompetten blasen tot haer eere/ gelijck sy mede na hare wijse ons alle eerbiedinge en vrientschap bewesen/gaende voorts nae haer steden.

Nae dat sy van ons gescheyden ende soo wat te landewaerts ingereyst waren/ isser een van haer op strant komen rijdē/om te halen een beelt uyt den rouwē gesneden/dat de onse van 't strant mede ghenomen hadden/ ende in 't Jacht geleyt/ Als hy nu in het Jacht was gekomen / heeft hy dit beelt ghesien / ende de onse een teycken gegeven / sy hadden groot quaet daer aen gedaen dat sy dat beelt genomen hadden/ De onse dit merckende hebben hem 't beelt wederom ghegeven/ ende hy steldet daer op een berg dicht aen den oever/sant daer een slede om/eñ liet het alsoo haelen. Nae 't gheene de onse bemercken konden / soo hieldense sulcke beeldē voor haer Goden/ want op den hoeck vande Weygats, die de onse de Beelthoeck noemden / vonden sy ettelicke honderden sulcker ghesneden beelden / heel rouw/boven wat ront/ende in 't midden een heuvelken gelaten in plaets van een neus/boven de neuse twee sneden in plaetse van ooghen / ende onder de neus een snede in plaets van de mont. Sy vonden oock voor de beelden / veel assche ende beenen van Rheeden / daer uyt te gissen is dat de inwoonders aldaer hare offerhanden gedaen hebben. Afgoden.

Den derden Septembris hebben sy 's morghes zeyl gemaeckt omtrent twee uren voor 't rijsen van der Son/ende quamen metter Sonnen opgangh omtrent een mijl by oosten de Twist-hoeck, zeylende op ten noorden / tot de zuyder Son/ omtrent ses mijlen / maer doen moesten sy 't door de veelheyt des Ys ende d'onghestadigheyt des wints / als mede door de dicke mist / dickmaels wenden/ende vervielen eyndelick op de oost-zijde van het Staten Eylandt, omtrent een musket schoot van 't lant. Op dit Eylant gingen sy altemet Hasen schieten/ die daer seer veel waren; ende den 6 Septembris des morgens zijnder eenige Boots-gesellen aen 't vaste lant gegaen om ghesteenten te soecken / zijnde een maniere van Diamanten/die op 't Staten Eylant mede seer veele waren. In 't soecken van de steentjens is geschiet / sooder twee maets by malkanderen laghen / datter een witte magere Beer is listelick aengekomen/ende greep/ d'een van dese twee in de nek/ hy niet wetende wat het was/riep/wie grijpt my daer van achteren? Sijn maet/ die by hem in de kuyl lagh/lichte sijn hooft op om te sien wie 't wesen mocht/ende siende dat het een Beer was/riep och maet 't is een Beer / staende mits dien wel wacker op / ende loopende al sijn best wech. De Beer beet den eenen terstondt 't hooft in stucken / ende soogh het bloedt daer uyt. 't Ander volck dat mede aen landt quam / liep flucx derwaert wel 20 sterck / om de man te verlossen/oft ten minsten den Beer het doode lichaem t'ontjagen/maer als sy haer roers ende spiesen gevelt hebbende nae den beer toe quamen/ die noch stont ende at van het doodelichaem/soo is hy seer wreet ende onbeschreumt tot haer in-geloopen/eñ heeft noch een man uyt haer wech gheruckt ende verscheurt / waer door de andere al te samen de vlucht ghenomen hebben. Die van 't schip ende Jacht siende dat haer

Staten Eylant.

Noordtsche Diamanten.

Een beer verslielt twee menschē.

haer volck gevlucht quam nae den oever/ſijn met aller haeſt inde ſchuyten gevallen / ende nae den oever gheroept om haer volck t'onſetten. Aen lant komende hebben ſy dat deerlick ſchouſpel van haer volck geſien / ende ſpraken derhalven malkanderen een moet aen/datſe gelijcker hant tegen den Beer ſouden aentrecken met roers/cortelaſſen ende halve lancien / ſonder dat yemant wijcken ſoude/ Doch dit en konden ſy alle ſo niet verſtaen / want ſommighe ſeyden/onſe maets zijn doch al doot/ wy ſullen den beer wel krijgen al en ſtellen wy ons in ſoo openbaren perijckel niet/mochten wy onſe maets noch haer levẽ redden/ ſo mochten wy ons haeſten/maer nu is 't met gheen haeſt te doen / dan wy moeten hem ghewis nemem/ende dat tot onſe meeſte verſekertheydt / want wy hebben met een wreet fel ende verſlindende beeſt te ſchaffen. Doen zijnder drie van de maets wat

Voort be- vet voort aen-getreden/ de beer evenwel voort-varende zijn aes te verſlinden/en-
vochten. de op alle hare menighte/hoewel ſy wel 30 ſterk waren/niet achtende. Deſe drie waren Cornelis Jacobſz ſchipper van Willem Baren:ſz. Willem Gijſen ſtuurman van het Jacht / ende Hans van Uffelen, ſchrijver van Willem Barentſz: Als nu de ſchipper ende ſtuurman driemael gheſchoten ende niet uytgerecht hadden / is de ſchrijver noch wat vet voor uyt ghetreden / ende den beer binnen ſchoots ſiende/ heeft met zijn roer daer op aen-gelept/ ende hem door 't hooft by de oogen in-getreft / maer de beer bleef noch al de man by de neck houdende / ende beurde zijn hooft noch op met man met al/ doch begonſt wat te ſuyſebollen/Daer over hebben de ſchrijver ende een Schotſman hem op de huyt gheſlaghen met haere cortelaſſen / ſo datſe in ſtucken ſpronghen/ſonder dat hy ſijn aes noch verlaten wil-

de/

de/in 't eynde is Willem Gijsen toegeloopen/ ende heeft den Beer met sijn roer o- ende om-
ver de snuyt geslagen dat hy doen eerst ter aerden viel/ende Willem sprangh hem gebragt.
op 't lijf/ ende sneet hem de stroot af. Daer na hebben sy de doode lichamen den
7. Septembris op het Staten Eylant begraven/ den Beer gevilt/ende t' vel t' Am-
sterdam gebracht.

Den 9. Septembris zijn sy van 't Staten Eylandt t' zeyl ghegaen / maer het Ys
quam so veel ende geweldig in/dat sy niet door en mochten/ ende 's avonts moe-
sten weder keeren daer sy 's morgens waren af-gevaren/ zeylende den Admirael
ende 't Jacht van Rotterdam op de klippe/doch sonder groote schade daer afra-
kende. Den 11. dito zeylden sy weder inde Tartarische zee / maer gheraeckten
ander werf in veel Ys/also dat sy wederom na de Weygats zeylden/ ende setteden
't by de Cruys-hoeck. Den 14. begost het weer te beteren / de wint liep ten n. w.
en de stroom quam stijf uyt de Tartarische zee loopen/ Des selven daeghs voeren
sy aen d' ander zijde van de Weygats nae 't vaste lant/ om 't Canael te diepen/ende
voeren heel inde bocht achter het Eylant met de steert, daer sy een kleyn huysken
van hout vonden / ende een groot afwateringe. 's Morgens wonden sy 't ancker
aen boort en de steng om hoog/meenende ander-mael te versoecken om hare rey-
se te vervorderen/maer d' Admirael van ander meeninge zijnde is blijven leggen.
Den 15. 's morgens quam het Ys wederom het oost-eynt van de Weygats indrij-
ven/ so dat sy stracx gedwongen waren hare anckers te lichten/en zijn des selven
daeghs 't west-eynde van de Weygats weder uyt-ghezeylt met de heele vlote naer
huys toe. Den 30. dito quamen sy in 't Eylant Wardthuys, daer wy elders bree-
der van schrijven sullen / ende lagen daer tot den 10. Octobris/ op welcken dagh
sy wederom t' zeyl gingen/ende zijn den 18. Novembris daer aen in de Maes ge-
komen/na dat sy uytghe weest hadden vier maenden ende sesthien dagen.

Kort verhael van de derde, ende aller-wonderbaerlijckxste,

seltsaemste, jae te vooren noyt dier-ghelijcke ghehoorde Zeylagie, by den voor-noemden Willem Barentsz, achter Noorweghen, Moscovien, ende Tartarien om, naer Cathay ende China ghedaen, uyt de name ende van wegen des Eerbaren Raedts der vermaerder Stadt Amsterdam, in den jare 1596.

Mede ghetoghen uyt het Iournael des voornoemden Gerrits de Veer.

NA dat nu/ soo hier voren verhaelt is / de seven schepen van de Noorder reyse wederom t' huys gekomen waren/ende dat niet met sodanigen vreught/als men wel gehoopt hadde/so is by de Ed. Mog. Heeren Staten Generael op alles goet ondersoeck gedaen/ende de sake in beraet genomen/ of men noch ten derden male van 's lants wegen eenige toerustingen soude doen/om de selve voor-genomen reyse/indien 't doenlick ware/tot een goet ende gewenscht eynde te brengen/ Doch is na lange ende rijpe deliberatie 't selve by de voor-gemelde Heeren afgestemt. Dan so daer noch eenige waren/ 't zy steden of kooplieden/die sulcx breeder souden willen versoeken tot haren koste/dien wilden sy/by aldien de reyse wel volbracht werde/en het blijcken konde datmen de passagie bezeylen mocht/ geerne een goede vereeringe van 's lants wegen doen/ noemende tot dien eynde een merkelijke somme gelts. Over sulcx zijnder echter by den Eerbaren Raet der wijt-

vermaerde koop-stadt Amstelredam in 't beginsel des jaers 1596. twee schepen toegerust/daer van het scheeps-volk op tweederley conditie aengenomen zijn geworden/te weten/wat sy hebben souden sose onverrechter sake wederom quamē ende daer-en-tegens wat se hebben souden/indien sy de reyse volbrachten/haer in sulcken gevalle/belovende/om haer moedig te maken/ een merkelijcke goede belooninge/ ende soo veel ongehoude persoonen daer toe nemende als sy eenighsins mochten/ om te min door den treck tot wijf ende kinderen in 't werck te vertsagen / of van de reyse afgetogen te worden. Op dese conditie zijn de twee schepen in 't beginsel van Meye des voorsz jaers zeyl-rede ghewéest / op 't een was als Schipper ende Commis van de Koopmanschappen de voornoemde Jacob van Heemskerck Heyndericksz , ende Willem Barentsz als Opper-Stuurman / Op 't ander Jan Cornelisz Rijp, als schipper en Commis vande koopmanschappen by den koop-luyden daer inne ghescheept. Den 18 Mey zeylden sy voor de tweede mael uyt het Vlie / ende den 22. kregen sy de Schotsche Eylanden van Hithlant ende Fayerhil in 't ghesichte. Den 30. waren sy op de hooghte van 69. graden 24. min. ende en hadden den eersten Juny geen nacht.

Wonderlijck Hemel-teyken. Den 2. dito/ontrent 5.3.0. Son sagen sy een seer wonderlijck Hemel-teycken/ aen elcke zijde vande sonne scheen noch een Son/eñ daer liepen twee regenbogen door alle drie de Sonnen henen/eñ daer-en-boven noch twee regenbogen/d' eene wijt rondtomme de Sonnen / de andere dwars door het groote ront/ dit groote rondt stont de onderste kant verheven boven den horizon 28. graden / Des middaeghs als de Son op sijn hooghste was / bevantmen door 't meten des Astrolabiums/dat sy waren op de hooghte van 71. graden.

Gheschil tusschen de Stuer luydē vā de twee schepen. 't Schip van Jan Cornelisz hielt de loef van Willem Barentsz ende quam niet tot hem af/maer dese gingh den anderen een streeck in 't gemoet/n.o.aen/want hem docht hy was al te westelijck/so 't oock namaels bleeck. Als sy nu des avonts by malkanderen quamen seyde hem Willem Barentsz dat sy noch vet oostelijk moestē aengaen/om dat sy te verre westwaert waren/maer Jan Cornelisz Stuerman gaf tot antwoorde/ dat sy niet en begeerden in den Inham van de Weygats te wesen. Haer cours was n.o. ten n. ende waren wel 60. mijlen t' zeewaert van 't Lant/ daerom had men doen meynde Willem veel eer behoort o.n.o aen te gaen/als n.n. o. vermits sy sulcken stuck om de west waren/ja men hadde veel eer behoort oost aen te gaen/ten minsten een deel mijlen/tot datmen weder te recht gebracht hadde dat door de quade winden verloren was. Doch en wilde dies niet tegenstaende Jan Cornelisz anders niet dan n.n.o. aengaen/meynende als sy oostelijker aengaen souden/dat sy dan in de Weygats souden komen/dies hem Willem een streek te gemoet gingh/ende zeylden n.o. ten n. aen/ daer sy anders n. o. ja noch oostelijcke: souden aengegaen hebben.

Den 5 Juny sagen sy 't eerste ys/dat haer seer wonder gaf/ende meynden in 't eerste dat het witte zwanen waren/so dat een van haer wandelende op 't verdeck onversiens begon te roepen met luyder stemme/datter witte zwanen swommen/ Die onder waren sulcx hoorende sprongen flucx op / ende sagen dat het ys was/ 't welck vande grooten hoop af quam drijven/ en mits dien het tegen den avont was/ wel zwanen gheleeck. Des middernachts zeylden sy daer door/ ende doen was de Son wel ontrent een graed boven den horizon in 't Noorden. Den 7. dito bevonden sy des Pools hooghte 74. graden/ ende zeylden al langhs het ys henen / als of sy tusschen twee landen ghezeylt hadden : Het water was soo groen als gras/ende sy vermoeden datse by Groenlant waren/komende lancx om meer

in

n noch dicker ys. Den 9. vonden sy een Eylant leggende op de hooghte van 74 grad. 30 min. ende was na haer gissinge omtrent vijf mijlen groot. Den 11. aen lant varende vonden sy daer seer veel Meeuwen eyeren / ende waren in groot perijckel van haer lijf / want sy gingen een steyle snee-berg op / eñ in 't afgaen scheen het schier dat sy alle den hals souden gebroken hebben / so steyl was 't / maer sy setten haer neder / en gleden also daer af / 't welck vreesselijck was om te sien / als genoeghsaem geschapen zijnde armen en beenen te sullen breken / om datter aen de voet vanden berg seer veel klippen waren / dog sy quamen door Gods hulpe nog onbeschadigt neder. Willem Barentsz, die ter wijlen inde schuyt was / ende dit aensagh / was noch meer verschrickt als sy selve. Den 12. dito / sagen sy 's morgens en witte beer / ende roeyden met de schuyt naer hem toe / meenende hem een strik Beren-Eylant. Beer by de Schip lup doot geslagen.

m den hals te werpen / maer by hem komende / vonden hem soo geweldigh / dat y 't niet en dorsten bestaen / hadden derhalven meer ghe weer ende volck / ende Jan Cornelisz maets quamen haer mede te hulpe / Daer bestreden sy t' samen den beer wel vier glasen langh / ende hieuwen hem ten laetsten met een bijl 't hooft in stucken / so dat de doot daer nae volghde: Daer nae brachten sy hem in Jan Cornelisz schip / eñ vilden hem / zijn huyt was 12 voeten lang / aten ook van zijn vleesch / dog bequam haer niet wel. Dit Eylandt noemden sy 't Beren-Eylant. Den 13. dito seylden sy van het Eylant af / ende den 14. teghens den avont sagen sy een groot ding in zee drijven / meynende dat het een schip was / maer daer by komende was het een doode Walvisch / daer groote menighte van Meeuwen op saten / ende gaf van hem een groote stanck.

Den

Den 17 eñ 18 Juny ſagen ſy weder geweldig Ys/eñ zeylden daer langs henẽ/ tot dat ſy aen den hoeck quamen/die zuyt van haar af lag: Sy laveerden een tijt lang om daer boven te komen/maer konden niet bedrijven. Den 19 ſagen ſy weder lant/ende namen der Sonnen hooghte/bevindende dat ſy waren op 80 grad. 11. minuten. Dit lant was ſeer groot / eñ ſy ſeylden daer by henen weſtelick aen tot de 79 grad. daer ſy een goede reede vonden/doch konden niet naerder het lant komen/vermits de wint n.o. was/recht van 't lant af/eñ de Baye ſtreckte recht nooꝛden eñ zuyden in zee. Den 21 dito wierpen ſy 't ancker in de gront op 18. vadem vooꝛ't lant/eñ voeren te ſamen met Jan Corneliſz volk aen de weſt-zijde van't lant om ballaſt te halen/waer met zy aen booꝛt komende/ weder een witte Beer ſagẽ/die na haer ſchip toe quam zwemmen. Hier dooꝛ ſtondẽ ſy van harẽ arbeyt af/vielẽ geſamender hant te boot/en roeydẽ hem na/maer hy zwom/wel een mijl t'zeewaert in/ Sy volgdẽ hem met 3 ſchuytẽ achter aen/eñ ſloegen meeſt al haer geweer op ſijn huyt in ſtucken: Hy daer-en-tegen ſloegh ſijn klauwen eens vooꝛ aen de ſteven van d'een ſchuyt/'twelck indien het ſo wel in't midden geweeſt hadde/hy ſoude miſſchien die ſchuyt om geruckt hebben/ſo geweldig zijnſe met haer klauwen; Eyndelick hebben de dꝛie ſchuyten met volk hem vermeeſtert/doot geſlagen/t'ſcheep gebꝛacht ende gevilt/ſijn huyt was 13. voet langh.

Lant gelegen op 80. grad.

Noch een Beer doot geſlagen.

Daer nae roeyden ſy met haer ſchuyt wel een mijl te landewaert in/ daer was een goede haven/16.12. ende 10. vadem diep/ende al vooꝛt roeyende bevonden ſy dat aen de ooſt-zijde twee Eylanden waren/die haer ooſt in zee ſtreckten. Aen de weſt-zyde waſſer mede een geweldigen Inham/ende leeck wel mede een Eylant te weſen. Doen roeyden ſy vooꝛt aen 't Eylant dat in de midden lagh/en vonden daer veel eyren van Rotganſen / die ſy op 't neſt ſaghẽn ſitten/ende verjaeghden/ ſmijtende een van de ſelve met een ſteen doot/ die ſy koocktẽ met ontren 60. eyers daer toe. Dit waren oprechte Rotganſen alſſer in Hollant of Wieringẽ in grooter menighte alle jaers over-komen ende gevangen woꝛden/die men tot noch toe niet geweten en heeft waer ſy haer eyeren leggẽ ende uytbꝛoeden: Daerom ſommige ſchippers haer niet ontſien hebben te ſchꝛijvẽ/datſe in Schot-lant aen boomen waſſen/eñ dat de vꝛugten der ſelve boomen die in 't water vallen ganſekuykens zijns/eñ ſtracx beginnen te zwemmen/maer die op 't lant vallen/berſten in ſtucken/ende komen te niet. Dit blijckt nu contrarie/ende is niet te verwonderẽ dat niemant tot noch toe geweten heeft/waer deſe vogels haer eyeren leggen/nadien noyt menſche/ dat men weet/ op de 80. graden geweeſt heeft / ende dit lant noyt bekent is geweeſt/ veel min dat de Rotganſen daer op haer jonghen bꝛoeden.

Rotganſen / ende waer ſy haer eyeren uytbꝛoeden.

Hier ſtaet noch te bemercken / hoe-wel dit lant ('twelck wy achten Gꝛoenlant te zijn) op 80. graden ende noch hooger is leggende / datter evenwel loover ende gras op waſt/oock gras etende dieren op zijn/als Rheeden eñ andere/daer nochtans op Nova Sembla, dat wel vier grad. ſtijf verder van de Nooꝛtpool leyt / noch loover noch gras en waſt/ende niet dan vleyſch-etende dieren / als Beeren ende Voſſen op zijn.

INWERP.

„Dit lant/dat de ſchꝛijver deſes Journaels vermeynt Gꝛoenlant te zijn is het
„aller-nooꝛdelijckſte lant dat tot noch toe oyt in kenniſſe is gkomen / ende leydt
„tuſſchen Groenlant (dat onder de kroon van Noorwegen behooꝛt) eñ Nova Sem-
„bla (dat den Muſcovijt toe-komt) recht tegen over ten nooꝛden von Finmarcken,

ofte

fte (soo 't in 't gemeen genoemt wert) Noorlant in Noorwegen, streckende (na,,
o vele als van de onse tot noch bevonden is) van de 76 tot boven de 80 graed/,,
nde volgens dien/ 60 Duytsche mijlen langh zijnde. Het geschil tusschen Wil-,,
em Barentsz ende Jan Cornelisz, hier voren geroert/ is eygentlick de oorsaeck ge-,,
weest van deses landts vindinghe/ 't welck aen de west-kust by haer ontdeckt,,
ijnde/ wederom anno 1608. van Henrick Hutson voor d'Engelschen is bezeylt,,
eworden/ die (so J. Hondius in sijn groote Planispherische werelt-kaert seyt),,
en n.w. van dit lant op de hoogte van 81. en 82. graden een vaste ijs-kust ge-,,
onden heeft. Sedert dien tijt hebben sy alle somers eenige schepen derwaert,,
esonden/ om Walrusch-tanden/ ende Walvisch-kuwens/ ofte Walvisch-been,,
soo men dat noemt) te halen/ ende traen te branden/ welcke visscherije de Rus-,,
che Compagnie van Londen alleen heeft gehad/ tot dat an. 1612. die van Hol-,,
ant/ Biscayen/ eñ Vranckrijck mede begonnen hebben hare schepen derwaerts,,
e senden. De kennisse die wy tot noch toe van dit Nieuwe Landt/ by de onse,,
Spitsbergen / by de Engelsche Grenlant genaemt / hebben konnen bekomen/,,
ullen wy hier nae in een caertjen afbeelden/ waer in wy ten meesten deele noch,,
olgen de teeckeninge van John Daniel tot Londen geschreven anno 1612. 't Is,,
elegen (soo voren geseyt is) tusschen de 76 ende 80 grad. n.n.w. van 't Beeren,,
Eylant (dat boven Noorwegen leydt) in een streecke die by d'oude niet sonder,,
eden voor onbewoonlijck is gehouden gheweest om haer groote koude / daer,,
it lant meer van mede deelt als eenigh ander/ ende al is 't datter geen lant ter,,
werelt gevonden wort/ daer minder nacht ofte duysternis aen den Hemel komt,,
want behalven dat de Sonne des somers nae den langen dach van hondert se-,, Dagh vã 127 et-malen.
en eñ twintich mael xxiiij uren (die in de Baye der Engelschen is) des nachts,,
't noorden so weynigh onder den horizon daelt/ dat het licht in 't geheele So-,,
mersche half-jaer geensins en kan van den Hemel wegh gaen / ende behalven,,
atter in 't Wintersche half-jaer twee volle Maenden zijn dat de Sonne in 't,,
uyen dagen maeckt van twaelf / elf/ tien / ende soo voort tot een uren langh/,,
so komt hy noch/ selfs als hy op sijn aller laeghste in 't zuyen is / te weten,,
n 't hartjen van de langhe nacht aldaer op 12½. graden nae aen den horizon/,,
so dat daer ter plaetsen/ te weten op 80. graden/ noch alle etmalen 't licht des,,
dagheraets aen den Hemel ghesien wordt / want (ghelijck Ptolemeus ende an-,,
dere seggen) wy sien den dageraet als de Sonne noch 18. graden beneden den,,
horizon is.] Soo en is 't nochtans in geenighe landen/ van alle die benoorden,,
e linie equinoctiael zijn gelegen/ minder oft korter tijt Somer/ noch oock met,,
minder warmte. Want den 13 Junij des voorleden Jaers 1613. lagh 't ijs,,
noch so dicht aen de kust ende in de monden van de havens/ datter de Schepen,,
niet in en konden/ en de snee (die daer op veel plaetsen altoos blijft leggen) was,,
noch soo weynigh gedoyt/ dat de Rheen gheen voetsel wisten te krijghen/ ende,,
o mager waren als stocken. d'Oorsake van dese over-lange winter ende kou-,,
e is dat de Sonne aldaer ten hooghsten maer en klimt tot de 33. grad. 40. min.,,
boven den horizon/ ende sijn stralen derhalven aldaer soo scheef by 't velt henen,,
schieten/ dat sy de gront zwaerlick konnen tot warmte brengen / daerom oock,,
e nevel ende damp/ die uyt het aertrijk rijst/ niet en kan van de warmte wech-,,
edreven worden/ maer blijft op 't gheberghte ende op de Zee drijven / dat het,,
Scheeps-volck al-te-met qualick een Schips-langhte van haer konnen sien.,,
Hier door is het ook dat dit lant ('t welck noch maer en is bekent aen de Zee-,,
kusten/ daer men niet en siet dan hooge besneeude bergē met sommige pleynen),,

Gewas van dit Landt. „niet en is bewassen met geboomte/noch struycken / oft eenige vruchten/ ende
„men sieter anders geen groente dan kort dicht mosch / dat uyt den gelen siet/
„ende daer onder veel blaeuwe bloemtjes / doch seggen de schipluy dat sy daer
Zijn Gedierten. „oock groen gras ghesien hebben. 't Ghedierte datmen daer ghesien heeft zijn
„witte Beeren(grooter dan Ossen)ende Herten oft Rheen/ Dese Rheen weyden
„op 't mosch daer voor af ghesept is / ende waren/in min dan een maent tijdts
„dat onse schepen daer op de kust lagen/ soo vet geworden / dat het een lust was
„daer af te eten / hebben ruyge hoornen / ende zijn wat kleynder dan onse Her-
„ten/waren de menschen soo ongewoon/ ende soo weynigh schou daer voor/dat
„het gebeurt is / dat seecker man een Rhee met een musket loot getreft hebben-
„de/het gequetste beest selfs tegen den man aen liep/so dat hy om verre viel. Sy
„hebbender voorts witte/ grijse / ende oock eenige zwarte Vossen gesien / ende
Eenhoornen. „d'Engelsche hebbender seeckere hoornen gevonden/ welcke de kenners seggen
„dat oprechte eenhoornen zijn/daer van dat oock de voor-leden Somer een is o-
„ver-gebracht by de onse / maer van wat ghedierte sy komen en kan men als
Walvisschen/ende hoe sy gevangē worden. „noch niet weten. In de monden van de havens komen groote Walvisschen
„van verscheyden soorten / die veel al 80. ende meer voeten langh zijn / ende soo
„vet / dat het speck daer af komende meest al versoden kan worden tot traen.
„Daer zijnder die gheen vinnen en hebben op de rugge/maer binnens 's monts
„hebbense groote lange baerden/dat zijn vlijmen die de grootste een vaem langh
„zijn/ende sommige noch langher / sodanige wordender uyt een backhuys 600.
„ghehaelt / ende hanghen haer kams ghewijse boven uyt de mondt ter plaetse
„daer andere visschen haer tanden hebben / doch alleenlick boven/de voorste en-
„achterste zijn seer kleyn / soo datter maer 400. voor koopmans goedt ghetelt
„worden / ende dit is voor dees tijdt een van de profitelickxte waren die op dese
„kust te halen zijn. Ter zijden achter het hooft hebben sy groote vinnen/daer sy
„achter ghechoten worden met de harpoenen / om dat sy daer de quetsuur best
„ghevoelen. Als sy de wonde voelen / ende 't bloedt haer in 't hooft loopt / soo
„blasen sy 't water ende bloedt tot de neusgaten uyt/die sy boven op 't hooft heb-
„ben/soo hoogh als de toppen van de masten. Als de visch nu zijn tocht gedaen
„heeft nae de gront/ende hem selven moede gemaeckt / soo palmen de saloupen
„aen/ende schieten hem met schichten in 't val dat hy op 't hooft heeft/want an-
„ders konnen sy hem qualick dooden. Sy hebben een dicke zwarte huydt daer
„een vliesken over heen loopt so glat ende zwart als satijn. Haer aes is een soor-
„te van viskens kleynder als garnaet/ die sy met open kele al zwemmende van-
„ghen/ende 't backhuys toesluytende inzwelghen. Behalven dese zwarte Wal-
„visschen zijnder oock witte/ doch en worden niet voor goet ghehouden. Men
„vinter oock Swaertvisschen ende Schelvis/maer weynigh. Watervoghels
Gevogelte. „zijnder seer veel ende sonderling Meeuwen/die by menighte op de krengen van
„de Walvisschen gaen sitten / tweederley duyckers/ Papegayen oft Lommen/
„hier voren beschreven/Gansen/Eynden/die daer seer groote eyeren leggen/en-
Walrussen. „de wonder veel Rotgansen. Wat innewaerts vintmen de Walrussen / die wy
„wel mochten Zee-Oliphanten noemen/ om dat sy in groote van lichaem ende
„tanden den Oliphant schier gelijck zijn. Hare huyt/al is 't dat hy uyter maten
„dick is / ja so seer datmen t'Amsterdam een gesien heeft van 400. pont zwaer/
„is nochtans weynigh weerdt / om dat hy te vlarigh is. Sy hebben seer veel
„speck om Traen af te branden. Wanneer sy haers ghelijcke sien doodt ghe-
„slagen leggen / soo klimmense op de doode by sulcken menighte dat sy die doen

„broeyen

ozoepen ende verderven. Vijf mijlen innewaerts op 't versche af water leggen de zee-honden seer van eener aert met de onse. Ende dit is de innerste kennisse die wy van dit lant ende syn gedierte tot noch toe bekomen hebben.

Den 23. Junij voer der een deel van haer volck aen lant/om te sien hoe veel de ielden van 't compas wraeckte. (Ter wijlen quam daer een witte beer na 't schip vemmen / ende soude daer in gheklommen hebben hadden sy gheen gheroep jemaeckt / sy schoten nae hem met een roer / waer door hy weder af zwom an 't schip nae 't Eylandt daer d'andere maets op waren / 't welck sy t' scheepe ende na 't lant toe-zeylden / ende seer bestonden te roepen / so dat d'andere meyn- en sy hadden 't schip op een klip ghezeyldt / ende daer over seer banghe waeren/ elijck oock de Beer door 't geroep seer verschrickte dat hy wederom van 't landt fzwom/ daer in sy op 't schip seer verblijdt waeren/ overmits de maets die aen nidt waeren gheen gheweer en hadden. Aengaende de wrakinghe van 't com- as / werdt bevonden dat het scheelde 16. graden. Den 24. dito roeyden sy een root stuck innewaerts aen / ende te lande ghegaen zijnde / vonden aldaer twee Walrusse tanden/wegende t'samen ses pondt / met noch eenige kleyne. Den 25. ylden sy langhs het lant heenen op de 79. graden / daer vonden sy een geweldi- hen Inham/ende zeylden daer wel 10. mijlen in / dan moestender wederom uyt veren vermits contrarie wint. Den 28. raeckten sy boven den hoeck die aen de vest-zijde lagh / daer de vogels in soo groote menighte waren / datse plotselick ghen de zeylen aen vloghen. Den 29. moesten sy van 't landt afwijcken om es ys wille / ende zeylden tot op de 76. graden 50. minuten. Den eersten July regen sy wederom 't Beeren Eylandt in 't gesichte / ende doen quam Jan Cornelisz et zijn Officiers haer aen boordt / alwaer sy van contrarie meyninghe zijnde / ondelick t'samen verdroeghen dat elck syn cours soude volghen / ende Jan Cor- elisz soude/volghens syn begeerte/wederom zeylen op 80. graden / vermits hy em in-beelde aen de oost-zijde van dat landt lichtelick door te sullen raken / ge- ick hy oock dadelick noorden aen is ghegaen: Daer-en-tegen Willem Barentsz ypt aen / van wegen 't ys. Den 11. dito gisten sy haer te wesen recht z. ende n. an Candinoes, dat is de ooster-hoeck van de Witte zee / die z. van haer lagh/en- e gingen z. ende z. ten o. aen op de hooghte van 72. graden. Den 13. bevonden des Pools hooghte 73. graden / ende vermoeden dat sy waeren by Sir Huygh Villougbijs landt.

Den 17. Julij waren sy op de hooghte van 74. graden. 40. min. ende omtrent uper Son sagen sy 't lant van Nova Sembla omtrent Lomsbaey. Den 18. raeck- en sy boven den hoeck van des Admiraliteyts Eylant, ende den 19. aen 't Cruys Ey- nt, daer sy 't den 20. onder geset hebben/want konden niet verder overmits het s. Sy roeyden doen met haer achten aen lant/ende gingen na 't eene Cruys toe/ aer sy haer wat rusteden / om voort nae 't ander Cruys te gaen / (dit Eylandt eeft van dese twee Cruyssen syn naem gekregen.) Doen sy nu op de wegh wa- en / werdense twee Beeren siende by 't ander Cruys / die sy verschrickten / als antsch geen geweer by haer hebbende. De beeren rechten sich steyl by 't Cruys p/om 't volck wel te besien/ want sy ruycken veel nauwer dan sy sien/ende qua- nen voort daer op aen. De Scheeps-luy niet weynigh bevreest zijnde / ginghen rugge nae de schuyt toe / altemet deerlijck om siende of de Beeren oock volgh- en / ende sochten t' ontloopen / maer de Schipper wederhieltse / segghende/ ie eerst begint te loopen dien sal ick met dese boots-haeck in syn huydt steecken/ vant 't is beter dat wy by malkanderen blijvē/ ende proeven of wy haer met ons

roepen vervaert moghen maecken: Soo ginghen sy dan al soetjens ende ghestadigh nae de schuyt toe / ende ontquament/ wel blijde zijnde dat sy 't vertellen mochten ende den kattendans so ontsprongen waren. Den 21 July wert des Pools hooghte bevonden te zijn 76 graden 15 minuten / ende de afwijckinghe van de naelde 26. graden stijf.

Den 6. Augusti quamen sy boven den hoeck van Naſſouw: en den 7 by de hoek van den Trooſt, daer sy lange tijt naer verlanght hadden. 's Avonts kreghen sy mistigh weder / so dat sy het schip aen een schos ys moesten vast maken/ die 36 vadem onder 't water vast lagh/en wel 16. vadem daer boven/so dat zy 52. vadem dick was. Den 9. dito noch leggende aen dit groote stuck ys/so de Schipper boven ging wandelen/ hoorde hy een beest snuyven/ en buyten boord siende/ lagh daer een groote Beer aen 't schip / daer over de Schipper luyde began te roepen/so dat de maets boven quamen/en sagen den Beer aen de schuyt leggen om met sijn klauwen daer in te klimmen/ maer sy maeckten een groot geroep/ daer door hy verschrickte/ en zwom een stuck wegh/ dan keerde terstont wederom achter een groote schos ys daer sy aen vast lagen/ en trat stoutelijck na haer toe/om voor by 't schip op te klimmen/maer de maets hadden boven op 't schip het schuyten-seyl gheschoren/en laghen met vier roers voor op 't Braedt-spit: De Beer wert geschooten/soo dat hy wegh liep/het sneeude soo seer/ dat sy niet sien konden waer hy verwoer/ doch vermoeden dat hy achter een hoogen heuvel bleef leggen/ die daer veel op de ys-schos waren. Den 10. Augusti began 't ys geweldigh te drijden / en sy bemerckten doen noch eerst dat het groote stuck ys/ daer sy aen ghemeert laghen / vast aen de gront was / want het ander ys dreef al-te-mael daer voorby: Hier door waren sy seer bevreest datse in 't ys souden mogen beknelt worden/deden derhalven groote naerstigheydt/ arbeyt ende vlijt om van daer te komen / en zeylden op 't ys dat het al kraeckte watter ontrent was/rakende noch aen een ander schos ys/ daer sy 't wederom vast aen maeckten met het werp-ancker dat sy daer op brachten/en bleven daer legghen tot den avondt toe. Als sy nu 's avonts gegeten hadden/in 't eerste quartier/ soo began de selve schos ys soo schrickelijck te bersten en te scheuren / dat het met gheen woorden is uyt te drucken / sy laghen met de steven daer aen / vierden daerom haer touw/ende raeckten alſo daer af: Het scheurde met een eysselijck gekraeck in meer dan 400. stucken/onder 't water/ daer 't op de gront lagh / was 10 vadem dick / ende boven water twee vadem. Van daer quamen sy weder aen een ander groote schos ys / die ses vadem onder water lagh / daer maeckten sy aen elcke syde een touw vast / ende saghen doen noch een ander schos wat van haer in zee vast legghen/ die in de hooghte spits toe-gingh als het spits van een tooren/daer voeren sy aen /ende bevonden dat het wel 20. vadem diep aen de gront lagh / ende ruym twaelf boven water. Den 11. Augusti roeyden sy wederom aen noch een ander schos ys / de welcke sy bevonden 18. vadem onder water vast aen de gront te leggen/ende 10. daer boven. Den 12 zeylden sy noch naerder onder 't lant / om van 't ys niet geschoven te worden / want overmits de grootste drijvende ys schossen veel vademen diep dreven / soo waren sy dicht onder 't lant op 4. oft 5. vadem beter daer van beschermt: Daer was een groote afwateringe van 't ghebergh te/ende sy maeckten het wederom vast aen een ys-schos/ende noemden dien hoeck den Kleynen Ys-hoeck.

Den 13. Augusti 's morghens quamder een Beer om den oost-hoeck van 't lant henen dicht by 't schip / en een van de maets schoot hem 't been in stucken/ maer

Een Ys-schol 52. vadem dick.

Wonderlijcke Ys-gangh.

Ys schos 32 vadem dick.

Kleynen Ys hoeck.

Beer gedoodt.

naer hy huppelde noch met sijn drie pooten op een berg/doch sy liepen hem na
n sloegen hem doot/vilden hem / en brachten de huyt int schip. Den 15. qua-
nen sy aen de Eylanden van Orangien, en werden daer van 't ys beset by een groote
chos/daer sy in groot perijckel waren om 't Schip te verliesen / doch raeckten
net grooter moeyten aen 't lant / ende de wint quam van den z. o. waer door sy
t schip moesten verlegghen. Terwijle sy daer mede besigh en seer luyt-ruftigh
waren / werter een Beer wacker die daer lagh en sliep / en trat tot haer aen na
t schip toe/so dat sy haren arbeyt moesten opschorten/en sich tegen den Beer te
weer stellen / die sy door 't lijf schoten/ dat hy wegh liep na d' ander zijde van 't
Eylant/en begaf hem op een schos ys/maer ghewaer werdende dat sy nae hem
oe-roeyden(sprongh hy weder int water en zwom wegh nae 't lant toe/ doch sy
nderschepten hem den wegh / en hieuwen hem met een bijl in de kop/ maer hy
oock t' elckens onder als sy met de bijl naer hem toe hieuwen/ so dat sy groote
noeyte hadden eer sy hem dooden konden. Den 16. dito roeyden sy onder haer
o. met de Jacht nae 't vaste lant van Nova Sembla, en haelden de schuyt boven
p 't ys om hoogh/klommen op een hooghen bergh/en peylden hoe 't landt van
aer lagh/bevindende dat het wel z. o. en z. z. o. en daer na noch wel so z. lagh/
aer uyt sy een quaet vermoeden schiepen dat het landt z. streckte / maer open
water siende in 't z.o. en o. z. o. werden sy wederom seer verblijt/en meynden de
eys was gewonnen/ so dat sy nauw en wisten hoe sy dra genoegh t' scheep sou-
en komen om 't selvige Willem Barentsz te verwittigen. Den 18. dito maeck-
en sy gereetschap om t' zeyl te gaen/maer 't was al verlooren moeyte/so dat sy
a veel vergeefschen arbeyt weder quamen van daer sy gescheyden waren. Den
9. quamen sy boven den hoeck van Begeerte , daer door sy weder goets moets
waren/maer geraeckten al weder int ys/so dat sy moesten te rugge keeren.

Den 21. zeylden sy een groot stuck inde Ys-haven , en bleven dien nacht daer
eggen. 's Morgens haelden sy daer wederom uyt/en maeckten 't schip vast aen
en stuck ys/daer sy op klommen/ en haer niet genoegh en konden verwonderen
van de seltsaemheyt en 't vreemde gedaente des selven : Het was boven vol aer-
de/ en sy vonden daer wel 40. eyeren op/ het sagh'er oock niet uyt als ander ys/
maer was lasuer blau als een blauwen Hemel / also datter onder 't volck groot
gesprech van viel/d' een seyde 't was ys/en d' ander bevroren lant : Immers 't
was uytermaten hoogh/en wel 18. vadem onder/en 10. boven water dick.

Den 25. Augusti ontrent z.w. Son begost het ys met de stroom weder uyt te
drijven / en sy meenden besijden om Nova Sembla west aen na de Weygats te sey-
len/ want overmits sy Nova Sembla nu al gepasseert waren/ en nergens geen o-
peninge en vonden / so gaven sy de moet verloren om daer door te komen/ ende
waren van sinne weder naer huys te keeren/ maer komende aen de Stroom-baey
moesten weder te rugge van 't ys/dat daer seer vast lag. Den 26. so sy voorby de
Ys-haven gekomen waren/begon 't ys so geweldich te drijven/dat sy daer in be-
set werden ; Ende hoe-wel sy grooten arbeyt deden om voort te gheraecken/ soo
was 't evenwel al te vergeefs/en by so verre het ys zijn gangh ghehouden had-
de / sy hadden datmael 3. mannen verloren/ die op 't ys waren om openinge te
maken/ maer also sy te rugge dreven/ en het ys daer de Mannen op waren me-
de dreef/so hebben sy gau ter hant zijnde in 't voor-by drijven d' een aen de sinijt
gegrepen / d' ander aen de schoot / ende de derde aen de groote bras die achter
uyt hingh / ende quamen alsoo seer avontuerlijck met sulcke slingher-slaghen/
die sy waer namen / noch behouden 't scheep / daerse Godt grootelijck af
danckten/

Nog een Beer gedoodt.

Seldtsaem ys.

Sy worden in 't ys beset / ende ghedwongen aen de west zijde van de Ys-haven te overwinteren.

danckten/want het was veel eer gheschapen dat sy met het ijs wegh ghedreven souden hebben.

Op den den selven dag quamē sy des avonts aen de west-zijde van de Ys-haven, daer sy voorts de geheele koude winter met grooter armoede / ellende ende verdriet moesten overblijven. Den 27. dreef het ijs rondom 't schip/ende also 't goet weer was/gingen een deel van de maets aen lant: Als sy nu een stuck weeghs gegaen waren / begon het tamelick uyt den z.o.te wayen/ ende 't ijs geweldigh aen te setten voor den boegh/ drijvende 't schip voor wel vier voeten om hoogh/ dat het achter sat als of 't met den aers in de gront geseten hadde / ende scheen dat het daer soude vergaen hebben. Die in 't schip waeren setteden stuckx den bock uyt om haer lijf te behouden / ende lieten een vlagge wayen / om d' andere die aen lant waeren te locken na 't schip te keeren. Dese siende de vlagge wayen ende dat het schip alsoo op-geschoven was/ hebben sich al wat sy mochten derwaert gehaest / meynende dat het schip al-ghebersten was. Den 28. weeck het ijs wat wegh / ende het schip settede sich wederom recht/ maer eer 't noch recht gingh sitten / was Willem Barentsz met de andere Stuurman voor den boegh gaen besien hoe 't al gestelt / en hoe veel het geresen was/ ende terwijle sy doende waren over knije over elleboge om 't selve te meten / so berste 't schip op met sodanigh gekraeck/datse meenden haer lijf quijt te zijn/niet wetende waer sy haer bergen souden. Den 29. als 't schip wederom gerecht was/maeckten sy groote gereetschap met ysere koe-voeten ende andere instrumenten / om de ijsschossen/ die op malkanderen geschoven lagen te breken/maer 't was al te vergeefs / soo dat sy 't Godt moesten op-geven/ende van hem hulpe verwachten/ want het ijs dreef niet wegh / dat haer hulpe doen konde. Den 30. begon 't ijs noch veel geweldiger als voor heen op den anderen te schuyven teghen 't schip aen / met een krachtige wint/ende groote jacht-snee/ waer door 't gantsche schip op-geschoven ende geknelt wert / soo dat het alles begon te kraken ende te bersten watter om ende aen was/ende scheen aen hondert stucken te splijten/ 't welck so schrickelijk om hooren en sien was / dat een de hayren te berge stonden van 't afgrijselick schou-spel. In dese ghevaerlickheyt wert het schip daer nae / doen 't ijs aen weder sijde tegens malkanderen aen daer onder quam recht op inde hooghte gedreven/als of het met een vijsel op-gevijselt ware geweest. Den 31. werden sy wederom door 't ghewelldigh drijven van 't ijs wel 4. of 5. voeten daer op-geschoven met de voorsteven/ ende 't achter-schip sat in een kloof ijs/ daer door sy meynden/het roer soude van 't schuyven des ijs gevrijt geweest zijn/maer brack evenwel met de pen in stucken/ en soo 't achter-schip in 't drijvende ijs geweest hadde/gelijck als 't voor-schip/'t gantsche voor-schip soude op 't ijs geschoven geweest zijn/oft mogelik in de gront gekomen hebben/waer over sy gantsch bevreest waren/ ende hadden haer schuyt en boot al voor uyt op 't ijs geset/ om ter noot haer te berghen. Maer omtrent 4. uren daer nae is 't ijs van selfs weder wegh gedreven/dies sy so verblijdt waren als of sy haer leven gevonden haddē/ om dat het schip nu wederom vlot geworden was. Sy vermaeckten 't roer met de pen weder/ende hingen het uyt de haecx op / ten eynde/of sy weder also gheschoven werden/dat het dan soude ghevrijt zijn.

Den eersten Septembris begon 't ijs wederom te schuyven/also dat het schip over sijn gantsche lijf wel twee voeten op-schoof / maer bleef evenwel noch al dicht: Des naemiddaeghs maeckten sy ghereedtschap om de schuyt ende bock over 't ijs aen landt te slepen. Den 2. begon 't schip wederom te schuyven van 't ijs/,

s/ krakende ende barstende soo geweldigh/ dat sy raetsaem vonden/ niet tegen-
aende quaet weer/ de schuyt aen lant te brengen met 13. tonnen broots en twee
aetgens wijns / om haer ter noodt by provisie t' onderhouden. Den 3. wer-
en sy wederom gaende van 't ijs daer sy tegens aen-gheparst lagen / soo dat de
heck achter van de steven geschoven wert/ maer de planck en daer 't schip me-
e verhuydt was / miendense noch / dat sy daer aen bleef hanghen: Het touw te
ef brack mede stucken/ met een nieu kabel-touw dat sy op 't ijs hadden vast ge-
naeckt/ door 't gheweldigh aen-parsen van 't ijs/ maer 't schip bleef noch dicht/
welck te verwonderen was/ om dat het ijs soo geweldigh dreef/ jae datter Ys-
ergen dreven soo groot als de Zoutbergen in Spaengien zijn/ ende dat omtrent
n roer-schoot van 't schip. Den 5. dito als sy 's avonts gegeten hadden/ quam
ijs haer wederom besetten eñ werden dapper geparst/ soo dat het schip gantsch
er over zijd begon te hellen/ ende veel leet/ maer bleef door Godes genade noch
icht. In sulcken noot vondẽ sy raetsaem/ haer oude sok/ met kruyt/ loot/ roers/
nusketten/ eñ ander geweer aen lant te brengẽ/ om aldaer een tent of hutte om-
rent hare schuyt/ die sy aen-gebracht hadden/ te maken/ namen oock sommigh
root/ wijn/ eñ timmer-gereetschap mede/ om de bok wat te vermakẽ/ of sy haer
iden noot mocht dienstig zijn. Om 't schip en was so veel waters niet/ datmen
n puts vol had mogen scheppen. Den 7. gingender vijf van de maets op 't lant/
aer de twee keerden weder / ende drie gingen voort omtrent een paer mijlen te
ndewaert in/ daer sy een Revier van soet water vonden/ mitsgaders oock groo-
e menigte van hout/ dat daer was komen drijven / ende eenige voetstappen van
heeden ende Elanden / als sy niet bet konden sien/ want de voeten waren ghe-
looft/ d'eene grooter als d' andere / daer door sy sulcx vermoeden. Den 9. dito
uamender 's nachts twee Beeren dicht by 't schip / maer sy bliesen Trompet-
en/ ende schotender nae/ doch en raecktense niet/ door dien 't doncker was / ende
y liepen weder wegh.

Schrickelijcke Ysbergen.

Den 11. Septembris was het stil weder/ ende sy gingen met haer achten aen
ant / wel versien van geweer / om te sien of 't oock alsoo was als de ander drie
nammen ghesept hadden/ te weten / datter hout omtrent de Riviere lagh. Want
n dat sy dus lange ende menighmael omghezwerft hadden / dan in 't ijs / en-
e dan weder daer uyt / ende nu bevonden dat sy daer vast bleven sitten / ende
iet wederom (als dickmaels voor-henen) los en werden / als oock om dat
et nu na den herfst ende, na de winter begon te gaen / soo heeft haer de noodt
hedwonghen raedt te schaffen / ende den besten voegh / na gheleghentheydt/
oor te wenden / om aldaer te verwinteren/ verwachtende wat avontuur God
erleenen soude. Sy hebben dan raedtsaem ghevonden / om te beter voor de
koude ende wilde beesten beschermt te blijven / een hutte oft huys op te slaen/
m sich daer inne besten ten sy mochten te onderhouden / ende voort de saecke
Godt te bevelen. Hier toe heeft sich een goede onghewaende gheleghentheydt
gheopenbaert / namentlijck / dat sy aen de strant vonden leggen eenige boomen
met wortelen met al/ gelijck de dry mannen gesept hadden/ die daer moesten zijn
komen drijven/ 't zy uyt Tartarien/ Moscovien/ oft van elders waer/ want op 't
landt daer sy waren gantsch gheen boomen en wassen. Van dese gelegentheyt/
als offe haer Godt toeghesonden ende verleent hadde / waren sy gantsch
verblijdt/ verhopende dat haer God noch wijders bystaen ende verlossen soude/
want dit hout en diende haer niet alleen tot de timmeragie van 't huys / maer
oock tot branthout/ daer mede sy haer den gantschen winter onthielden/ sullende

Sy besluyten een huys te maken om in te verwinteren/ ende vinden t' allen gelucke hout daer toe dienende / als oock brant-hout/ om van koude met te versmagten.

 anders

anders ongetwijfelt van groote koude moeten vergaen hebben.

Drie beeren komen nae 't schip toe/ ende daer wordt een van gheschoten.

Den 15. Sept. in den morgenstont ginker een man op de wacht/en daer quamen 3. Beeren/daer van d'een achter een stuck ys bleef leggen/d' andere 2. quamen op 't schip aen/het scheeps-volck dit siende/maeckten gereetschap om die te schieten. Daer stont juyst een baly met vleesch op 't ys om te ververschen (want dicht by 't schip was geen water) d' eene Beer stack sijn hooft in den tobbe/ om een stuck vleesch daer uyt te nemen / maer 't bequam hem als de hont de worst/ want hy wert in zijn hooft geschoten dat hy daer doot bleef leggen/ en verroerde sich niet metallen meer. Daer sagen sy doen een seltsaem schou-spel/dat den anderen stil bleef staen/en star-ooghde vast op sijn macker/als verwondert zijnde waerom hy so stil mocht blijven leggen/ hy roock daer aen/ en siende dat hy nu doot was/ gingh ten laetsten wegh/ maer de maets loerden vast op hem/ om te sien of hy oock weder komen soude/ ghelijck hy dede/ en gingh op zijn achterste pooten staen/ om alsoo op haer aen te komen/ dan terwijlen hy alsoo over eyndt stont/so schoot hem een van 't volk door den buyck/dat hy wederom op sijn vier voeten neder viel/en met een groot gekrijsch wegh liep. Den dooden Beer sneden sy den buyck op / haeldender 't ingewant uyt/ en stelden hem over eynde op sijn vier pooten/om te laten bevriesen/ van meeninge zijnde/soo sy met het schip los geraeckt hadden hem in Hollant te brengen.

Daer na begonnen sy een slede te maken om het hout te slepen/daer sy 't huys meenden te setten. Op die tijt vroort in Zee wel twee vingeren dick. Den 16 deden sy d' eerste tocht om hout te halen/en brachten dien dag 4. balken over 't ys en snee/bykans 1. mijle weegs verre/'t vroos oock dien nacht 2. vingeren dick. Den 17. gingen sy met 13. mannen na 't hout toe / en trocken onder haer thienen 5. en 5. elck een slede voort / d' ander 3. bleven by 't hout om dat te behouwen. Sy deden gemeenlijck 2. tochten daeghs/ en kregen so 't hout over hoop daer sy timmeren wilden. Den 21. was het soo kout/ dat sy de combuys beneden in 't ruym moesten brengen/om dat het boven alles bevroor. Den 23. sterf haer Timmerman / en sy begroeven hem den 24. onder de cinghel in een kloof van een bergh/ontrent een af-wateringhe/ om dat sy niet inde aerde en konden door de groote vorst en koude. Den 25 dito rechten sy de balken op van 't huys/ en begonnen vast te timmeren / dan hadde 't schip los ghewo rden / souden het timmeren haest hebben laten staen/ en gereet geweest zijn wederom wegh te seylen/want daer te blijven lagh haer vry zwaer op 't hart/ maer also haer alle hope benomen was/ so moestense van de noot een deught maken/ en met lijtsaemheydt verwachten wat uytkomste Godt verleenen soude. Den 26. was 't een weste wint en open zee/maer 't schip bleef evenwel vast leggen/also dat het haer meer verdriets was / als vreughde. Sy waren doen noch 16. man sterck / en onder dat getal wasser al-te-met noch een sieck. Den 27. vroor het soo geweldig/dat als sy een spijcker inde mont namen(somen in 't timmeren veel gewoon is te doen / so bleef 't vel daer aen hangen / als men die wederom uyt de mont nam/datter 't bloet na-volghde/) ja 't was soo ghewelddigh kout/ dat sy 't qualijck konden harden te arbeyden / maer den uytersten noot dede haer daer in voort varen. Den 30. was de wint o. ende o. z. o. ende 't hadde alle dien nacht so gesneeut / als 't oock dede den gantschen dagh/ dat sy geen hout mochten halen/ so hoogh lag de snee op malkanderen. Sy maekten een goet vier by 't huys om de aerde t' ontdooyen/en die rondtom het huys in te stouwen/op dat het alsoo te dichter zijn soude / maer 't was vergeefsche moeyte / want de aerde was soo

De Timmerman sterft.

Vroeghe ende gheweldighe Vorst.

art ende diep bevroren / dat syse niet ondoyen en konden / of 't soude haer al te
eel houts ghekost hebben/so dat zy 't moesten laten staen.
Den 2. October rechten sy het huys op/en setten daer boven een Mey-boom
an bevroren sneeuw. Den 5. dito was de zee heel open van 't ys so verre als
y sien konden/ maer laghen noch even stijf bevroren/en 't schip sat wel 2. of 3.
oet gevoeyet op 't ys/ so dat sy niet anders en konden vermercken of sy laghen
ot de gront toe bevroren / het was daer vierdehalve vadem diep. Des selven
aeghs braken sy het voor-onder van't schip op/ en met die deelen deckten sy 't
uys/inde middel wat hooger voor de afwateringe/en kregen 't dien dag meest
icht. Den 7. braken sy 't achter-onder mede uyt om 't huys voort dicht te ma-
en. Den 8. haddet al de voorgaende nacht so gewaeyt / 't woey oock en sneeu-
achte den heelen dach so geweldigh/dat het scheen men soude gesmoort hebben
ie in de locht gekomen hadde/ja 't waer eener niet mogelijk geweest al hadder
ijn lijf aen gehangen/een schips lenghde voort te gaen/ want 't en was buyten
schip oftehuys niet te harden. Den 10. dito/ begont weer wat te beteren/al-
o dat sy weder uyt het schip bestonden te gaen/ en 't gebeurde datter een van 't
olk uyt het schip gaende een Beer in't gemoet liep/dien hy schier op't lijf was
er hy 't wist/dan liep wel dapper weder te rugge na 't schip/ende de Beer hem
a: In't na loopen quam de Beer ter plaetse daer sy voor-heen den Beer had-
en ghestelt te bevriesen/die nu al onder de snee bewelt was/ maer alsoo dat zijn
ene poot noch boven uyt-stack / daer bleef dese Beer staen / en door dit vertoe-
en quam de man behouden in 't schip / roepende seer verbaest / een Beer / een
Beer. Als nu d' ander maets door zijn roepen boven quamen om na den Beer
e schieten / soo en konden sy uyt haer ooghen niet sien / vermits den bitteren
oock / die sy geduurende 't quade weder in 't schip besloten zijnde geleden had-
en/ en niet te lijden en soude ghewеest hebben om gheen gelt ter Werelt / maer
moesten dat noch voor de koude en sneeu-jacht verkiesen / soo sy anders haer le-
en behouden wilden. De Beer vertoefde mede niet lange aldaer/maer packte
em fluck wegh. Den 11. brachten sy haeren wijn en anderen voor-raet aen
ant / ende den 12. begaven sy haer met de helft van 't volck in 't huys / doen
oor d' eerste-mael daer in slapende/ maer leden seer groote koude / door datter
och gheen koyen gemaeckt en waren / en zy niet te veel decksels en hadden/
konden oock geen vier houden / vermits de schoorsteen noch niet ghemaeckt en
was/daer door het seer bitter roockte. Den 13. gingen sy onder haer dryen na
't schip/en laden een slede met bier/maer als sy die meenden nae 't huys te gaen
slepen/ ontstacker onversiens soo gheweldighen wint/onweder en koude/ dat sy
haer wederom moesten in 't schip begheven/ vermits sy het buyten niet harden
konden/moesten daerom het bier ook buyten op de slede laten leggen ; 's ander-
daeghs vonden sy de tonne daer 't in was/zijnde een Joopenvat/aen den bodem
in stucken gebroren/en 't bier datter uyt liep vroor soo vast aen den bodem toe/
als of het met eenigh vast-houdende lijm daer aen hadde ghehegt gheweest/
zy steiden de tonne in 't huys op den bodem/ende droncken die voor eerst ledigh/
maer moesten 't bier smelten / want daer was nauwelijcx eenigh onbevroren
nat in de ton / doch in dat selvige was de gantsche kracht van 't bier / alsoo
dat het veel te sterck was om drincken / ende 't gheene bevroren was smaeckte
als water / daerom menghden zy 't als 't ghesmolten was onder malkande-
ren / maer 't was heel krachteloos ende smaeckeloos. Den 16 dito/ hadder 's
nachts een Beer in 't schip geweest / maer teghens den dagh / als hy 't volck

hoorde/was hy weder daer uyt-gheloopen. Op den ſelven tijdt braken ſy de Cajuyt weg/om de deelen te beſigen aen het Poortael/dat ſy doen begonnen te maken. Den 18 haelden ſy het broot uyt de ſchuyt/die ſy op 't lant geſleept hadden/ als mede den wijn/ die noch niet ſeer bevroſen was / hoewel ſy wel omtrent ſes weken daer gelegen hadden / ende het dickmaels ſeer hart gevroren hadde. Den 19. dito warender niet dan twee man ende een jonghen t' ſcheep/ende daer quam een Beer die met ghewelt wilde in 't ſchip weſen / waer door het volck ſeer verſchrickt waren/ende ſagen elcx om een goet heen komen / de twee ſprongen in 't ruym/ ende de jonge klam in 't fockewant: Middeler tijdt quamen eenige van de maets van 't huys na 't ſchip toe/'t welk de Beer ſiende/quam ſtoutelik tot haer aen/maer ſy ſchoten hem met een muſket/ende doen liep hy wegh. Den 20. quamen ſy om bier voor uyt het ſchip te halen/ende bevonden datter ſommige vaten in ſtucken gevroren waren/ ja de yſere reepen op de Joppen-vaten waren mede ſtucken ghevroren. Den 24. dito quam de reſte van 't volck / te weten acht perſonen in 't huys/ende ſleepten een ſiek man/die ſeer teer ende zwack was/op een ſlede. Sy ſleepten oock met grooter moeyte ende arbeydt haeres ſcheeps bock aen 't huys/ende keerden den bodem om hoogh/om den ſelven in tijdt ende wijle te mogen ghebruycken. Daer na ſiende dat het ſchip even vaſt bleef ſitten / ende datter gheen dingh min te verwachten was als openinghe van 't water / ſoo brachten ſy 't werp-ancker weder 't ſcheep/ op dat het onder de ſnee niet verlooren en ſoude worden/ende haer tegẽ de Somer noch dienen mocht/want ſy hadden noch altijdt hope tot Godt/dat hy door 't een of 't ander middel haer tegen de Somer noch na huys ſoude helpen.

Staende deſen tijt / alſoo hun de Son(het hooghſte ende beſte goet dat ſy ſien konden)began te begeven/ ſo haelden ſy met allen vlijt alle dage noch ſleden met goet uyt het ſchip in 't huys/als eet-waer/drincken/ende alles wat ſy tot de toeruſtinge vande ſchuyt ende bock mochten noodigh hebben. Als ſy nu op den 25. Octobris de leſte ſlede geladen hadden/ ende in de ſeelen ſtonden om die voort te trecken na 't huys/ſo keeck de Schipper eens om/ende ſagh drie Beeren achter 't ſchip nae 't volck toekomen/ riep derhalven/verbaeſt zijnde/ſeer luyde/ om de Beeren te vervaren: De maets ſprongen flux uyt de ſeelen om ſich tegen dat onverhoede quaet ten beſten ſy mochten te beſchermen: Daer lagen t' allen gelucke twee Helbaerden op de ſlede / daer van naemen de Schipper ende Gerrit de Veer elck een/ende ſtelden ſich ſoo ter weer/d'andere liepen al haer beſte na 't ſchip/ende in 't loopen vielder een in een ſcheur tuſſchen 't ijs in 't welck eyſſelijk om ſien was/want ſy meynden alle dat de Beeren tot hem ingelopen ende hem verſlonden ſouden hebben/ maer Godt gaf dat de Beeren nae 't ſchip toe liepen achter 't volck dat derwaert aen was gevloden. De Schipper middeler tijt / Gerrit de Veer, ende de man die in de ſcheur ijs gevallen was/liepen voor 't ſchip om/ende quamen behouden daer in. De Beeren ſiende dat de maets haer alſoo ontkomen waeren/liepen ſeer wreetmoedigh na 't ſchip toe/ende 't volck anders geen gheweer hebbende dan de voornoemde twee Helbaerden / alſo ſy haer niet genoegh daer op dorſten verlaten / hielen de Beeren vaſt gaende met werpen met brant-houten ende anders / daer ſy t' elckens nae liepen als een hondt na de ſteen doet. Daer wert een Man gheſchickt onder in de Combuys om vyer te ſlaen / ende een ander om Spieſſen ; vyer en konden ſy niet bekomen / ende derhalven oock niet ſchieten/overſulcx/alſo de Beeren even ſtout aenquamen/ſoo hebben ſy den eenen met een Helbaert recht op de ſnuyt geworpen/daer door hy hem ſelven ge-

Beer ende ſtrijdt.

treft

eeft vindende/allencxkens af weeck/ende d'ander twee/die so groot niet en wa-
n/gingen mede van langer hant wegh: De mannen danckten God dat sy also

an die felle monsters ontslagen waren/ ende sleepten de slede met vreughde na
huys toe. Den 26. dito sagen sy veel open water dicht by 't lant / maer 't ijs
eef noch evenwel in de zee over 't schip heenen. Den 27. schooten sy een witte
os/die sy aten/ende smaeckte gebraden zijnde seer als de Konijnen doen. Den
lven dagh stelden sy oock haer horoligie weder dat de klock sloegh/ en maeck-
n een lamp toe om 's nachts over te branden / daer toe sy gebruyckten het ge-
nolten vet van den Beer. Den 29. haelden sy tingel van de strant met sleden /
stroyden die over 't zeyl dat over 't huys lag/ op dat het so veel te dichter ende
armer wesen soude/want de deelen lagen ongedreven op 't huys/ alsoo sy door
quaet weder belet waren die te drijven.
Den eersten Novembris saghen sy de Maen opgaen/ als 't doncker begon te
orden/in 't oosten/ende de Son gingh noch effen so hooge boven den Horizon/
at sy hem noch sien konden. Den 2. dito sagen sy hem opgaen in 't z.z.o. ende
idergaen ontrent z.z.w. hy quam met sijn volle rondigheydt niet boven/ maer
ngh in den Horizon langhs der aerden henen / ende op den selven dagh werter
n Vos met een bijl geworpen/die sy brieden en aten. Den 3. gingh de Son op/
ten o. wel so 3. ende onder 3. ten w. wel so 3. ende men mocht doen in den Hori-
n de boven kant van de Son maer effen sien/nogtans was 't lant daer sy hem
peylden wel so hoog als de mars van haer schip. Den 4. al was 't stil weder/
en sagen sy nochtans de Sonne niet meer/want hy langer niet boven den Ho- Sy verliesen de Sonne.
rizon

Badtſtove. rizon quam. Doen ozdonneerde de Surgijn een bad om te ſtovē van eē wijnpijp daer gingen ſy d'een voor d'ander na altemet in / eñ vondē ſich daer gantſch wel by. Op den ſelven dagh vinghen ſy weder een witte Vos/welck gedierte ſich nu altemet openbaerde/ terwijlen de Beeren weg waren/die met de Son ons begaven ende niet wederen quamen voor dat ook de Son wederom quam. Doen nu de Son haer verlaten hadde / ſagen ſy wederom dagh ende nacht de Maen ſonder ondergaen / alſo ſy in haer hoogſte teycken gingh. Den 7. dito was 't duyſter weder/ende men konde de nacht van den dagh qualijk onderkennen/ſonderlingh om dat haer Horologie ſtil geſtaen hadde/daer door ſy vermoeden gheen dagh als 't alreede dagh was: Sy hadden dien dagh uyt de koy niet gheweeſt dan om haer water te maken/daerom wiſten ſy niet wel of 't light dat ſy ſaghen van de Maen oft van den dagh was/ende hadden daer van onder malkanderen veel diſpuyten / maer als 't al om quam/ ſoo was 't wel op 't hooghſte van den dagh. Den 8. deelden ſy 't broodt onder malkanderen om/ende elck man kreegh

Ombdeelingh van broot ende drank. vier pondt ende thien loot in de acht dagen / daer ſy voor heenen maer vijf ofte ſes dagen mede toequamen / vleeſch ende viſch was haer noch gheen noodt om te deelen / maer dranck hadden ſy niet haer behoef / daer van moeſtenſe byleggen / want het Bier dat ſy noch hadden was meeſt al de kracht uyt gevroren / alſoo dat het gantſch ſmaeckeloos was / ende dan waſſer noch een goedt deel gheſpilt. Den 11. ſtelden ſy een ronden hoep toe met kabel-garen als een

Vosse-val. net t'ſamen ghebreydt om Voſſen te vangen / ſoo dat men in 't huys mocht toe halen gelijck een val / als de Voſſen daer onder quamen / ende vinghen op die tijdt een Vos daer onder. Den 12. begonnen ſy de wijn mede uyt te deelen elck twee loockgiens daeghs / voorts moeſten ſy geſtadigh water drincken / dat ſy ſmolten van de ſneeu/die ſy buytens huys haelden. Den 18. ſneedt de Schipper een pack grof wolle laecken op/ende deelde dat elck nae ſijn behoefte/om van de koude beter beſchermt te zijn.

Den 19. is de koffer met linde laecken geopent/ende onder de maets uytghedeelt tot hembden / want de tijdt begaf ſich alſoo / datmen allerley middelen moeſt gebruycken/tot onderhoudinge des lichaems. Den 20. ſo 't moy ende ſtil weder was/ wieſſchen ſy hare hembden / maer 't was ſoo koudt/dat als ſy die gewaſſchen ende gewrongen hadden/ſo bevrorenſe uyt het warme water ſo ſtijf/ dat al leyde menſe by een goedt vyer/ſoo ontliet de zijde wel die by 't vyer lagh/ maer die van 't vyer bleef even ſtijf bevroren/alſo dat ſyſe wederom in 't heet ſiedende water moeſten leggen / ſoudenſe ontdooyen. Den 22. hadden ſy noch 17. koepen kaſen / daer van aten ſy den eenen in 't gemeen / ende van d'andere wert elck een toegedeelt voor ſijn portie / die hy tot ſijn nootdruft recken mocht als 't hem goet docht. Den 23. dito / door dien ſich de Voſſen meer als voorhenen vertoonden/ſoo raeckten ſy eenige ſprengen van dicke plancken/daer ſy ſteen op leyden/ende beſtaken 'trontom met eynden van ſparren in de gront/dat de Voſſē daer niet onder door mochten graven/ende vinghen ſoo altemet ſommige Voſſen. Den 24. ginghen ſy met haer vieren in 't badt / door dien ſy haer qualijck gevoelden/ende als ſy daer uyt quamē gaf haer de Barbier een purgatie in/dat haer groot goet dede. Den 25. 27. ende 28. viel ſoo geweldigen ſneeu-jacht / dat ſy gantſch ende gaer in 't huys beſet waeren/ ende niet daer uyt konden komen/ maer alle haer dinghen binnens huys moeſten doen: maer den 29. was 't moy klaer weder/ſo dat ſy haer ſelfs uyt het huys groeven met de ſnee weg te ſchoppen/krijgende ſo ten leſten een deure kla[illegible]/waer langx ſy uyt kropen/ende buytē komende

omende bonden alle hare ballen oft sprengen onder de sneeu bewelt/die sy mede hoon maeckten / ende binghender op dien dagh noch een Vos in/ welcke haer u niet alleen diende tot spijse mitsdien sy niet veel te bicken hadden/ maer van= e vellen maeckten zy mutsen digt om 't hooft toe / om van de felle koude wat eter beschermt te zijn.

Den eersten Decembris werden sy weder gantsch toegestopt van de sneeu/en= e door die oorsake roockte het mede soo bitterlijck/dat sy seer qualijcken konden yer maecken/ende bleben daerom meest den tijt in de koy/ dan de Kok moest ter oot vyer maken om te koken. Den 2. maeckten sy eenige steenen heet die sy den nderen gaben inde koyen om de voeten te verwarmen / want de koude ende ooch waren beyde onlijdelijck. Den 3. mochten sy in hare koyen leggende het ys in de zee wel hooren kraken / ende gaf een schrickelijck gheluydt / soo dat sy ermoeden dat als dan de groote Ys-berghen op malkanderen stouwen ende huyven / die sy soo veel vadems dick in den Somer hadden sien leggen. Ende lsoo sy dese 2. oft 3. daghen/ vermits den bitteren roock/ niet soo veel vyers en aeckten als wel voor heen/soo vroozt so geweldigh binnens huys / dat het aen e wanden ende solder/ ja selfs in de koyen daer sy lagen wel twee vingeren dick ebroren was. Sy stelden ooch het Sandt-glas van twaelf uren toe / daer op estadig wacht gehouden wert/ op dat sy haer inden tijt niet en souden vergissē/ want de koude was so groot/dat het uur-werck niet gaen en konde/al hinghmen choon daer meer gewicht aen als voor heen. Den 6. dito was 't soo geweldigh out/dat de maets malkanderen deerlijck aensagen/vreesende so 't also voortaen och kouder soude worden/dat sy van de koude souden hebben moeten vergaen/ want wat vyer dat sy maeckten so kondeser evenwel niet verwarmen / jae de Seresche Secke (die doch soo heet is) bevroor gantsch seer/ soo dat mense over 't yer most smelten: als 't deel dagh was/ende sy om den tweeden dagh elck om= rent een half pintjen daer van tot haer deel kregen/ daer mede sy haer soo lange noesten onderhouden / oft anders water drincken / dat immers met de oude niet wel over eē en quam/ ende niet en behoefde met sneeu gekoelt te wor= en/want die wasser de moeder van. Felle koude.

Den 7. was 't noch even quaet weder / ende alsoo sy onderlinge raet slaeghden oe sy 't best aenleggen souden om de koude te wederstaen/ so wasseer een die gaf oor/dat men de steen-koolen / die sy mede gebracht hadden uyt het schip / nu ter yterster noot gebruycke soude/ en daer vyer van maken/alſo 't een heeten brant was / ende lange veurde: Op den avont leyden sy een goet vyer daer van aen/ at groote hitte gaf / maer sy hadden sich niet gewacht voor de weerstuyt/want vermits de warmte haer so wel verquickte/vonden sy (om die lange te houden) aedtsaem alle de deuren ende de schoorsteen dicht toe te stoppen / ende ginghen lso elck na sijn koye om te slapen/wel gemoet zijnde door de verkregen warmte/ nde langhe tijdt met malkanderen pratende: Maer in 't eynde bevingh haer doch den eenen meer als den anderen) een groote duyselinghe / 't welck sy eerst ewaer werden door een die siek was/eñ daerom sulcx te min verdragen mocht. Als sy nu alle seer banghe werden/kropen eenighe die noch de kloeckste waeren uyt haer koyen / ende stieten eerst de schoorsteen open/ende daer na de deur/maer ie de deur open dede viel daer by in zwijm / ende storte op 't sneeu neder/ 't welck hoorende Gerrit de Veer, als met zijn kop naest aen de deur leggende haelde flucx dick / ende wreef hem die in sijn aensicht / soo dat hy noch bequam. De deuren gheopent zijnde / werden sy alle wederom door de koude verquickt / die haer te Sy leg= ghen vier aen van steenkoo= len / dat haer by nae 't le= ven kost.

voren

vooren ſoo harden vyant gheweeſt hadde / ſoudende anders ongetwijfelt alle als in een zwijm gheſtorven hebben. Daer nae gaf haer de Schipper/als ſy nu tot haer ſelfs wat ghekomen waren / elck een dronck wijns om 't hart wat te ſtercken. Den 9. 10. ende 11. was 't helder klaer weder/ende de locht vol ſterren/maer ſo onlijdelyck kout/dat het den onverſochten qualijck gheloòven ſoude / want de ſchoenen bevroren 't volck ſo hart als een hooren om de voeten/ſo dat ſy niet langer eenige ſchoenen konden gebruycken/ maer mackten wyde klompen / het bovenſte van ſchapen vellen/ daer ſy met drie ofte vier paer ſocken over malkanderen getrocken mochten in gaen/om alſoo de voeten te verwarmen/want ſelfs de kleederen op haer lijf waeren van den vorſt wit uytgheſlaghen ende berijpt/ ende ſoo haeſt ſy yet langhe buyten 't huys bleven / ſoo vrorender blaren ende buylen aen haer aenſichten ende ooren. Den 14. dito namen ſy de hooghte van de rechte ſchouder van den Reus / doen hy ſtont 3. z. w. wel ſoo weſtelijck / ende bevonden des Pools hooghte 76. graden. Den 18. ginghen ſy met haer ſeven mannen na 'tſchip om te ſien hoe het daer gheſtelt was / ende bevonden dat het water in 18. daghen (dat ſy daer niet gheweeſt waren) een duym gewaſſen was / hoe wel het geen water/maer ijs was/dat bevroor ſo dra als 't boven quam / gelijck oock de Toelaſten die ſy met water uyt Hollandt mede genomen hadden tot de gront toe bevroren waren. Den 24. dito/zijnde Kers-avent/groeven ſy haer uyt het huys/ 't welck nu meeſt alle daghe te doen was / ende ſaghen veel open waters in zee/ want ſy hadden 't ijs genoeg hooren kraken/ ende hoe wel datter geen dag was/ ſoo konden ſy evenwel noch ſoo verre ſien. Op Kers-dagh was 't noch al quaet weder / doch ſoo hoorden ſy evenwel de Voſſen over haer huys loopen / 't welck ſommige ſeyden een quaet teycken te weſen/ende als men vraeghde waerom/ſoo wierter geantwoort/om dat menſe niet in de pot oft aen het ſpit en mocht ſteken/ want dat hadde dan een goedt teycken gheweeſt. De koude was alle daghe ſoo groot/dat het vyer nau hitte gaf/ want als ſy haer voeten nae 't vyer ſtaken / ſoo verbranden ſy eer haer kouſſen dan ſy de warmte ghevoelden / ſoo dat ſy ſtadigh ghenoegh te doen hadden met lappen / jae hadden ſy 't niet eer gheroocken als gevoelt/ſoudenſe eer gantſch verbrandt hebben / dan ſy 't gewaer geworden hadden.

Na dat ſy nu aldus met grooter koude/ perijckel ende ongemack het jaer ten eynde ghebracht hadden / zijn ſy voort ghetreden 't jaer nae de gheboorte onſes Heeren Jeſu Chriſti 1597. 'twelck gelijcken ingangh gehadt heeft met den uytgangh des jaers voorleden/want het weer bleef even quaedt ende kout. Sy begonnen ſeer op de ſelve tijt haeren wijn by kleyne maetkens uyt te deelen om de twee dagen eens / ende alſoo ſy beſorgt waren dat het noch lange aenloopen ſoude eer ſy van daer ſouden raecken (waer toe ſomtijdts gantſch kleynen moedt hadden) ſoo ſpaerden de ſommighe noch den ſelven wijn ſoo langh als ſy mochten /om ter noodt altijdt wat in voorraedt te hebben. Den 4. January ſtaecken ſy (om te weten hoe de wint was) een halve lancie boven uyt de ſchoorſteen met een kleyn doeckxken of 't vleugeltjen daer aen/maer moeſten ſtracks daer na ſien hoe 't uytwaeyde / want ſoo dra als 't uytſtack / was 't ſoo ſtijf bevroren als een houdt / ende konde dan niet draeyen noch uytwaeyen. Den 5. het weer wat beſatight zijnde/groeven ſy haere deur weder open/nae dat ſy nu ettelijke dagen nagaens hadden beſloten gheweeſt / ende niet een hooft moghen uytſteecken: Sy maeckten oock alle dingh wederom klaer / haelden houdt in / ende kloofdent / waer met ſy den gantſchen dagh doende waeren/om immers ſo veel

in

booꝛ-raedt te hebben als 't doenlijck was / vreeſende of ſy wederom mochten
ſoo beſlooten woꝛden. Als ſy nu den gantſchen dagh dus ghesloost hadden/
erden ſy ghedenckende dat het dꝛie Koninghen avont was / ende begheerden
n den Schipper / dat ſy tuſſchen al haer verdꝛiet ſich eens wat vermaecken
ochten / daer toe by bꝛengende den wijn die ſy verſpaert ende in vooꝛraet had-
n / ende pannekoecken met oly backende van omtrent twee pondt meels / dat
mede ghenomen hadden om de harduesen te pappen / waer met ſy ſoo vꝛolijck
aren als of ſy t'huys een heerlijcke maeltijdt gehadt hadden : Sy deelden oock
iefkens uyt / ende de Conſtapel was Koningh van Nova Sembla, een landt
it wel twee hondert mijlen langh is / tuſſchen twee zeen beſlooten.

Den 10. Januarij bevonden ſy dat het water in 't ſchip wel een voet gewaſſen
as. Den 12. namen ſy de hooghte van Oculus Tauri, een wel bekende ſterre/
de bevonden dat deſe metinghe met die van eenige andere ſterre/ als oock van
Sonne wel over een quam / ende dat ſy aldaer waeren op de hooghte van 76.
aden / eer hoogher dan lagher. Den 13. was 't klaer ende ſtil weder / ende ſy
nden doen mercken dat het licht van den dagh begon te meerderen / want ſy
pen uyt en ſchoten de bloot / die ſy vooꝛ heen niet hadden konnen ſien loopen.
an doen vooꝛt ginghen ſy altemet buytens huys / om haere leden wat te ver-
rckē met gaen/werpen/ende loopen/op dat ſy niet verlammen ſouden/ende be-
nnen eenighe roodigheydt aen de lucht te ſien / als een ſchijnſel oft vooꝛbode
n de toekomende Son : Daer quam oock wat meer warmte over dagh / ſoo
tter/als ſy een goet vyer aen hadden / altemet vande wanden ende ſolder van 't
ys groote ſtucken ys vielen / ende het in hare kopen ontliet/dat vooꝛ heen niet
ſchieten was/hoe groote vyeren dat ſy oock maeckten/doch des nachts vꝛooꝛt
ederom even hart. Den 18 dito/vermits haer bꝛanthout vaſt begon te minde-
n/leyden ſy weder ſteen-koolen aen/maer ſonder de ſchooꝛſteen te ſtoppen/daer
voeren ſy niet qualijck mede/ maer achteden 't evenwel beter de koolen te hou-
n / ende 't hout wat ſpaerlijcker aen te leggen/ om dat de koolen haer in toeko-
enden tijdt/als ſy met de open ſchuyten naer huys ſouden varen/meer dienſte-
ck konden zijn. Ende alſo 't bꝛoot altemet begon te krimpen/dooꝛ dat ſommige
nnen haer volle wight niet en hadden / ſoo moeſtmen de uytdeelinge oock wat
rminderen/ ende die te vooren met ſparen wat over gehouden hadden / moch-
n 't nu daer wel inbꝛocken. Het Voſſen vangen begon oock te minderen/ 't welck
n vooꝛboden was dat de Beeren haeſt ſouden weder komen/ ſo ſy namaels ge-
aer werden.

Den 24. Januarij was 't moy klaer weder / ende Jacob van Heemskerck met
errit de Veer ende noch een derde zijn gegaen na de zee-ſtrant aen de zuyt-zijde
n Nova Sembla, alwaer Veer, buyten haer aller giſſinge/allereerſt ſagh de kim
ander Sonne/daer over ſy flucx wederom naer huys ſpoeden/om 't ſelve Willem
arentſz ende d'andere maets vooꝛ een blijde tijdinghe te verkondinghen: Willem
arentſz als een kloeck ende erbaren Stuurman / wilde dat geenſins ghelooven
s omtrent noch veerthien daghen vooꝛ den tijdt zijnde dat ſich de Sonne daer
 die hooghte openbaren ſoude : Daer teghen ſtreden ſy hart die de Sonne ge-
en hadden/ende hier over geſchieden verſcheyden weddingen. Den 25. ende 26.
as 't miſtigh weder ſo datmen niet ſien konde/ ende hierom meenden de ghene
e contrarie gewet hadden / dat ſy 't gewonnen hadden/maer op den 27. klaer-
e 't weer op / ende doen ſagen ſy alteſamen de Son in ſijn volle rondigheydt vo-
en den Horizon/daer uyt genoeghſaem bleeck dat ſy die den 24. oock geſien had-
den.

Weder-komſt van de Son die ſy nu in 11 weken ende 5 da-ghen niet geſien en hadden.

den. Maer alsoo hier teghen wort voor ghewent / dat dit strijdt teghen 't g
voelen van alle oude ende nieuwe Scribenten / jae teghens de loop der natuer
ende soo ter Aerden als oock des Hemels rondigheyt / daerom sommighe se
ghen / dat / vermidts daer in langhe gheen dagh gheweest hadde / de maet
sich moesten verslapen / ende quaede gissinghe ghemaeckt hebben / soo hebb
sy / op dat niemant haer en bedencke als of sy daer aen twijffelden / indien
dit met stil zwijghen lieten voor-by gaen / gaerne reeckenschap willen ghev
van dit haer segghen / om alsoo te bewijsen dat sy in haere metinghe ende ree
keninghe vast gaen. De Son doe sy hem eerst saghen was in Aquario in den
graedt/ende 25. minuten / ende hy behoorde vertoeft te hebben / nae haer ee
ste gissinge/tot den 16. graet/ende 27. minuten/eer hy hun aldaer op de hoogh
van 76. graden soude verschijnen.

Den voorsz 26. dagh Januarij werdt de siecke man die sy onder haer gese
schap hadden heel zwack / ende gevoelde hem seer qualijck/ want hy hadde ee
langh eñ suur leger gehadt: Sy vertroosten hem naer vermogen/met wat goet
Een man sterft. voor te seggen/ende hy sterf een weynigh na middernacht. Den 27. groeven
's morgens een kuyl in de sneeu by 't huys/maer 't was soo geweldig k out/d
sy niet langhe buyten eñ mochten harden / ende malkanderen t'elckens moeste
verpoosen/ immers kregen ten laetsten noch seven voet diepte / daer sy de dood
man in begraben mochten: Daer na deden sy een maniere van een lijck-predic
tie met lesen ende Psalmen te singen/gingen met het lijck uyt/ende begroeven
Den 31 was 't moy stil weder/ende sy sagen de Son heel klaer schijnen/'t welc
haer seer verheughde.

Den 1. 2.3.4.5.6. ende 7. Februarij was 't doorgaens quaet ongestuymig
weder/daer door haer de moet altemet weder wat begaf.

Den 8 dito/ begont weder te beteren/ ende sy sagen de Son rijsen in 't z. z. o
ende ging onder in 't z.z.w. wel verstaenden op 't Compas dat sy by haer huys
gemaeckt hadden van 't loot/ ende gestelt op den rechten Merediaen aldaer/an
ders scheedent op haer gemeene Compassen twee streken ruym.

Den 12. hebben sy hare vallen ende springen wederom schoon gemaeckt.

Den 21. dito hadden sy gantsch geen hout meer/ende also 't quaet weder wa
met harde wint ende dicke jacht-sneeu/so moesten sy hier en daer sommig hou
ergens afbreecken/ende opsoeken dat onder de voeten vertreden lagh/daer me
in de ruymte niet op gegist en hadde.

Den 28. haelden sy onder haer thienen noch een slede houts met geen minde
arbeyt ende moeyte als te vooré/want een vande maets mocht haer langer nie
helpen/door dien hem een van sijn groote teenen het voorste lit afgebroren was

Den 8. Maert konden sy in 't n.o. inde zee gantsch geen Ys sien/waer door sy
wel vermoeden dat in 't n.o. van haer een ruyme zee wesen most.

Den 16 Aprilis/ inder nacht quamder een Beer na 't huys toe/die sy haer be
ste deden te schieten/maer door dat het damp weder/ende 't kruyt vochtig was
soo weygherde 't roer los te gaen. De Beer quam wel stout aen de trappen a
na de deur van 't huys/ ende poogde daer in te breken maer de Schipper hiel d
deur toe/dies hy te rugghe keerde. Omtrent twee uren daer na is hy weder ge
komen / ende op 't huys gheklommen/daer hy sulcken ghebaer maeckte dat he
schrickelick om hooren was/komende eyndelijck aende schoorsteen/ende daer s
grooten ghewelt bedrijvende dat het scheen hy soude de schoorsten om verre ge
smeten hebben/hy scheurde 't zeyl datter om vast ghemaeckt was ende stelde een
eyssélick

elick getier / doch gingh ten lesten wederom henen sijns weeghs.
Den eersten Mey koockten sy haer leste vleysch dat sy langhe ghespaert had= / ende was noch soo goet dat de leste beet haer soo wel smaeckte als d'eerste/ had eben wel dese mangel dat het niet langer dueren wilde. Den 2. woeyt gewveldige storm uyt de z.w. also dat de zee meest al klaer wert van't ijs/daer sy begonnen te jancken naer Hollandt / want sy daer lange ghenoegh huys ouden hadden. Den 3. dreef 't ijs gansch wegh / maer rondom 't schip bleeft eben vast; Ende alsoo de beste spijs/ die haer de meeste sterckheydt gaf/als sch / grutten ende anders / haer nu ontbrack / ende sy nochtans wat sterck hefden te wesen om den aenstaenden arbeyt te verdragen / so heeft de Schip= de reste van 't speck onder haer om-ghedeelt/zijnde een kleyn vaetgen met pe= peck/daer van sy elck kregen twee oncen daeghs/ drie weken langh dueren= maer doe was 't mede op. Den 4. gingen sy met haer vijven na 't schip/ende den 't vast rondtom in 't ijs legghen meer als te voren!/ want omtrent half et lagh het maer 75. treden van t' open water/ende nu wel 500.'t welck haer kleyne drees aen en bracht hoe sy t' avont oft morghen de schuyt ende bock door ofte daer over in 't water souden brengen.
Den 29. gingen sy onder haer 10. na de schuyt om die omtrent het huys te ver= meren/doch vonden die gansch diep bewelt in de snee / daer syse met grooten pt ende moeyte noch uyt-groeven/maer so syse meynden na 't huys te slepen/ den sy (vermits sy te zwack/ende uyt-gheteert waren)'t selve niet doen/ daer sy gantsch versuft ende moedeloos werden/ duchtende dat sy daer in souden ten blijven steecken/maer de schipper vermaende se elck wat meer te doen als nocht/dewijl haer leven ende wel-vaerdt daer aen hingh. Den 3. Juny/soo u wederom wat stercker geworden ende van de sieckte ghebetert waren / ar= den sy met alle macht aen den bock/die sy eyndelick vaerdigh kregen.
Den 12. ginghen sy ghelijckelijck henen met bijlen / houweelen ende allerley eetschap daer toe dienende / om den wegh wat te effenen waer langhs sy de pten nae 't water souden slepen / daer sy grooten arbeyt deden met houwen/ tē/schoppen/graven ende wegh werpen. Terwijle sy nu in 't beste van haren pt waren/ quam der een groote magere Beer uyt ter zee op 't ijs teghen haer die sy vermoeden dat uyt Tartarien moest komen(want syse wel eer 20. oft mijlen in zee ghevonden hadden) ende alsoo sy van gheen musketten versien aren/meer als een / dat de Barbier hadde / soo liep Veer metter haest nae 't om een musket of twee te halen : De Beer dat siende liep hem wacker na/ soude hem misschien achter-haelt hebben / maer de maets schoten fluckx em toe / soo dat hy Veer verliet / ende sich na de Maets keerde / maer t van de Barbier gheschooten dat hy wegh liep / doch konde door dat heu= ch en de rompeligh ijs niet wegh komen ende wert voort doot geschoten/als de tanden uyt de muyl gesmeten terwijl hy noch leefde. Een Beer doodt ge= schoten.
Den 13. Juny was 't goedt moy weder / ende de Schipper is met de tim= -luyden nae 't schip ghegaen / alwaer sy de schuyt ende bock voort ghereedt maeckt ende toe-gherust hebben / datter nu niet anders aen ontbrack / dan ater te brenghen. De Schipper met de gheene die by hem waren / siende het open water was / ende een goede koelte uyt den westen / heeft Willem ntsz, die langhe sieck geweest was/ te kennen ghegheven/dat hem raetsaem t nu van daer te varen / ende besloten doen onderlinghe met de ghemeene s/datmen de schuyt ende bock souden te water brengen / ende in den name

C Godts

Sy ſchrij-ven haer affcheydt op Nova Sembla.

Godts de reyſe aenvaerden van Nova Sembla naer huys toe. Willem Barentſ
heeft te voren een kleyn cedelken geſchreven / ende 't ſelve in een muſkets mat
gedaen / in de ſchoorſteen op-gehangen;met een kort verhael hoe ſy uyt Hollan
daer gekomen waren om te zeylen naer China ende wat haer aldaer op 't lant be
jeghent was / op avontuer of daer yemant noch namaels quame/dat die wete
mocht wat haer weder-varen was/ hoe ſy ter noot het huys gemaekt/ende dae
thien maenden langh huys gehouden hadden. Ende alſoo ſy haer nu met twe
open ſchuyten moeſten in zee begheven / ende een gevaerlicke reyſe voor hande
hadden / ſoo ſchreef de Schipper mede twee brieven/die ſy meeſt alle onderteel
kenden / hoe ſy daer te lande ſoo lange met groot verdriet ende onghemack ver
bleven hadden/op hope dat het ſchip los worden/ende ſy daer mede noch ſoude
wederom moghen zeylen / doch alſoo 't ſelve niet ghelucken wilde/maer dat he
ſchip even vaſt bleef ſitten/de tijt verliep/ ende haer victualie korte/dat ſy daer
om van noots wegen tot harer behoudinge 't ſchip moeſten verlaten/eñ met d
ſchuyten op Gods genade na huys zeylen. Van deſe brieven hadder elcke ſchuy
een in / op avontuer of ſy van malkanderen verdwaelden / oft door ſtorm end
onweder d'een oft d'ander vergaen mochten/datmen dan altijt noch by de over
gebleven ſchuyte bevinden ſoude/ hoedanig haer affcheyt ware geweeſt. Na da
ſy nu hier in alles verdraghen waeren / ſoo hebben ſy de ſchuyt ende bock in
water gheſleept / met noch elf ſleden met goedt / ſoo victualie ende wijn / al
koopmanſchap / die ſy met aller neerſtigheydt hebben gheſocht te berghen / t
weten 6. pacxkens met fijn wolle laecken / een koffer met linde laecken / tw

Brengen de ſchuy-ten in 't vermelt

packen

acxken fluweel / twee koffertjens met gelt / twee harnas tonnen met het volcx Berghen de goederen hier vermelt.
net/derthien tonnen broodts/ een ton soete-melckx kaes/een zijde speckx/twee
nnekens oly / ses kleyne vaetjens met wijn/twee vaetjens edick / ende voorts
er boodts-luyden kleeren ende anders / soo dat men 't goedt over hoop
ende/ souden gheseydt hebben / ten hadde niet in de schuyten ghemocht. Dit Gaen t'scheype.
ghedaen zijnde hebben sy eerst Willem Barentsz, ende daer nae Claes Andriesz, die
eyde siecke waeren / op een slede ghesleept nae 't water / ende in elcke schuyt een
ecke ghedaen: Doen heeft de Schipper beyde de schuyten aen den anderen
oen legghen / ende de maets doen onderteyckenen 't schrift dat hy ghemaeckt
adde: Ende op den 14 Junij 1597. 's morghens omtrent de ooster Son zijn sy Varen af van Nova Sembla.
y Gods genade van 't landt van Nova Sembla en 't vaste ys af-gescheyden met
n weste windt / zeylende dien dagh tot aen des Eylandts-hoeck, maer haer eer-
e intrede was niet al te goedt / want sy quamen daer wederom dicht in 't ijs/
at aldaer noch ghewel dight vast lag / 't welck haer gheen kleyne vrees en ver-
rsaeckte. Sy ginghen haer vieren aen landt/om de ghelegentheyt te verspie-
en/ ende wierpen vier voghels met steenen van de klippen. Den 15. 't ys wat
-geweecken zijnde / zeylden sy voor-by 't Vlissingher hoofdt tot den hoeck van
egheerte. Den 16. quamen sy aen de Eylanden van Orangien. Daer ginghen
mede aen landt / maeckten vier van 't hout dat sy vonden/ ende smolten een
etel snee-waters/dat sy in tonnekens dedē om te drincken. Drie van haer gin-
hen over 't ys nae 't ander Eylant/daer sy drie voghels vingen: In 't weder-
n komen viel de Schipper (die een van de drie was) in 't ys/daer hy groot pe-
ijckel leedt van blijven / want daer een ghewel dighe stroom gingh: Sy koock-
n de voghels ende brachten die den siecken. Daer nae gingen sy weder t'zeyl/
nde omtrent den Ys-hoeck, zijnde beyde de schuyten dicht by een/riep de Schip-
er Willem Barentsz toe hoe 't met hem was? hy antwoorde/al wel maet/ik hoo-
e noch te loopen eer wy te Wardthuys komen/segghende voorts tot Veer, Ger-
t zijn wy ontrent de Ys-hoeck, so beurt my wat op / ick moet dien hoeck noch
ns sien/hier werden sy weder rondom in 't ys beset/dat sy daer blijven moesten. Zijn in doodts noot.
Den 17 's morghens quam 't ys weder soo vreesselick op haer aendringhen/
at eener de hayren te berghe stonden die 't sagh; Sy en konden de schuyten niet
edden / ende meynden dat het haer laetste heen-vaerdt beduyde / want sy dre-
en soo schrickelick met het ys henen / ende worden soo dapper gheknelt tus-
chen een schorsse ys in / dat het scheen / de schuyten souden aen hondert stuc-
en barsten: Daer door sy de doodt elck ooghen-blick voor haer ooghen sa-
hen. Eyndelick werdter gheseydt / soo sy een Touw aen 't vaste ys konden
ast krijghen / sy souden de schuyten daer by moghen optrecken / en alsoo uyt Daer sy noch uyt verlost worden.
et principale drijven van 't ys zijn: Desen raedt was wel goedt / maer nie-
nandt en dorst de kat de bel aen hangen/want het quam op den hals aen/noch-
ans eyschte de noot datmen 't doen most/ende 't meeste most het minste op-we-
hen. Veer in desen uytersten noodt zijnde/ende denckende dat het met een ghe-
renckt kalf goedt waghen is / als de lichtste van allen zijnde/heeft bestaen een
ros aen 't vaste ys te brengen/kruyppende van de eene drijvende schors op d'an-
er / ende is alsoo door Godes helpende handt aen 't vaste ys ghekomen / daer
y de tros vast maeckte aen een hoogen heuwel. Doen trocken d'ander die in de
chuyten waren de selve daer by op/en konde een man meer bedrijven / dat sy te
ooren deden met haer allen. Aen 't vaste ys komende hebbense met sneller haest
e siecken daer op gebracht/over eenige lakens / ende ander gereetschap daer sy

op mochten rusten/ losten voorts 't ander goedt uyt de schuyten/ ende haelden di[e] mede op 't ijs/ waer door sy datmael uyt de kaken des doodts zijn verlost.

Den 18. hebbense de schuyten / die seer gekrenckt ende gherabraeckt waren wederom gerepareert ende versien / alle de naden dight maeckende / ende verscheyden presenninghen leggende / daer toe haer God de Heere middel van hou[t] gaf / om 't pick te smelten / ende alles te bereyden datter toe diende. Daer n[a] ginghen sy te landewaert in om eyeren te soecken / daer de siecken seer na verlanghden / dan konden gheen bekomen/ maer vingen vier vogelen. Den 19. bleven sy noch vast in 't ijs besloten/ende sagen gantsch geen openinghe / daer doo[r] sy t'elckens meynden het soude daer haer leste blijven worden/doch troosten hae[r] weder met Godts genade/ die haer soo dickmaels verlost hadde. Den 20 dito omtrent 3.o. Son quam de Hoogh-boots man in de bock / ende seyde / dat he[t] Claes Andriesz gheschapen was niet langhe te sullen maecken: Daer op Willem Barentsz seyde / my dunckt het sal met my mede niet langhe dueren. De maets hadden weynigh vermoeden dat Willem soo kranck was / want sy saten met malkanderen en praten / Willem als in Veers Caertjen noch diversche propoosten over ende weder: in 't eynde leyde hy het Caertjen wegh / ende seyde / Gerrit geeft my eens te drincken / maer als hy ghedroncken hadde quam hem sulcken qualijckheyt over / dat hy sijn ooghen verdraeyde/ende sterf soo onvoorsien haestigh / dat sy gheen tijdt hadden de Schipper uyt d'ander schuyt te roepen / ende stracx naer hem sterf oock Claes Andriesz, Dese doodt van Willem Barentsz bracht de maets gheen kleyne droefheydt aen / want hy de principale beleyder ende eenighe Stuurman was / daer sy haer naest Godt op vertrouden.

Den 30. Junij dreef 't ijs noch even hart oost aen door den westen wint / ende daer quamen twee Beeren op een schors ijs drijvende/die sy vermoeden deselve te zijn van 's daeghs te vooren: Sy stelden haer als of sy op de maets aen ghewilt hadden/ maer dede 't evenwel niet: Ende ontrent 3.3.o. Son quamder noch een Beer over 't vaste ijs recht op haer aen/ maer geluyt hoorende/gingh hy wederom heenen.

Den 20 dito/hebbende noch heerlijcken voortgangh/ zijn sy ontrent 5. o. Son gekomen voor by den Swarten hoeck, ende op den avont ontrent wester Son sagen sy 't Admiraliteyts Eylant, daer sy ontrent noorder Son voorby zeylden. Hier saghen sy wel by de 200. Walrusschen op een schors ijs / zeylden dicht by haer heen/en jaeghdense daer af/ 't welck haer bynaest niet ten besten vergaen hadde/ want/also 't geweldige stercke Zee-monsters zijn/so zwommēse dapper tot haer aen/als offe haer leet hadden willen wreecken/ende vaerden rontom de schuyten/ niet anders dan of sy 't volck hadden willen vernielen: Dan sy ontquamen 't noch door de goede koelte/maer 't en was doch niet wel gedaen slapende wolven wacker te maken. Den 21. passeerden sy Capo de Plancio , ende Langenes. Den 22. komende ontrent Capo de Cant, is Veers volck aen lant gegaen / om eenighe voghels ende eyeren te soecken/ doch en vondender gheen / maer daer na ontrent zuyer Son sagen sy een klip die vol vogelen sat/ daer zeylden sy aen/ en wierpen met steenen daer op/dat sy 22. vogelen kregen/en 23. eyeren/die een van 't volck van de klip haelde. Ontrent 3. w. Son quamen sy weder aen een hoeck/daer sy wel omtrent 125. vogelen kregē/die men met de hant op haer nesten greep/waer uyt scheen dat sy voor niemant vrees en hadden dan voor Vossen eñ andere wilde beesten/die tegens die hooge steyle klippen niet op en konnē/want haddense voor de menschen vervaert ofte schouw gheweest/ sy hadden 't lichtelijck konnen ontvliegen/

Vogel-vangh.

leghen/maer nu scheen wel warense op de klip t'eenemael sorgeloos/die so steyl as / dat de maets in geen kleyn perijckel en waeren van armen ende beenen te eken/bysonder in 't af klimmen. Dese vogels hadden elk maer een ey in't nest/ nde dat op de bloote klippen neer / sonder eenigh stroo ofte ander ruyghte daer / soo dat wonder is hoe sy d'eyeren in sodanigen koude konnen uytbroeden. ls sy nu wederom van lant staken/kregense recht inde wint/ende 't water ook o vol ijs datse naer lange laveren ende veel vergeeffe moeyte daer wederom in eckten. De schipper die met sijn schuyt vet t' zeewaert in was / siende dat sy 't ijs waeren / ende daer in noch zeylden/ vermoede dat sy noch openinghe sa- n/ (gelijck sy oock deden) daer sy nae toe zeylden/wende daerom mede nae haer e/ende quamen by malkanderen aen 't landt/daer sy een goede haven vonden/ schermt van meest alle winden. Hier ginghen sy mede op 't landt ende raepten ut/daer by sy de gevangen vogelen koockten. Den 23. dito wast doncker ende istig weder met een noorde wint/so dat sy inden selven Inham moesten blijven gen/ondertusschen ginghender eenighe te landewaert in/ende vonden een deel ede goudt-steentjens. Den 24. namen sy de hooghte des Sons / ende bevon- n dat sy daer lagen op 73 grad. 10. min. Sy moesten noch al aen strant blijvē/ de gingen al wederom steentjens rapen/ van de beste die sy noch opt gevonden dden. Den 26. gingen sy 't zeyl ontrent zuyer Son/ende al so den Inham seer oot was/wiert 't wel middernacht eer sy daer bovē quamen. Den 27. roeydense or 't gebroken ijs heenen/ langhs 't lant/ eñ quamen 's avonts ontrent de we- r Son ter plaetse daer een geweldige stroom gingh/daer door sy meynden on- ent Costinsargh te zijn/want sagē een grootē Inham/die sy gisten dat doorging de Tartarische Zee: Ontrent noorden Son passeerden sy de Cruys-hoeck, en- zeylden tusschen 't vaste lant ende een Eylant door.

Goudt-steentjens.

Den 28. Julij zeylden sy langhs 't lant heen/ ende quamen z. w. Son voor S. urens Bay ofte Schanshoeck. Daer vonden sy om den hoock twee Russche Lod- en legghen/waer door sy ten deele verblijdt waren/dat sy eens ter plaetse qua- en daer sy menschen vonden/maer ten deele waren sy oock beducht/om dat die enschen wel dertigh sterck waeren/ niet wetende wat het voor volck mocht esen/ wilde oft ander onduytsche. De Hollanders quaemen met grooten ar- ydt aen landt/ 't welck de Russchen siende lieten haeren arbeydt staen / ende amen nae de Hollanders toe / doch sonder gheweer. Malkanderen ghenaec- nde/deden sy aen weder zijde / elck op sijn maniere / malkanderen groote eer- edinghe. Sommighe onder haer werden de onse kennende/ ende sagense deer- ck aen/waer over de onse haer mede quamen te kennen/ eñ sagen dat het de sel- waereen / die de reys te vooren (doen sy door de Weygats voeren) in haer schip eweest hadden / ende daerom/so sy wel mercken konden/over haer ontset ende kommert waeren/siende dat sy nu soo magher ende ontstelt met soodanighe o- n schuytjens daer quamen zwerven/die sy doen so wel gestelt met soo heerlijc- n schip van alles wel versien gevonden hadden.

Sy vin-den twee Russe Lodgien.

Onder haer waerender twee die den Schipper ende Veer vriendelijck op de houder sloeghen / als haer noch van de voorgaende reys kennende (want nie- ant dan sy twee en hadder doen van d'onse inde Weygats geweest)ende vraegh- n haer nae haer Crabble, ofte Schip. Sy / gheen Tolck hebbende / beduyden er dat sy 't schip in 't ijs verloren hadden/waer op de Russchen seyden/Crabble opal, Dit/ meynden d'onse was te segghen / hebdy 't schip verlooren ? ende twoorden Crabble propal, ja wy hebben 't verlooren. Doen beduyden sy / dat-

Houden spraeck met de Russen.

ſe datmen wijn in 't ſchip ghedronckin hadden / daer over dat een van de maet
in de ſchuyt liep ende tapte wat waters/dat hy haer liet proeven/maer ſy ſchud
den haer hoofden / ſeggende no dobre, dat is niet goet. Daer nae is de Schip
per haer naerder ghetreden / ende heeft hem in de mont laeten ſien / om te ken
nen te gheven dat hy met de ſijne van 't ſcheur-buyck ghequelt waeren / ende o
ſy gheen raedt daer toe wiſten: Sy verſtonden dat de onſe hongher hadden / en
de een van haer liep terſtondt nae de Lodgie / halende een rondt roggen Brood
ontrent acht pondt zwaer met ſommighe gheroockte Voghels: De Schippe
danckte haer / ende gafſe weder een half dozijn beſchuyten / leydende twe
van haer principaelſte in ſijn ſchuyt / ende haer noch eens ſchenckende van d
Wijn die hy hadde / d' ander maets ginghen daer ſy laghen / ende koockten b
haer vyer wat beſchuyts met water / om wat warms in 't lijf te krijgen/wel blij
de zijnde ende Godt danckende dat ſy 't eerſte in derthien Maenden eens weder
om Menſchen ſaghen. 's Morghens den 29. dito hebben de Ruſſen begonne
ghereedtſchap te maecken om wegh te zeylen / gravende uyt den cinghel ſommi
ge tonnen met Traen/dieſe daer onder begraven hadden/ende nu t' ſcheep brach-
ten. d' Onſe niet wetende waer ſy heenen wilden / ſaghen datſe nae de Weygats
liepen / daer over hebbenſe mede zeyl ghemaeckt / ende volghden haer nae / da
't werdt ſoo miſtigh ende mottigh dat ſy malkanderen quijt werden: Doch zijn
d' onſe evenwel voort-ghezeylt tuſſchen de twee Eylanden door / tot dat ſy we-
derom dicht in 't ijs beſet werden / ende gheen openinghen ſagen / waer door ſy
vermoeden ontrent Weygats te moeten zijn / ende dat de noort weſte windt het ijs
aldaer in den Inham t' ſamen gedreven hadde: Zijn daerom met grooter moey-
te wederom te rugge gevaren tot aen de twee voornoemde Eylanden / ende heb-
ben aen 't een van dien haer ſchuyten vaſt ghemaeckt.

Den 31. roeyden ſy van dit Eylandt nae een ander daer twee kruyſſen op ſton-
den/daer door ſy meynden dat aldaer eenigh volk gelegen hadde op haer neerin-
ge / maer vonden der niemant.

Lepel-bladeren.

Sy gingen hier t' haren grooten gheluck op 't lant / want vonden der Lepel-
bladeren / die haer wonderlijck wel te paſſe quamen / gemerckt ſy veel ſiecken
hadden/ja meeſt al / alſoſe van 't ſcheurbuyck geplaeght waren / dat ſy nauwe-
lijckx voort mochten. Sy aten deſe bladeren met handen vol op/ want ſy in Hol-
lant veel hadden hooren ſeggen van haere kraght / maer bevonden die meerder
dan ſy ghehoort oft gemeent hadden/ ende 't hielp haer ſoo merckelijck ende hae-
ſtigh/dat ſy ſelfs verwondert waren / ja ſommige aten terſtont weder beſchuyt/
dat ſy korts te vooren niet hadden konnen doen.

Sy ſteken over nae Ruſlandt.

Den 3. Auguſti 1597. werden ſy van beraet van Nova Sembla over te ſteecken
na Ruſlant, zeylden derhalven zuyt zuyd weſt aen tot de ooſter Son toe/ende qua-
men doen wederom in 't ijs / 't welck haer gantſch bevreeſt maeckte / want ſy
haddent al overgeſet ende adieu gheſeyt.

Dus in 't ijs ſittende met ſtilte / roeyden ſy met grooten verdrietigen arbeyt
daer door / ende raeckten ontrent z. w. Son wederom in de ruyme zee / daer ſy
geen ijs vernamen: Voort-zeylende meynden ſy de Ruſſe kuſt te ghenaecken/
maer ontrent de n. w. Son raeckten ſy weder in 't ijs / daer door ſy gantſch ver-
ſlaghen waeren / duchtende dattet haer altijdt aenhanghen ſoude / ende dat ſy
nimmermeer daer van ſouden ontſlagen worden: Ende alſo ſy met de bock niet
wel voort konden / noch den hoeck van 't ijs te boven zeylen / werden ſy bedwon-
ghen haer daer in te begheven: Daer in zijnde hadden ſy 't wat beter / ende qua-
men

en met grooten arbeyt in 't open water. De Schipper / die in d'ander schuyt is/als beter bezeylt zijnde/quam den ijs-hoeck te boven / en quamen alsoo wederom by malkanderen. Den 4 dito ontrent zuyder Son op de middagh sagen de kuste van Ruslant voor uyt legghen / dies sy heel verblijt waren / ende wat der komende / roeyden aen landt / daer sy lagen tot de 5. w. Son toe: Doen nse van daer voort gezeylt lancx de Russche kust met tamelijcken voortgangh; de ontrent noorder Son sagen sy weder een Russchen Jolle / tot de welcke sy pen Candenoes, Candenoes, maer de Russchen riepen wederom Pitzora, Pitza, te kennen ghevende dat de onse niet by Candenoes (soo sy meenden) maer ch eerst by Pitzora waren / want sy door 't Compas / dat op een kist met ysere nden stont / alsoo waren verleydt gheweest / dattet haer wel twee streecken eelde: Dies sy / siende dat sy aldus verdoolt waeren / daer bleven legghen/ de verwachten den Dagh. Den 5. dito / isser een van de maets aen landt ghegaen / ende bevont datter groente was met sommige kleyne boomkens/roende d'andere toe dat sy met roers soude te lande komen / want daer was wilt schieten / daer sy seer in verblijdt waeren / want haer eten was soo goet als / behalven alleenlijck noch wat verschimmelt Broodt / soo dat sommighe den / men soude de schuyten verlaeten / ende te landewaert in loopen / oft eren alle gheschapen van hongher te sterven. Den 6. Augusti vermaenden sy er om voort te roeyen (alsoo 't recht in de wint was) ende uyt dien Inham te men/maer ontrent drie mijlen geroeyt hebbende/konden niet verder komen/ om des contrarien wints wille / als oock om dat sy moedeloos ende krachoos waeren / ende 't lant hoogher naer 't noort-oosten streckte/ als sy wel gheeent hadden. Den 7. zeylden sy uyt den Inham / ende quaemen op den hoeck n 't lant daer sy eerst gheweest waren: Hier moesten sy 't door contrarie wint eder vast maecken/daer door hun herte heel kleyn wert / siende geen uytkomst e sy van daer souden raken. De sieckte en honger verteerde schier haer vleysch de bloet: Dan hadde deerlick sien mogen helpen/ 't soude wel gebetert hebben. en 8. ende 9. wasser noch al geen beterschap. Derhalven zijnder eenige vande aets aen lant gegaen / ende sagen ten laetsten een Baken staen tusschen Candees ende 't vaste lant van Ruslant/ daer uyt sy vermoeden dat het de cours was er de Russen henen quamen. In 't wederom komen vondense onder wege een ode zeerobbe/die seer stanck / sy sleeptense mede tot aen de schuyt / ende meenn een goet wildt-braedt daer aen te hebben / door datse grooten honger leden/ ch de andere verspraeckense noch / segghende / sy soudender den doot aen eten/ de daerom liever noch lijden/ mogelijck hoe 't de Heer versage. Den 11. roeyn sy totter zuyer Son toe/ende kreghen doen een mooye koelte uyt den zuyden/ dat sy zeyl maeckten/ met een goede voort-gang/maer savonts begont hart te aeyen / soo dat sy aen 't landt roeyden / daer sy uyt ginghen om versch wa: / maer konden gheen bekomen. Sy stelden daer haere tenten om onder te uylen / want het begon ghewelddigh te regenen / ende 's middernachts oock pper te donderen ende blixemen / door alle 't welcke de maets bijster mismoegh waeren / siende datter noch gheen onset voor oogen was / ende sommighe enschten om haer doodt.

Den 12. dito omtrent ooster Son sagense een Russche Lodgie aenkomen met lle zeylen / waer in sy niet weynigh verblijdt waeren / haer haestende wat sy ochten om de schuyten in 't diep te krijgen/ende daer na toe te zeylen. By haer mende gingh de schipper in de Lodgie / vragende hoe verre sy noch van Candenoes

Vinden weder een Russche Jolle.

Hongers noodt.

Russche Lodgie.

denoes waeren / maer konde ſulckx (door onkunde van de ſpraecke) uyt haer nie
verſtaen: Sy ſtaecken vijf vingeren op /'t welck de onſe haer lieten duncken ſo
veel te beduyden / als datter vijf Cruyſſen op 't lant ſtonden/brachten oock hae
Compas voort / ende weſen dat het landt n. w. van haer lagh / 't welck de onſ
op haer Compas mede alſoo bevonden. Alſoo ſy nu gheen beter beſcheyt van d
Ruſſen konden vernemen / tradt de Schipper wat nader / ende wees haer ee
tonne met viſch die ſy hadden / vraghende of ſy die wilden verkoopen / ende hae
toonende een Reael van achten. Sy dit verſtaende gaven hem hondert ende twe
viſſchen/ met ſommige koeckkens die ſy van meel geſoden haddē in 'tkoken va
haeren viſch. Omtrent zuyer Son ſcheyden de onſe van haer / wel verblydt zijn
de / datſe wat victualie bekomen hadden / want ſy hadden langhe tijdt niet da
vier oncen broodts daeghs ghehadt / ende daer water toe / ſonder yets ter We
reldt meer. De viſſchen deelden ſy onder malkanderen om / elck even veel / ſo
wel de minſte als de meeſte / ſonder onderſcheydt. Den 13. ginghender twe
van de maets aen landt / om te vernemen of de hoeck van Candenoes aldaer i
zee ſtreckte / wederom komende / zeyden / ſy konden anders niet bemercken
of 't was de hoeck die ſy ghemeent hadden. Daer over ſy alle goets moets zijn
de wederom in de ſchuyten ginghen / ende roeyden ſoo by 't landt heenen. De
namiddaghs ontrent de z. w. Son / ſagen ſy / dat de hoeck / die ſy geſien hadden
ontviel nae 't zuyden / daer door ſy nu voor ghewis hielden dat het de hoeck va
Candenoes was / van daer ſy meynden te zeylen over de mont van de Witte Zee
over ſulcx leyden ſy malkanderen aen boort/ende ſtaken eyndelijck van 't lant af
als ſy meenden / over de Witte Zee naer Ruſlandt toe: Aldus zeylende met ee
goede voortgangh iſſer omtrent middernacht een groot onweer uyt den noorde
ontſtaen/waer door de twee ſchuyten van malkanderen verdoolden. Den 14. be-
gont heel op te klaren/ſo dat die in Veers ſchuyt waeren haer andere maets effen
ſagen/ en deden alle neerſtigheyt om by haer te komen/ maer konden niet/ over-
midts dat het miſtigh werdt. Den 15. voort zeylende met een moye koelte / ſa-
gen ſy ontrent de zuyer Son het lant/eñ meenden dat ſy nu aen de weſt-zijde va
de Witte Zee waren voor by Candenoes, komende dicht onder 't landt ſaghen ſy
daer ſes Ruſſche Lodgien leggen/daer ſy na toe zeylden/ende vraeghden de Ruſ-
ſen hoe verre ſy noch van Kilduyn waeren: Die beduyden haer/datſe noch verde
van daer waren / als noch zijnde aen de ooſt-zijde van Candenoes, ſy ſmeten haer
handen van een/ende wilde daer mede beduyden/ dat de onſe noch over de Witte
Zee moeſten/ende dat het ſeer periculeus ſoude zijn daer met ſoo kleyne ſchuyten
over te varen/gaven de onſe/gevraeght zijnde/ een broot/ dat ſy alſoo droogh me
goede ſmaeck al roeyende op aten/ maer konden niet ghelooven dat ſy noch eerſt
daer ontrent waren/want lieten haer duncken al over de witte Zee te weſen. Dē
16. ſetteden ſy haer cours nae een Ruſſche Lodgie toe die ſy aen ſtuur-boort geſie
hadden/daer ſy met groote moeyte by quamen/vragende haer na Sembla de Cool
oft Kilduyn, maer ſy ſchudden haer hoofden/ende gaven te kennen dat het Sembla
de Candenoes was: Dit en geloofden de onſe niet/ende begeerden van haer eenige
ſpijſe/ſy gaven haer eendeel ſchollen/daer de Schipper haer een ſtuck gelts voor
gaf / ende zeylden de onſe doen van haer af om door 't gat te komen daer ſe voor
lagen / alſoo dat in zee ſtreckte: Maer de Ruſſchen ſiende dat ſy op een onwegh
waren/ende dat de vloet meeſt verloopen was/ ſondē twee mannē met een groot
broot in een kleyn Jolletjen nae de onſe toe / ende beduyden haer / ſy ſouden we-
derom aen haer ſchip komen/om malkanderen naerder t' onderrechten. De on-
ſe

De twee ſchuyten verdoolen van malkanderen.

e gaven haer een stuk gelts met een stuck linden/maer sy bleven al by haer/en-
e die van de groote Lodgie staken speck ende boter om hoogh / om de onse by
aer te locken; 't welk sy deden. By haer zijnde/haelde de onse haer Caert voort/
waer uyt sy haer onderrechten/datse noch aen de oost-zijde van de Witte Zee en-
e Candenoes waren. Dit verstaende/waren de onse seer beducht/dat sy noch so
erre reyse te doen hadden over de Witte Zee/maer noch allermeest om haer an-
ere mackers die in de bock waeren: De Schipper kocht van de Russchen drie
icken meels/derde halve zijde specks/een pot met Russche boter/en een tonne-
en met honigh/tot provisie so van sijn volck/als van d'andere maets of sy we-
er by een quamen. Middeler tijt was de vloedt verloopen/ende sy zeylden met
e voor-ebbe wederom uyt door 't gat daer hun 't kleyne Jolleke aen quam/zey-
nde tot sy een uytstekenden hoeck saghen / die sy meenden dat Candenoes was:
daer bleven sy op den avont leggen / en koockten een pot vol water ende meel/
at haer seer wel smaeckte/door dien daer wat speck ende honigh in was/so dat
n doen lustig kermis hielden/maer waren ondertusschen bekommert met haer
ndere maets/dieze sy niet en wisten waerse mochten ghebleven zijn.

Den 17. aen 't ancker legghende saghen sy 's morghens in den dagheraet een Russe Lodgie uyt de Witte Zee komen / daer sy fluckx nae toe roeyden/ende by aer komende kregen terstont ongheeyscht een broot: De Russen beduyden haer so sy best konden / dat sy haer andere maets gesproken hadden/ ende datter 7 mannen op waren. Als nu de onse dit qualick konden verstaen oft ghelooven so aken sy seven vingeren op/ende wesen op de schuyt/daer mede beteykende dat-et mede sodanigen open schuyt was/en datse haer broodt/vleysch/visch en an-ers meer verkocht hadden. De onse verblijdt zijnde / werden by haer een kleyn compasken siende / 't welck sy kenden/ als ghekomen zijnde van haer Hoogh-ootsman/ vraegden derhalven hoe lange het geleden was dat sy de maets ge-en hadden/ende waer ontrent; Sy beduyden/des daeghs te voren / ende deden e onse alle eer ende vrientschap/die haer grootelijcx danckten/ende wel gemoet. aren nu sy tijdinge hadden van hare mackers / te meer om dat de selve so wel espijst waren / daer sy allermeest in bekommert hadden geweest. Roeyden der-alven met alle vlijt nae haer toe / of syse bekomen konden/ ende den gantschen igh gheroept hebben langhs 't landt henen / vonden omtrent de middernacht n afwateringhe van versch water/daerom sy te lande gingen/haelden water/ de kregen mede eenige lepelbladeren. Krijghen van ma[ets] kanderen tijdinge.

Den 18. 's morgens omtrent de ooster Son/haelden sy de steen daer sy aen la-n/in plaets van haer werp-ancker op / ende roeyden al langs 't lant henen tot zuyder Son toe/doen sagen sy een uyt-steekende hoeck/met schemeringe van nige Cruyceen/ende omtrent de Son west/merckten se aen de teykens beschey-lick dattet de hoeck van Candenoes was/ aen de mont van de Witte Zee/daer langhe nae verlanght hadden. Desen hoeck is een kenlicken hoeck met vijf cruyceen daer op/ en men kan perfect sien hoe hy aen beyde zijden ontvalt / aen een in 't z.o. ende aen d'ander z. w. Als sy nu van meyninghe waren van daer er te steken nae de west-zijde van de Witte zee aen de Lapsche kust/bevonden dat haer een vaetgen met water meest uyt-ghelekt was / ende vermidts sy el 40. mijlen weeghs te vaeren hadden / eer sy by eenigh versch water souden men/ sochten sy noch eerst aen lant te roeyen om versch water te halen/maer n dat het rondtom so seer barrende/ dorsten 't niet bestaen/en gingen op Gods enade t'zeyl/maeckende een afsteecker ontrent n. w. Son / ende zeylden dien gantschen

gantschen nacht / als mede den dagh daer aen volghende met soo goede voort-gangh/dat sy den 20 dito/ 'smorghens omtrent de o. n. o. Son het lant saghen aen de west-zijde van de Witte zee/'t welk sy door 't ruysschen van de lantzee gewaer werden eer sy 't saghen/ danckende Godt dat hy haer in dien tijdt van omtrent 30. uren over de Witte Zee gheholpen hadde / zijnde omtrendt 40. mijlen weeghs.

Door 't landt wesende/ende siende niet veel voordeels te konnen doen met varen/zijn sy daer tusschen eenige klippen in-geloopen op een goede reede / en een weynigh binnen komende/saghen een groote Russe Lodgie leggen / met noch eenighe huysen daer menschen in waeren/roepden derhalven nae de Lodgie toe/ maeckten haer schuyt daer aen vast/ en gingen te lande nae de huysen/ daer hun groote vrientschap ghescheyde / want werden in haere stoven ghelevt / daer sy haer natte kleederen drooghden/ ende voorts seer hertelick genoot op een soode visch. In dese huyskens waren 13. mannen/die alle morghens met twee schuyten voeren uyt visschen / daer twee van haer het bewint over hadden. Sy behielpen haer seer soberlick ende aten meest visch tot visch. Boven dese 13 mannen waren daer noch twee Lappen met drie wijven/ende een kint/ die wel dapper armelick leefden van 't overschot dat haer de Russen gaven / soo een stuck visch ende eenige hoofden die sy wech wierpen/welke de Lappen dan met grooter danckbaerheyt op namen/so dat sy van wegen haer armoede/de onse/ hoe sober sy 't selve mochten hebben/noch tot medelijden beweeghden/ende heel deden ontsetten.

Den 21. kocht de schipper vast versche visch/ende aten nu/dat in langhe niet ghescchiedt en was / den buyck vol / daer by kokende pap van meel ende water/ in plaetse van broot/soo dat sy nu heel goets moets waren. Des namiddaeghs ginghen sy wat bet in 't Lant / om lepelbladers te soecken / ende sagen ondertusschen twee mannen op 't geberghte/daer door sy tot malkanderen seyden/hier moet meer volcks woonen / maer keerden / sonder meer acht daer op te slaen/ nae de schuyt toe. De twee mannen/zijnde van hare maets uyt d'ander schuyte/ quamen den bergh af na de Russe Lodgie toe om eenighe spijse te bekomen/ dan alsoose daer onversiens aen-quamen / ende geen geldt by haer hadden / soo haddense voor haer genomen een paer boxen uyt te schieten (die sy wel twee ofte 3 over een hadden)om de Russen daer mede te betalen/ maer als sy begonnen te naderen/sagense d'ander schuyt onder af by de Lodgie leggen / en werden malkanderen kennende/daer door sy aen beyde zijden seer verblijt waren / ende met malkanderen wat gegheten hebben/drinckende van den klaren als in den Rhijn voor-by Keulen loopt. Dese maets met haer schuyte hadden in noch meerder swarigheyt geweest als d'andere daer wy van verhaelt hebben/danckten daerom gesamentlick den goeden Godt/dat hy haer soo genadelick gespaert/ ende noch wederom by malkandereren gebracht hadde. Den 22. quamen d'andere maets met de bock by de schuyt/daer door sy alle gelijck wel verblijdt waren / ende bewilligden doen de kock van de Russen dat hy haer een sack meels tot broot backen soude / 't welck hy dede: Middeler tijdt de visschers uyt der zee komende/ kocht de Schipper van haer vier Cabeljauwen/die sy te vier deden/ende als sy nu over maeltijdt waren/quam de Overste van de Russen by haer / ende siende dat sy weynigh broodts hadden / gaf haer een broot; Sy nooden hem om met haer te eten/doch wilde daer niet toe verstaen/vermits het hare vasteldach was/ ende de onse eenige boter oft vet over de visch gesmolten hadden: Ja men konde niet

Nae 10. daghen komense wederom by malkanderē.

Russen zijn seer supersticieus in't

niet soo veel van haer krijgen/ dat sy eens mede wilden drincken/ om dat de nap wat vet ghewordeñ was/ wilden oock den onsen hare nappen niet leenen om uyt te drincken / soo superstitieuselick onderhouden sy hare vasteldaghen. Den 23. heeft de Schipper den Oversten van de Russen een goeden drinck-penningh gegeven/ ende den Kock betaelt van zijn moeyte in 't backen/ daer van sy hem beyde seer bedanckten/ ende de twee schuyten zijn op den avont omtrent wester Son van daer t' zeyl gegaen teghen 't hooghste water. Den 24. omtrent ooster Son zijn sy by de seven Eylanden gekomen/ daer sy veel visschers vondē die sy vraeghden nae Kool ofte Kilduyn, ende wesen haer al west aen/ 't welck sy mede soo verstonden / wierpen haer oock een Cabeljou toe/ die de onse door den goeden voortgangh die sy hadden / haer niet en konden betalen / maer bedanckten se/ seer verwondert zijnde over haere beleeftheydt ; Omtrent wester Son vonden sy weder eenighe visschers/ die nae haer toe roepden/ ende vraeghden waer haer Crabble ofte schip was/ sy antwoorden op soo veel Rusch als sy geleert hadden / Crabble Propal, 't schip is ghebleven/ waer op de visschers wederom riepen/ Cool Brabante Crabble, daer uyt de onse verstonden/ datter tot Cola eenige Nederlantsche schepen waren. houden van haer vasteldagen.

Den 25. dito hebben sy Kilduyn omtrent de zuyer Son in 't ghesicht ghekreghen/ ende zijn omtrent z. z. w. Son aen 't west-eynde des selven Eylants ghekomen. De Schipper ging flux te landewaert in/ ende vondter vijf oft ses kleyne huyskens / daer Lappen in woonden/ die hy vraeghde of dit landt Kilduyn was / sy beduyden jae / ende datter tot Cola drie Brabandtsche Crabblen laghen / maer dat de twee dien dagh souden af-varen. De maets dit bescheydt hebbende zijn van daer omtrent de w. z. w. Son af-gevaren / in meyninge zijnde naer Warthuys te zeylen/ maer in 't zeylen zijnde/ gaf de wint soo gheweldigh op / dat sy 't over nacht niet en dorsten in zee houden/ ende namen haer cours achter twee klippen nae 't Landt toe : Daer vonden sy weder eer kleyn hutgen staen met drie mannen daer in / die haer vriendelick ontfinghen / ende ghevraeght zijnde / offer gheen schip te bekomen was om naer Hollandt te vaeren / antwoorden mede soo d' ander Lappen ghedaen hadden/ datter drie schepen lagen/ daer van de twee dien dagh meynden af te varen. Wyders ghevraeght zijnde/ of sy met een van de onse over Landt nae Cool wilden gaen / men soudet haer eerlick loonen/ ontschuldighden haer datse niet van daer en mochten/ maer geleyden nochtans den Schipper met een van de maets tot over den bergh / daer sy eenige Lappen vonden/ waer van sy den eenen verwillighden/ dat hy met een van de onse naer Cola gaen soude/ hem belovende twee Realen van achten. De Lap was te vreden/ ende nam een roer mede/ onse maet een boots haeck / ende trocken noch tegen de na-nacht op de loop.

Den 26. hebben sy beyde haer schuyten op 't landt gesleept / ende 't goet daer uyt ghelost/ om wat te verluchten / gaende voorts by de Russen / daer sy haer warmden/ de spijse die sy hadden koockten/ ende wederom twee maels 's daegs aten/ als siende dat sy nu al-te-met wat meer by volck komen soudē. Sy droncken oock van der Russen dranck/ by haer Quas ghenoemt / die gemaeckt wordt van allerley stucken verschimmelt broot / ende nochtans de maets wel smaeckte / door dien sy in langhe niet anders ghedroncken hadden dan water. Sommighe wat te landewaert in gaende vonden daer seeckere blauwe bessen / ende oock braem-bessen / die sy aten ende haer wel bequamen / want sy voelden perfect datse haer ghenasen van scheurbuyck. Den 29. saghen sy op 't gheberghte Russen dranck.

te den Lap / die met een van de maets naer Cola ghegaen was / weder aen-komen / doch sonder zijn met-ghesellen / dat haer wonder gaf / ende waeren daer in beducht / maer de Lap by haer komende gaf den Schipper een brief / die hy stracx opende ende las / den in-houdt was / dat de schrijver des briefs grootelijcx verwondert was van haere aen-komste aldaer / ende gansch beducht was gheweest / dat sy al langhe om den hals waren / derhalven hy nu des te meer in haer komste verblijdt was / ende soude terstondt met allen noodtdruft van eten ende drincken by haer komen / onder-teyckent / by my Jan Cornelisz Rijp. Door dese blijde tijdinghe hebben sy den Lappe zijn beloofde penninghen ghegeven / ende daer-en-boven noch eenighe kleederen (als broeks / koussens / ende anders gheschoncken / dat hy heel op sijn Hollandtsch toe-ghemaeckt was. Dese Lap was soo sterck in 't gaen / dat het wonder om segghen is / want in 't uytgaen / soo zijn reysghesel seyde / warense met een stijve gangh twee daghen en twee nachten op de wegh eer sy te Cola quamen / ende nu in 't wederom komen was hy maer een etmael onder wege / dat immers de rechte helft scheelde: Daer over de maets tot malkanderen seyden / hy moest kunstjens konnen; Hy gaf haer oock een patrijs / die hy onder wege geschoten hadde.

Sy ontfanghen een brief van Jan Cornelisz Rijp.

Den 30. waren sy noch bekommert / wie die Jan Cornelisz was die aen haer gheschreven hadde. Onder ander werdter gheseydt / oft niet wel die Jan Cornelisz wesen mocht die met haer in een compagnie ghevaren hadde / doch ontgavent haer weder / om dat sy immers soo seer wanhoopten van sijn leven / als hy van 't hare / meynende dat hy 't noch quader ghehadt hadde dan sy / ende over langhe vergaen was. In 't eynde vont de Schipper noch onder sijn brieven de handt van die Jan Cornelisz die met hem ghevaren hadde / ende bevonden doen dat het deselve man was die desen brief nu geschreven hadde / daerom sy immers soo seer verblijdt waren van sijn behoudenisse / als hy van de hare moght zijn. Middeler tijdt isser een Jolle komen aenroepen daer Jan Cornelisz selven in was / met de Man by haer uytghesonden: Daer ontfinghen sy malkanderen aen lant met grooter blijschap / als of elck aen weder zijde den anderen van der doodt wederom levendigh ghesien hadde / want sy hadden malkanderen al over lange Doodt gheschickt. Jan Cornelisz bracht een Ton Rostocher Bier mede / als oock Wijn ende Brande-wijn / Broodt / Vleesch / Speck / Salm / Suycker / ende meer ander provande / dat de maets seer vermaeckte. Den lesten Augusti maeckte sy gereetschap om van daer te zeylen na Cola, den Russen heerlick bedanckende / ende een goet stuck gelts schenckende voor haer herberghe / ende zijn 's nachts omtrent de noorder Son met het hooghste water van daer ghezeylt.

Die selfs by haer komt.

Den eersten Septembris in de morghen-stondt omtrent ooster Son / zijn sy aen de west-zijde van de Rivier van Cola gekomen / zeylende ende roeyende voort daer in tot omtrent de midder-nacht. Den 2 dit. roeyden sy voort de Rivier op / ende saghen daer eenighe boomen aen den oever / dat haer verheughde als of sy nu eerst in een nieuwe Wereldt ghekomen waren / want en hadden in alle den tijt die sy uyt-gheweest waren nergens boomen ghesien. Omtrent w.n.w. Son quamense aen 't schip van Jan Cornelisz, daer was wederom nieuwe kermis met de maets die daer in waren / ende te vooren met de selve Schipper mede waren gheweest op de reys van 't voor-leden Jaer. Metten donckeren avondt quamen sy binnen Cola, ende 's ander-daeghs brachten sy all 't goet te lande / daer sy haer doen ververschten van de moeyelickheyt des weghs / hongher ende onge-

Komen te Cola.

mack

mack/die sy gheleden hadden/ om alsoo wederom tot gesontheyt ende sterckte te komen. Den 11. brachten sy met consent van den Bayaert, oft Gouverneur van den Groot-Novogorod/ haere schuyten in 't koopmans huys/ ende lieten die daer staen tot een gedachtenisse van de langhe/ verre/ ende noyt bezeylde wegh/ welcke sy met die open schuyten by nae vier hondert mijlen door ende langhs de zee ghevaren hadden tot Cola toe/ daer van de inwoonders aldaer sich niet genoegh en konden verwonderen. Daer sy de schuyten laten tot een memorie.

Den 15. Septembris zijn sy de Revier afgevaren met een Lodgie nae Jan Cornelisz schip/ dat ontrent een half mijl van daer lagh/ ende 's namiddaghs zijn sy met het schip de Rivier vet afgezeylt tot ontrent halver wege/ ende uyt de enghde. Den 18. ontrent de ooster Son zijn sy uyt de Rivier van Cola t'zeyl ghegaen op Godts ghenade naer huys toe/ ende 's anderdaeghs ontrent wester Son voor Warthuys gekomen/ daer sy 't ancker lieten vallen/ om dat Jan Cornelisz daer noch goet moest innemen/ ende bleven der tot den 6. Octobris/ op welcken dagh sy ontrent den avont van Warthuys afvoeren/ en quamen den 29. Octob. inde Maes/ met een o.n.o. wint/ ende 's morgens daer na te Maeslant-sluys te lande/ reysden alsoo door Delft/ den Haegh ende Haerlem/ ende quamen den eersten dagh Novembris ontrent middag tot Amstelredam/ met de selbige kleederen die sy op Nova Sembla ghedraghen hadden/ met bonte mutsen van witte Vossen/ ende gingen in tot Pieter Hasselaer, die een van de Bewint-hebbers der stadt van Amstelredam geweest was/ tot uytrustinge van de twee schepen/ te weten Jan van Cornelisz ende onse Schipper. Als sy nu daer ghekomen waren/ daer van menigh mensch verwondert was/ want men haer al over lange doot gereken hadde: en dat gerucht nu over de stadt verspreydende/ so is de tijdinge van haer komste mede gekomen in 't Princen Hof/ aldaer op die tijt mijn E. Heeren den Cancelier ende Ambassadeur vanden aller doorluchtighsten Koninck van Denemarken/ Noorweghen/ Gotten ende Wenden over tafel sat. Derhalven zijn sy terstondt derwaerts gehaelt door mijn Heer de Schout/ ende twee Heeren vander stadt/ ende hebben aldaer voor den voornoemde Heer Ambassadeur ende den Heeren Burgemeesteren vertellinge ghedaen van haer reysen ende wedervaren/ ende zijn daer na elck na huys gegaen die daer t'huys hoorden/ maer die naer niet t'huys hoorden zijn in een herberge gestelt sommighe dagen/ tot dat sy haer gelt ontfanghen hadden/ ende daer nae is elck sijns weeghs gereyst. Gaen t'zeyl naer huys toe.

De namen van de gheene die van dese reyse wederom gekomen zijn.

Jacob Heemskerck, Commijs ende Schipper.	Jan Hillebrantsz.
M. Hans Vos, Barbier.	Jan van Buysen.
Laurens Willemsz.	Gerrit de Veer.
Pieter Cornelisz.	Leenaert Hendricksz.
Pieter Pietersz Vos.	Jacob Jansz Hooghwout.
Jacob Jansz, Sterrenburgh.	Jacob Evertsz.

F I N I S.

Dese

Dese ende alle voorgaende ondersoeckinghen noch niet gheluck[ig] zijnde, soo hebben de Bewinthebbers van de Oost-Indische Geoctroyeerde Com[pagnie], in 't laetste van Meert 1609. weder uytghesonden, om de passagie by he[t] Noort-oosten, ofte Noort-westen naer China te soecken, den kloecken ende ver[maerden] Engelschen Piloot Herry Hutson, met een Vlie-boot, wel voorsien, end[e] met 20 mannen soo Enghelsche, als Neerlanders bemant, gelijck uyt het vervolg[h] te sien is.

Dese Henry Hutson is uyt Texel uytgevaren den 6. April 1609. ende hy dob[belde] de Cabo van Noorwegen in den 5. Mey, ende hielt sijnen cours na No[va] Sembla lanckx de Noortsche Kusten / maer vont aldaer de Zee so vol ys / al[s] voorgaende jaer gevonden hadde / so dat sy de hope van dat jaer aldaer den moe[d] verlooren: waer over om de koude / die eenighe die wel in Oost-Indien geweest waren qualijck herduren konden / zijn sy twistigh ghewo[r]den onder den anderen zijnde Engelsche ende Nederlanders / waer over de Schipper Hutson hun voor[hiel] twee dinghen / d'eerste was te gaen / op 40. graden na de Kusten van America[;] hier toe meest beweegt door brieven en Caerten / die een Capiteyn Smith hem uyt Virginia gesonden hadde / daer mede hy hem aen wees een zee om om te varen hu[n] zuytsche Colonie aende Noort-zijde / ende van daer te gaen in een westerlijcke zee[,] dat welcke so 't also geweest ware (also ervarentheyt tot noch toe contrarie wijst) soude een seer vorderlijke sake geweest hebben / ende eenen korten wegh om in[d'] Indien te varen. Den anderen voorslagh was / den wegh te soecken door de stra[et] te Danis, dat welcke sy gheneralijcken besloten / dies sy daer den 14. Mey der[w]waerts na toe zeylden / en quamen met goeden wint den lesten Mey aen 't Eylan[t] van Faro. daer sy alleenlijck 24 uren over brochten met versche water in te neme[n] vertreckende / voeren totten 18. Julij tot op de Kusten van Nova Francia op 44. gra[den] / daer sy moesten inloopen / om eenen nieuwen voor-mast te bekomen / den ha[d]den verlooren hebbende / die sy daer vonden ende opstelden / sy vonden die plaets bequaem om Cabbeliaeu te vanghen / als oock om traffique van goede Huyden ende Pelssen ofte Weyeringe / dat aldaer om een kleyn dingen te bekomen was / maer het schip-volck leefden qualick mettet lant-volck / dinghen met gewelt ne[]mende / waer over sy twistigh onder den anderen werden / de Engelsche vreesende dat sy vermant waeren en de weeckste / ende daeromme vreesden voorder te ver[]soecken / aldus scheyden sy van daer den 26. July / ende hielden de zee tot den der[] den Augusti / ende quamen by Lant op 42. graden: Van daer voeren sy voorder totten 12 Augusti / quamen weder by Landt op de Latitude van 37. dry quart / van daer hielden by 't Lant / tot dat sy quamen op 40. en dry quart graden / al[w]daer sy vonden eenen goeden inganck tusschen twee hoofden / ende voeren daer in[] ne den 12. September / een alsoo schoonen Rivière als men konde vinden / wijd[t] ende diepe / ende goeden ancker-gront / eyndelick quaemen op de Latitude va[n] twee-en-veertigh graden ende veertigh minuten met hun groodt Schip. Da[n] haer Schip-boordt voer hooger inde Riviere. Voor in de Riviere vonde sy kloe[ck] ende weerbaer volck / maer binnen in 't uyterste vonden vriendelijck ende beleef[t] volck / die veel lijf-tocht hadden / ende veel Vellen ende Pelterijen / Maerters[,] Vossen ende veel ander commoditeyten / Vogelen / Vruchten / selve Wijndruyven wicte ende roode / ende handelden beleefdelijcken metten volcke / ende brochte[n] van als wat mede / als sy nu ontrent vijftigh mijlen hoogh op de Rivieren ge[]weest

Herry Hutson heeft op 40.3. quart graden een schoon Riviere ontdeckt.

veest hadden/zijn wederghekeert den vierden Octobris/ende hun weder ter Zee
eghegeven: daer hadden meer konnen uytgerecht worden/hadde daer goede wil-
e in 't schip-volck geweest / ende mede ghebreck van eenighe nootdruft sulcks
niet verhindert. In Zee hebben hun beraedtslaeght/ende waeren van verschey-
en opinien/ de Onderschipper een Nederlander was van meyninghe/op Ter-
a Nova te gaen verwinteren / ende de Noort-weste passagie van Danis te door-
oecken / daer was de Schipper Hutson teghen / die vreesde sijn ghemutineert
volck/om dat sy by wijlen hem grouwelijck hadden gedreyght/ende mede/door
e koude des winters/ hun gheheel souden verteeren/ende dan moeten keeren:
deel van 't volck teer ende sieckelijck/niemant nochtans sprack van 't huys na
Hollant te varen/dan den Schipper 't welk naderhant achterdencken gaf/ dies
y voorsloegh na Yrlant te varen ende te verwinteren / daer sy alle toestemden/
dat ten lesten zijn in Engelant tot Dertmouth den 7. November gekomen/van
daer sy haer meesters de Bewinthebbers in Hollant hebben haer reyse verwit-
ight / voor-slagh doende / dat sy wel wilden het Noordt-weste gaen versoec-
ken / midts vijfthien hondert gulden in gelde meer in nootdruft te besteden/be-
neffens den loon/ende dat sy in 't schip alreede hadden/dies wilde Hutson ses ofte
seven van sijn volck verandert hebben/tot 20. mannen 't getal op makende/&c.
n souden van Dertmouth t' zeyl gaen ontrent den eersté Meert/om in 't Noort-
westen te wesen tegen 't eynde van Meert / ende daer de maendt van April ende
half Mey over te brengen met Walvisschen ende Beesten te dooden ontrent het
Eylant van Panar,ende dan na Noort-westen te varen/om aldaer den tijdt over
te brengen tot half September/ende daer na door het Noortoosten van Schot-
lant weder te keeren na Hollant.

Wyders om de landen Noordewaerts meer bekent te maken, (hoewel buyten onse voornemen) soo heeft het ons goet gedocht den goetwilligen ende nieusgierigen Leser hier by te voeghen de ontdeckinge ende beschrijvinge van de landen Siberia, Samojeda ende Tingoesa, so die vande Moscoviters te lande Oost ende Noorden aen ontdeckt zijn, ende dagelijcks bereyst werden: Als mede een verhael van de wegen, Rivieren ende Steden, tot aen Groot Tartarien toe, gelijck alle uyt de Russische tale overgeset is.

DAer woont een volck in Moscovia,die genaemt worden de kinderen van Ani-
conij,ende zijn van Boerser af-komst / gesproten van een Landt-man Anica
genaemt/desen Acina rijck zijnde van lant/ woonde ontrent een Revier Witsog-
da geheeten/de welcke in de Riviere Duyna vloeyt/die 100 mijlen van daer in de
witte zee valt/by Michael Archangel,een slot alsso genaemt.
Desen voorsz Anica dan/ rijck zijnde/ als verhaelt is/ hadde oock veel kinde-
ren / ende was van Godt alles wel versien / ende ten vollen geseghent dan met
groote begeerlickheydt gheprickelt/willende geerne weten/wat voorlanden be-
sten ende bewoonden de volckeren die jaerlijcks in Moscovia quamen handelen
met kostelicke Pelteryen ende veel andere waren/oock vreemt van spraeck/van
kleedinge/Godts-dienst/ende manieren / noemende haer Samojeden, ende oock
veelderley andere namen haer ghevende: Dese quamen soo de Riviere Witsogda
jaerlijcx af-drijven met haer Coopmanschappen/mangelende met Russen de en
Moscovi-

Moscoviters in de steden Osoyl ende Ustinga op de Duyna, dat als doen ter tijdt den stapel was van als/ oock van Pelteryen. Desen Anica van (als vooren verhaelt) was begeerlick om te weten van waer sy quamen / ende waer haer woningh was / ende wel denckende datter groote rijckdommen te halen waeren/ aen-gesien de schoone Pelteryen / diese jaerlijcks brochten/ groote schat bedroegen / heeft stil-swijgens alliantie ende vruntschap gemaeckt met sommighe deser volckeren / ende oock eenighe van sijne slaven ende knechten / tot 10. ofte 12. toe/ met haer in haer landt ghesonden / bevelende de selve/ datse alle 't landt datse door-reysden / alles wel neerstelick bespieden souden/ ende oock alle haer manieren/ wooningen/ leven ende gebeerden wel ordentelijck souden op-teeckenen / om soo van alles goet rapport te doen / als sy weder t' huys souden komen / d'welck eens geschiet zijnde/ heeft hyse/ dieder ghewecst waren/ wel getracteert/ ende ook goede gunste toe-gedraghen / dan heeft haer neerstelick bevolen te swijgen / ende oock heeft hy neerstelick by hem gehouden / sonder yemant daer van te vermanen / maer heeft het jaer daer aen volghende meerder partye daer henen ghesonden oock eenigher sijner vrienden / met Coopmanschap van kleynder weerden/ als Duytsche Kramerije/ Bellen ende dierghelijcke dinghen : dese zijn oock met gereyst / ende hebben 't oock gelijck als d' andere alles wel door-snuffelt en doorsien/ ende reysden tot de Revière Oby toe/ door veele Woestijnen/ ende verscheyden Rivieren/ die daer veel zijn/ ende maeckten met sommige Samojeden aldaer groote vruntschap ende Alliantie ende vernamen ook dat de Pelterie daer van kleynder weerden was / ende dat daer rijckdommen te halen waeren : Oock saghense dat sy geen steden en bewoondē/ maer dat sy met troupen so by malanderen leefden seer vreedtsamigh / ende werden geregeert van sommighe de oudtste onder haer ; waren oock onreyn in haer eten / ende leefden van 't Wilt datse vonghen/ gheen kooren noch broodt kennende/ ende meest al goede schutters met boghen/ de welcke sy van taey hout maeckten/ ende waren voor geslepen steenen aen/ oock sommighe met scherpe Visch-graten daerse 't Wilt met schooten/ dat daer als nu met menichte was : Oock naydense met Visch-graten/ gebruyckende zenuen van kleyne gedierten tot haer draden/ ende voeghden soo de vellen by malkanderen/ daerse haer mede bedeckten/ somers 't vont buyten/ ende 's winters 't vondt binnen draghende : Oock decktense hare huysen met Elants-huyden ende Zeevellen/ die by haer niet geacht en waren. In somma / door-saghen 't alles/ ende quamen met rijckdommen van Vont weder t'huys/ en hebbende Anica doen van alles verstaen/ daer hy nae wenschte/ so dreef hy met sijne vrunden eenige Coopmanschappen op die landen/ eenighe jaren langh/ soo dat dese Aniconij heel machtig wierden/ ende kochten alomme veel lants/ so dat haer de lieden alomme verwonderden van dese schrickelicke rijckdommen / niet wetende waer sy van daen quamen ; sy bouweden oock Kercken in sommighe hare dorpen : Jae namaels boudense oock eenen schoonen Tempel in de stadt Osoil, op de Riviere Witsogda ghelegghen / daer sy in woonden / welcken Tempel van de grondt op was van klaren witten Arduyn : In somma / en wisten niet waer sy blijven souden met haer goederen.

Nu merckten sy oock wel wisselijck / dat haer 't gheluck moghelick eens den rugge bieden soude / gelijck ghemeynlick in sulcke saecken gebeurt / siende haer alomme van vremde seer benijt/ om haer rijkdommen wille/ hoe-wel sy noyt yemant eenighe spijt aen-deden/ ende dachten sulcks met groote voorsichtigheydt voor te komen/ om te blijven inden graet daer sy in waren. Nu volgende de Moscovische

:oviſche maniere/is datſe gemeenlick ſeggen ; die te Hove geen vrund h eft/
een menſch te gelijcken is/om dat in Moſcovia, die yet begaeft is/'tzy met wat
at het oock ſoude mogen weſen/benijt ende belogen wort aen 't Hof/ ſo ſy daer
eenen Vrunt en hebben/en ſonder eenigh recht oft reden onderdruckt wort/jae
antſch t' onder-ghewοrpen/daerom ſy rijck zijnde/hadden al eenen Vrunt ghe-
adt/ de welcke wel een van de meeſte ſcheenen te weſen / ende oock was den ſel-
en genaemt Boris Goddenoof,ende was Swagher vanden Keyſer Fedor Ivano-
itz,die doen regeerde/ende Boris wert na des Keyſers doot in zijn plaetſe verco-
en/als Ruſch Keyſer/gelijck breeder verhaelt wort inde hedendaeghſe beſchry-
inge der Moſcoviſcher Oorloghen.

So hebbenſe dan gedacht deſen Boris alles te openbaren/doende hem eerſt ee-
ige geſchencken/gelijck ſy gewoon waren/en baden hem dat hy haer eens ver-
ooren wilde/als hebbende een ſake t' openbarē/die't rijke veel profijterē ſoude.
oris hier nae gauw luyſterende/ heeft haer veel meer minnelijckheyt beweſen/
ls hy te voren wel hadde gedaen / en doenſe hem alles verhaelt hadden van de-
onderſoeckingen der Samojedſche en Siberiſche Landen/ook watſe daer aen ge-
erckt ende geſien hadden/en oock wat rijkdommen het Rijcke daer aen genie-
n ſoude konnen/ende hem voorts alles voor-leggende/behalven datſe hem niet
 openbaerden/hoe heymelijck datſe daer mede om-gegaen waren ; oock datſe
aer eerſt machtigh rijck gemaeckt hadden/dit zweegenſe:niettemin begoſt Bo-
 te branden van begeerlijckheyt/ende wilde dit onderſoeken:jae beminde haer
s zijn eyghen kinderen : jae verhief haer / gevende haer vrye Brieven uyt des
eyſers naem/ datſe mochten ſonder tegens-ſpreken haere Landen dieſe beſae-
n/eeuwelijck en erffelijck ghebruycken/ nae haren wil ende beliefte/ ſonder ee-
ighe ſchattinghe daer van te geven / nu noch naemaels : Hy lietſe oock in zijn
ede voeren / als ſy by Winter-daghe in Moſcou waren / weſende een groote
enade by den Moſcoviten,principalijck by ſoo machtigen Vorſt als Boris was/
n die 't gantſche Landt regeerde.

Boris dit wel bedacht hebbende/heeftet den Keyſer alles ontdeckt/die 't ſeer lief
as / en Boris daer door noch meer eerde / ende gaf hem daer in te doen 't gene
em belieben ſoude. Boris hier op niet ſlapende / heeft eenige Capiteynen ende
mmighe arme Edel-lieden/ ende die hy gonſtigh was / daer toe ghebruyckt/
evelende haer te trecken met de ghene die de Aniconij haer met gheven ſouden/
 kleeden haer oock koſtelijck als Ambaſſaten/haer oock met-ghevende eenigh
rijghs-volck/ende oock geſchencken van kleynder weerden/om aen den Volc-
en te ſchencken / daerſe ſouden komen / ende beval haer datſe alle Paſſagien/
ivieren / Boſſchagien ende plaetſen wel op teeckenen ſouden / oock de namen
ande ſelve/op datſe wiſten alle goet rapport daer van te doen/als ſy ſouden we-
er-komen ; ende beval haer oock minlijck te handelen met de Volckeren / be-
uaem om te gaen/een bequame plaets te beſpien/omme naemaels/ſo 't moge-
ick ware/ daer eenige Sterckte oft Caſtelen te maken / en datſe immers eeni-
e vande Lieden ſoude maken in Moſco te brengen/ſo't eenigſins mogelijck wa-
e : Ende alſoo zijn ſy uyt Moſco getrocken/ wel gemaeckt van kleederen / ge-
eer ende gelt / oock geſchencken/en quamen tot Witſogda ; by de Aniconij, die
ock Volck toe-maeckten om met haer te trecken ; oock veel kinderen ende
runden van haer trocken mede daer heenen.

Daer gekomen zijnde/hebbenſe gedaen na dat haer was bevolen/ende hebben
en Volcke aldaer groote vruntſchap beweſen / onderſoeckende neerſtelijck wie

by haer de gesienste waren/ende hebben die eere aengedaen / ende schoncken haer veel dinghen van kleynder weerden / die by haer seer rijckelijck ende kostelijck scheenen te wesen: jae verbeyden haer met groote juychen en roepen / vallende te voete voor de gene die 't haer gaven / siende de selve soo kostelijck ghekleet/ zijnde 'tselve ongewent te sien/en meynden dattet Goden waren: Maer alsoo de Moscoviten door Tael-mannen spraken / 't welck Samoyeden waren / die eenige jaren hadden gewoont by de Moscovische Boeren op Dorpen/ ende alsoo de sprake gheleert hadden / gaven haer te kennen van haren Keyser / seggende de selve by nae eenen aertschen Godt te zijn / jae wel geheel; veel dingen aenroerende/ die dese arme menschen bewogen/om sulcks wenschende te sien/ sy oock niet beter wenschende / namen 't terstont aen: jae noch daer by seydense / datse eenighe Moscoviters by haer so lange in ostagie wilden laten/ende ook om de sprake te leeren / soo datse veel lieden met dusdanighe manieren op dese zijde van de Revière Oby aen haer zijde kreghen / die haer den Moscovischen Keyser onderwerpen/ ende lieten haer oock terstondt van de Moscoviten taxeren / belovende jaerlijcks den Moscovischen Rijcke te gheven / yeghelijck mensche/ jae tot den Kinderen toe/die maer den boge en begonden te hanteren / een paer Sabel-vellen / die by haer van kleynder weerden waren: maer by den Moscoviten, voor een juweel gehouden / en beloofden 't selve te geven in handen van den ghenen die dat t' ontfangen bestelt soude worden / 't welck oock ten vollen gheschach: Ende voorts trocken sy over de Riviere Oby wel 200. mijlen door 't Landt heenen / siende veelfeltsame Gedierten/schoone Fonteynen/fraye Cruyden ende Bosschagien/ oock veelderley Samoyeden, de sommige op Elanden rijdende/sommige op sleden sittende/die van Reen ghetrocken werden / de sommighe van Honden / die soo snel liepen als Herten/in somma saghen vele daer se haer van verwonderden/ende teeckenden oock alles ordentlijck op / om naemaels goedt bescheet te brenghen/ende quamen soo wederomme / eenighe ghewillighe Samoyeden met haer nemende / ende lieten oock eenighe Moscoviten in haer Lant / om de spraecke te leeren/en zijn soo in Mosco ghekomen / daerse van alles goedt bescheet brachten aen den voorsz Boris en Boris aen den Keyser/ ende sagen met groot verwonderen de Samojeden aen / die sy met ghebracht hadden / de selve bevelende te schieten/ 't welck so fier van haer gheschach / dattet gheen mensche soude willen ghelooven: Want een penninxken kleender dan een halven stuyver / settense in eenen Boom / ende ginghen daer soo wijt van datse nauwelijcks 't penninxken / oft effen in 't ghesicht konden hebben / ende treften 't selve soo menighmael / als sy de pijle daer na schotē/sonder eens te missen/'twelck velen dede verwonderen.

Ten anderen zijden / saghen dese wilde lieden 't leven der Menschen in Mosco met groote verwonderinghe aen/ooch der stadts manieren / ende meer dierghelijcken dinghen: Maer met verschrickinge aensagense den Keyser/zijnde soo kostelijck gekleet/sittende soo te Paerde/oft varende so in een Koets van veel paerden getrocken/kostelijck verciert/omringt met menigte van groote Heeren/ seer kostelijck verciert / en saghen oock seer nae alle 't Krijghsvolck die met de roers soo al in roode rocken om den troup liepen/zijnde altijts als den Keyser uyt-reet/ omtrent vier-hondert schutten by hem: Oock hoordense met verwonderinghe aen 't ghelupt der klocken / die met menighte in Mosco zijn / oock saghense met verwonderinghe alle de kostelijcke winckels in Mosco, ende alle heerlijckheydt aldaer / in somma / sy meynden datse in der Goden-throon waren gheraeckt/ ende wenschten alreede te zijn by haer mede-broederen / om haer dit alles te verkon-

ondigen/noemende haer zaligh te zijn/ſulcken Hooft te moghen obedieren / als en Keyſer/ dieſe meynden eenen Godt te zijn/ oock ſmaeckte haer de ſpijſe wel/ ie haer in Moſco was t'eten gegeven/wel proevenden datſe haer beter ſmaeckte an rauwe beeſten in haer lant/oft droogen viſch.

In ſomma hebben den Keyſer belooft hem voor Heere aen te nemen / ende be-oofden oock hare mede-broederen/ verre en by te bewegen : Ende voorts baden p den Keyſer/dat hy haer de genade doen wilde/ ende ſeynde haer Gouverneurs ie haer ſouden regieren / ende die ſe de voor verhaelde ſchattingen mochten in anden leveren: aengaende van haer afgoderie/ daer en wert niet afverhaelt/ naer bleef ſo naer haer gewoonte/dan geloove wel dat 't Christen-Geloove daer aeſt geplant ſoude worden / waert datter eenige bequame Leeraers waren / en eloove metter tijt 't ſelve wel in 't werck geſtelt ſoude werden/waer 't dat ſy niet eſich en waren/met deſe zware Oorlogen/daer ſy met beladen zijn.

Zijnde dit alles geſchiet als boven verhaelt is/ſo zijn de kinderen Aniconij ſeer erheven/ende wert haer alomme vele vryheyt gegeven/ende oock bevel over ee-ige plaetſen / ontrent hare Landen gelegen/ die vele en groot zijn : Jae hebben ant/hondert mijlen van malkanderen / hier en daer op de Rivieren Duyna, Wit-ogda, ende Soehna, ſo datſe rijck en alomme vol zijn/ende worden noch dagelijcx p haer eere behouden.

En wert in Moſcou geraetſlaeght datmen herwaert/ langhs ende ontrent de Riviere Oby, in de vlacke velden / ſterckten ende plaetſen uyt der natueren daer e ſoeckende / Caſtelen moeſt maecken/ ende met krijghs-volck beſetten / en iende oock eenen gheneralen Gouverneur aldaer / om de Landen allenghſkens ijder ende wijder te verſoecken/en 't ſelve alſo te incorporeren : d'welck alles ge-chiet is / ende eerſt zijn aldaer gebouwt geworden eenige Caſteelen van groote alcken / uyten boſſchen aldaer / ende die met aerde gevult/ ende ſo met ſoldaten eſet/oock werter dagelijcx veel volcx heenen geſonden / ſoo datter op ſommige laetſen/metter tijt heele gemeynten waren/vermengelt met Polen, Tarters, Ruſ-chen, ende andere Natien.

Want alle ballingen/ende die moorders/ verraders en dieven waren/en aller-ey ſchuym van menſchen/die de doot verdient hadden/ wierden daer heenen ver-annen/de ſommige daer een tijt lang gevangen gehouden/ de ſommige bevolen e woonen/na dat hare miſdaet groot was/ende wierden ſo allenghſkens groote teden van veel volcken: deſe Caſteelen en groote gemeynten/nu wel een Coninck-ijck beſonder gelijckende/want naemaels veel arme lieden daer heenen trocken/ m datſe aldaer veel vrydom hadden / ende Lant om niet : En deſe Lant-dou-ve wert Siberia genaemt / ende oock werter een Stadt gebouwt / diemen Siber oemde/ende doemen in 't eerſte in Moſco hoorde van den naem Siberia, grouwel-en de booſdaders in Moſco daer voor/gelijck in 't eerſt t'Amſterdam/die 't weer-igh geweeſt zijn voor het Tucht-huys verſchrickten. Want men ſontſe terſtont a Sibirdam. Nu is 't ſoo gemeen dattet niet meer geacht en wert / maer de Hee-en en Edelen in Moſco zijnde in 's Keyſers ongenade vervallen/zijnder noch wel ange voor/ dan die wordender ſomtijdts voor een tijdt lanck gheſonden/ met Vrouw' ende Kinderen / ende wort haer daer eenigh gouvernement bevolen/tot at den toorne des Groot-vorſts geſtilt is/als dan wordenſe weder in Moſco ont-oden.

Om nu te weten den wegh uyt Moſcovia tot daer toe/ſal ick vervolghens / nae ermoghen/ verhalen / als hebbende niet meer konnen bekomen / ende dat noch

met groote moeyte ende vruntſchap/hebbende te Hove ſommige vrunden in Moſco, doen ick daer woonde/die my groote jonſte toe-droegen / ende my 't ſelve gaven/alſoo ick lange aenhielt / eer ſy 't my dorſten geven / en haddet noch upt-gekomen by tijde van Vrede in Moſco, 't ſoude haren hals ghekoſt hebben de gene die 't my gaven/ſoodanigh is 't Moſcoviſch Volck: Want ſy en mogen niet lyden dat de ſecreten van haer Landt ontdeckt worden.

Een kort verhael van de Weghen ende Rivieren uyt Moſcovia Ooſtwaerts ende Ooſt ten Noorden aen te Landewaerts, ſoo het nu alreede dagheliјcks bereyſt wordt van den Moſcoviten; Oock de namen der Steden aldaer van den Moſcoviten ghebouwt, met des ſelven Gouverneur oock beſet, die dat Landt daer al-omme bewoondt, opſoecken ende innemen laet; jae by nae tot in groot Tartarien toe heeft laten beſoecken,

WYT Witſogda Soil, van daer de Aniconij woonen/reyſen ſy de Rivière opwaert/ tot datſe komen by een ſtedeken van de Moſcoviten bewoont / datmen Javiniſco noemt/ende is 17. dagh-reyſens van de ſtadt Soil, de Rivière opwaert / door Rivieren en Boſſchen reyſende/en valt deſe Rivière Witſogda, upt het gebergthe Joegoria genaemt/de welcke ſtrecken upt Tartarien van 't Zuyden/ tot by nae de Zee na 't Noorden: Upt de ſelve gebergthen valt oock de Rivière Petſiora, die in de Zee valt/op deſe zijde Weygats.

Van Javiniſco, 3 Weeckens reyſen / komenſe in een Rivière die ſe Ne-em noemen/of Stom op Duytſch/om haren ſtillen loops wille Tuſſchen den Boſſchen: Soo omtrent vijf daghen met Schuyten ofte Vlotten ghereyſt hebbende in deſe Rivière Ne-em, ſoo moetenſe 't goedt een mijle over Lant voeren / want deſen Ne-em loopt eenen anderen cours als ſy reyſen moeten/ſo datſe om der kortheyt wille over Landt een mijle weeghs reyſen / en komen ſoo in een Rivière die ſe Wijſſera noemen/ende deſe Rivière valt upt Steen-klippen/die de Moſcoviten Camena noemen/ende liggen oock in 't ghebergthe Joegoria, ende reyſen ſoo met de Rivière nederwaerts 9. dagen langh/en komen dan by een Stedeken datſe noemen Soil Camſcoy, en is vanden Moſcoviten gebouwt tot een ruſt-plaetſe voor de reyſende Lieden / want ſy van hier moeten voorder te Lande reyſen / ende de voornoemde loopt voorts haren cours / ende valt ten leſten in de Rivière Cam, welcke Cam loopt onder de Stadt Viatca in Moſcovia, ende eyndight haer in de groote Rivière Rha of Volga die in Mare Caſpium vloeyt met 70 ingangen/ alles gehoort van perſoonen die 't geſien ende beſocht hebben.

Te Soil Camſcoy geruſt hebbende / ſoo zijnder vele Peerden metter tijdt al op ghebrocht/ende is oock alreede wel bewoont ende 't Lant ront-om met Dorpen ende Vee wel verſien/al meeſt Ruſſen en Tarters zijnde/ſoo nemenſe haer bagagie op Peerden/ende reyſen van daer meeſt over ghebergthe vol Dennen / Pijnboomen / oock ander ſeltſame Boomen / ende reyſen dwers over een Rivière in het ghebergthe Soyba genoemt / daer nae noch over eene die ſe Cooſna noemen/loopende beyde nae het Noorden. Dit ghebergthe wort by haer in drien ghedeelt/ ende is een heel ander Lant als daer ſy upt-komen / ſchoonder Boſſchen/vaſter van Hout/ende oock veele verſcheyden Kruyden daer waſſende/ ende wort twee dagh-reyſens langh ghenaemt Cooſvinſcoy Camen; noch ander twee dagh-reyſens

ens wortet ghenaemt Crginscoy Camen; daer nae vier dagh-reysens langh is Podvinscoy Camen, ende komen dan tot een Stadt ghenaemt Vergateria: Dese 2ie voornoemde Woestijnen worden meest besocht van wilde Tartars en Samoeden, die niet en doen dan alle kostelijck Wildt vanghen voor den Moscoviter: Dat gheberghte Podvinscoy Camen is 't hooghste/ende op veel plaetsen met sneeu ende wolcken bedeckt/ende 't selve is seer moeyelijck om reysen/ maer 't valt soo allengskens seer leege.

Komende tot Vergateria voornoemt / moetense hier wachten tot in 't Voorjaer/want daer is een Rivière Toera die 't heele Jaer aldaer ondiep is/ om datse daer eerst haren oorspronck heeft/maer in 't Voor-jaer wortse gantsch diep vanden sneeu des gebergte aldaer /ende reysen dan alsoo met booten ende schuyten voorder.

Dese Stadt Vergateria is d' eerste Stadt in 't Landt Syberia, ende wiert eerst gebouwt over 21 Jaren / met meer andere Steden aldaer omtrent/ ende is oock wel bewoont /oock bouwense Landt gelijck men in Moscovia doet.

Oock isser eenen Gouverneur aldaer/ die alle Voor-jaren menighte van Provianden ende Cooren sent al-omme door die Rivieren in den gantschen Syberischen Lande in alle Casteelen ende plaetsen daer Soldaten ende Krijghs-volck is: ock over de Oby in allen Forten ende plaetsen aen Moscovisch Volck/want sy alaer niet en bouwen noch ter tijt/ ende de Samoyeden leven van het Wilt als verhaelt is.

Nu dese voorschreven Rivière Toera af-drijvende / komense naer vijf dagen in een Stadt/Japhanim genaemt/oock voor twee Jaren gebouwt / ende met Volck geplant.

Tot Japhanim komende/reysense voorder in deselve Toera,ende twee dagen gereyst hebbende / begint haer dese Rivière seer kromme te drayen / soo datse haer dickmaels moeten oversetten inde selve Rivière over Lant/om de rechte te hebben/ende om der kortheyt wille.

Ende nu woonen hier altijdt Tartaren ende Samoyeden, die daer ontrent Vee houden/daer sy van leven: oock bouwense Booten.

Ende ten lesten van dese Rivière Toera komense in een groote Rivière Tabab, zijnde by naer twee hondert mijlen van Vergateria, maer sy reysen tot Tinnen toe/ een Stadt vol Volcks/oock van de selvighe voor-verhaelde ghebouwt: dan vele reysen oock wel van Japhanim met sleden in den Winter tot Tinnen in twaelf daghen tijdts/ ende hier gheschiedt nu grooten handel van Pelteryen met den Moscoviten, teghen de Tartaren ende Samoyeden, ende dese plaetse is goedt voor de geene die maer een half Jaer uyt en wil zijn: Maer vele soecken 't wijder/ jae tot verre over die Reviere Oby, soo nae 't Oosten als nae 't Zuyden.

Van Tinnen komtmen tot Tobolsca,het Hooft der Syberische Steden/ende aldaer is den Stoel Syberia; ende den oppersten Viceroy van de Moscoviten, ende daer moeten alle Steden haere schattinghen Jaerlijcks brenghen / soo wel van d' ander zijde de Oby, als op dese zijde / ende wort daer oock versamelt / ende soo met geleyde Jaerlijcks met Casacken en Krijghs-volck nae Mosco gesonden/ ende hier wordt oock strenghe recht ghehouden. En moeten oock alle Gouverneurs in Samoyeda en Syberia desen obedieren. Oock geschiet daer grooten handel in alle dinghen / uyt Moscovia daer ghebracht: Oock komender Tartaren uyt het Zuyden/heel wijt uyt Tartarien,en veel verscheyden Volcken/ die daer allenskens

kens meer ende meer komen / nae dat de fame van dit Lant wijder ende wijde[r]
ſterckt/ en is al vaſt profijt voor de Moſcoviten, die 't met vreden ſoo geincorpo[-]
reert heeft/ dat hy niet en hoeft te vreſen/ ſo ſeer zijnſe den Moſcoviten toe-gedaen
ende oock zijnder alomme Kercken / wilde Godt dat den wreeden Spangiaer[t]
America in plaetſe van zijne onmenſchelijcken tyrannije/ met ſulcken vrede in-ge[-]
kregen hadde/ ſoo mocht men hem noch eenigſins 't ſelve gunnen/ want men vee[l]
meer van ſulcks met vruntſchap ſal konnen verkrijghen / gelijck ick 't ſelve ghe[-]
merckt heb/ en noch dagelijcks vanden Moſcoviten hoore en aenmercke/ dan me[t]
wreede tyrannije oft gewelt/ &c.

Deſe voornoemde Stadt Tobolſca leyt op de groote Riviere Yrtis ghenaemt,
die ſeer ſterck valt uyten zuyden / ende loopt wel ſoo ſnel als de Donouw doet/ en[-]
de valt in de Riviere Oby, ende ſy ſchijnt met Oby uyt een geweſte te komen; aen
d'ander zijde der Stadt loopt de Riviere Tobol voor-noemt / daer de Stadt d[e]
naem af heeft.

Inde Riviere Tobol komt een vallende Riviere/ die recht uyt het noorden uy[t]
het gheberghte by den zee-kant ſchijnt te vallen / ende wort van den Wilden ge[-]
heeten Taſſa, ende op de ſelve Riviere hebben de Moſcoviten nu onlankx een Stadt
ghebouwt/ Pchem ghenaemt/ ende hebben deſelve beſet met allerley volck uyt de
Sibieriſche ſteden/ en dat om oorſaecke datter ſoo ſchoone Landouwe omtrent is/
oock ſchoone Boſſchagien / zijnde vol Wilt / van Luypaerden/ Loſſen/ Voſſen/
Swerte/ oock Sabels en Maters: En deſe Stadt leyt twee weken reyſens van
Tobolſca, noortwaert de Riviere Yrtis, daer van verhaelt is / loopt oock in de
Oby, twee weken reyſens van Tobolſca: Ende op de Mont was eertijdts oock
een Stadt ghebouwt / die genaemt was Olſcoy-gorot, maer is naemaels door
't bevel des Gouverneurs in Siberien gheruymt / niet ſeggende waerom: Ick
dencke 't is geweeſt om de koude / oft om datſe nae haer meyninghe / te nae den
zee-kant ſtont / vreeſende datter eenigh overval ofte veranderinghe mocht ghe[-]
ſchieden: Ende alſoo uyt de groote Riviere Oby een groot water loopt / omvan[-]
gende een groot deel Lants/ gelijck eenen arm/ en valt 't ſelve ſo weder inde Oby,
maeckt ſoo een groot Eylant / en hebben op dit Eylant weder een ander Stadt
gebouwt/ in plaetſe vande geruyneerde / ende hebbenſe Zergolt gheheeten/ zijnde
ontrent 50. mijlen opwaerder als d'ander geſtaen hadde.

En als ſy van daer door de Riviere opwaerts reyſen/ ghebruyckenſe weynigh
zeyl op hare Booten/ 't zy om datter weynigh Wint is/ of om 't hooghe Landts
wille/ hoe-wel de Oby alſints groot ende breedt is/ maer trecken de Booten op/
ghelijckſe meeſt in alle plaetſen door de Rivieren in Moſcovien reyſen/ en reyſen
van Zergolt ontrent 200 mijlen opwaerts / en komen dan tot een Caſteel / ghe[-]
noemt Noxinſcoy, dat over 13. Jaren gebouwt wiert / als den grooten Gouver[-]
neur Volk uyt Seberien ſant/ om Landen op te ſoeken/ bequaem zijnde voor men[-]
ſchen/ ende om ſteden te bouwen/ en hebben doen alſo daer een Caſteel gebouwt/
daer eenigh Krijghs volck op is / een playſante / gheſonde en de warme plaetſe/
en ſeer vruchtbaer / daer oock veel fray Ghedierte ende Ghevoghelte is: Het
leyt in 't Zuyt-ooſten/ ende is naemaels oock een Gemeynte ghewor den/ en haer
wiert bevolen noch wijder en wijder/ nae de warmte opwaert/ 't Lant te beſpie[-]
den; maer haer is altijdt bevolen met Vruntſchap te handelen/ ende den Volcke
vrundelijck te tracteren/ die ſe ſouden ontmoeten/ oft vinden / om ſoo wijder ende
wijder Volck te hebben. Alſſe nu met troepen te Lande-waert in reyſden/ tot o[-]
ver

er de 400 mijlen / sagense alomme schoone Landouwe/ maer geen menschen/ naer al woest Lant.

Dan alsoose by de 200 mijlen quamen door de Riviere Oby op-reysende/ heben (nu geleden 10 jaren) eenen schoone playsante Landouwe gevonden/ooch seer warm/ sonder datter eenige onbequaemheyt was / ende ooch weynich Winter/ f by na geen; en sy daerom weder in Siberia gekomen zijnde/hebben veroorsaekt ewest 't selve inder Mosco te ontbieden/en regeerde aldaer den Boris Goddenoof, e welcke de saecke seer behertighde / ende beval ooch terstont dat den Gouver- eur upt Siberia daer volck henen soude senden/ om daer een Stadt te laten bou- wen/het welck geschiede/ende daer is een schoon Casteel gemaeckt/met noch ee- ige huysen / soo dattet nu een schoone Stadt is/ende wort Toom genaemt /om atse namaels gehoort hebben / datter menichte Tartaren op deselve plaetse ge- woont hebben/ ende soo soude die Stadt van den Tartaren/so den naem ontfan- en hebben/om haer playsancy wille/ende dese Tartaren hadden eenen Koninck nder haer/ die Altijn genaemt was / ende soo wort dese Stadt dickmaels noch esprongen van diversche volckeren die haer derwaerts in't velt onthouden/dan u isse so machtigh / dattet metter tijdt ooch wel een kleyn Koninckrijck mocht worden.

Nu tusschen dit Casteel Noxinscoy,ende dese Stadt Toom in Siberien vindense och dagelijcks te Lande-waert veel diversche Volckeren/die haer Ostachii noe- nen/die nu ooch al metten Moscoviten, Tartaren, ende Samoyeden in Saberia haer vereenighen / ende met vriendtschappe handelen / brenghende sommighe ooch Goudt ende andere dinghen/ ende hebben onder haer veel Koninghen/ zijnde die elijck de Indianen/te weten / de kleyne die in Oost-Indien woonen / ende niet le groote: In somma de Moscoviten komen soo wijdt dat Quartier upt/ dattet e verwonderen is.

Ooch zijnder veel Casteelen en Stedekens tusschen de Riviere Oby ende Yrtis, le welcke in de selve tijdt / oft weynigh daer nae ghebouwt wierden / als Tobol- ca gebouwet wiert/ ende zijn nu ooch gantsch rijck / zijnde gemenght met Mos- coviten, Tartaren ende Samoyeden, die tamme zijn / ende worden deselve Steden ghenaemt Tara, omtrent welcke plaetse/ de Rivieren Oby ende Yrtis, thien dagh eysen van malkanderen zijn : ooch een Stadt die Jorgoet genaemt is/ ende die is ghetimmert over veerthien ofte vijfthien jaren / ooch Beson ende Mangansoiscoy- gorad,ende leggen dese voornoemde Steden opwaert naer het Suyden/ maer op de West-zijde der Riviere Oby, soecken de Inwoonders noch dagelijcx wijder en wijder te komen. Herwaert op dese zijde de Oby , liggen de Steden Tobolsca, Sibeir, Beresai, ende meer andere op verscheyden Rivieren liggende / ende wordt noch dagelijcx meer gebouwt.

Maer de Steden Narim ende Toom leggen op d'ander zijde der Riviere Oby: Hier gebruycken de lieden veel Reen in haer sleden/ooch snelle honden/die sy bee- le met visch spijsen/daerse na haer oordeel seer sterk van worden/ zijnde gedroog- den Roch: Maer Jorgoet voor-verhaelt licht inde Oby op een Eylant.

Nu van Narim op-waert na het Oosten / de Riviere genaemt Telt, daer heb- bense ooch een Casteel gebouwt ende noemen 't selve Comgoffchoy , en besettent ooch met volck: Van dit Casteelken en Narim,zijnse door't bevel des Siberischen Gouverneurs/ over seven jaren geleden/ ghesonden met sleden en Peerden recht nae het Oosten/om aldaer te soecken ofter eenige onbekende Volkeren haer ont- hielden/ ende reysden wel ontrent thien weecken lanck / recht Oostwaert door

groote woestijnen/vindende alomme schoone Landouwe/ooc k schoone boomen/ ende veel diversche Rivieren: maer omtrent de tijt voorsz gereyst hebbende/hebbense op den velden eenighe hutten gesien/ vindende oock veel vergaderinge van Menschen/ dan alsoo sy Samoyeden ende Tarters tot Leydts-lieden hadden/ die oock mogelijck de weghen wel door-loopen hadden/ en warense niet beschroomt.

Maer komende omtrent de menschen bewesen haer groote eerbiedinghe/ende kregen de Samoyeden ende Tarters soo veel van haer te verstaen/datse haer selven met de name Tingœsy noemden/ en woonden al langs de groote Riviere diese Jenisсea noemden/ende wesen haer te spruyten uyt het Zuyt-Oost/dan wisten haer begin niet/ en was de Riviere grooter dan de Oby, oock hadden dese lieden groote kroppen onder de kinne/klockende met haer sprake als de Kalcoetten/'t scheen dat de Somoyeden haer sprake in veel verstonden/ende sy de Samoyetse sprake niet heel ongelijck en was/maer daer na seer helde.

Dese Riviere Jenisсea, veel grooter zijnde dan de Oby, heeft aende Oost-zijde groote gheberghten/ daer onder oock Vyer-bergen zijn/ die Zwavel ofte Solpher uyt-werpen: Maer op dese zijde naer het Westen daer is 't leeghe schoone Landouwe/seer playsant van alderley Kruyden/Boomen/lieffelijcke Bloemen/ ende diversche vremde Vruchten: Oock heel seltsaem Gevogelte/het welcke leeghe Lant wort wel by de 70. mijlen weeghs over-loopen inde Lenten vande Riviere Jenisсea, even (nae wy verstaen) ghelijck de Nijl in Egypten doet/ ende dese Tingœsy dit wetende/ onthouden haer over d'ander zijde soo lange op de gebergten/tot dat de Riviere valt/ende komen dan weder in dese schoone leege Landen met al haer Vee.

Dese Tingœsy was minnelijck Volck/ende onderworpen haer oock den Gouverneurs die de Samojeden regeerdē/ende dit al door de Somojeden haer daer toe bewegende/ ende noemden die by nae Goden te zijn. Men konde niet mercken wat Godts-diensten dese Lieden hadden/noch men heeft het noyt konnen vernemen/ alsoo door onachtsaemheyt vande Moscoviten alle dinghen ten nausten niet bespiet en wort.

't En verwondert my oock gantsch niet/ dat jaerlijcks Weygats soo verstopt is met ijs in 't Noorden/aengesien de groote Riviere Oby ende Jenisсea soo schrickelijck veel ijs uytspouwen/ ende noch meer ontallijcke andere Rivieren/ diens namen men niet en weet/de welcke soo ontallijcke dickte van ys uyt werpen/ dattet ongeloofelijck is/ want in 't Voor-jaer drijvet ijs omtrent den Zee-kant somtijdts hele Bosschen met hem wegh/van wegen sijn dickte ende menichte/waer door komt datmen aende stranden van Weygats soo veel Hout allesins siet aengedreven liggen: Oock zijnde in de engde by Nova Sembla de uyterste kouden/ soo en is 't niet wonder dattet daer op-hoopt door de engde/ende ook noch vriest/ende so dicht in malkanderen sich settet/tot dat het de dickte van 60. of ten minsten 50. vademen krijght/ ghelijck dit Jaer hebben af-ghemeten die met een kleyn schipken daer wederom waren van Isaac le Maire uytgesonden/die my daer oock geerne heen hadde ghehadt/maer sloegh het af/ want ick bewijsen wil dat mender niet door en kan/ en altijts vergeefs sal wesen wat sy doen/oft moesten 't anders aenleggen.

Sy hebben oock over dese Riviere wijder reyse aengenomen/ maer hielent recht in 't Oosten/ weynigh dorvende nae 't Zuyden wenden/ en hadden eenighe van dese Tingœsy met haer/ van de welcke sy verstonden/ datter Zuydt-

waert

vaert veel volckeren die haer vreemt waren / woonden / ende oock Koninghen
a dat sy verstaen konden/onder haer hadden / die dickmaels tegen malkande-
en oorlooghden.

Dan niemant vernomen hebbende/zijnse wederom gekomen nae eenige dagh
eysens / maer hebben de Tingœsy bevolen wijder te soecken / die 't haer beloof-
ien/en oock vrientschap ende allantie met haer maeckten/latende eenige Mosco-
iten, gealieerde Samoyeden ende Tartaren by haer / en gaven haer oock eenighe
gheschencken: Dan het volghende jaer souden de Tingœsy volck van haer zijde/
Oost-waert op / noch verder dan sy te vooren gheweest waren / en trocken met
groote menighte daer heenen / en hebben ten lesten noch een groote Riviere ver-
omen/dan die niet wel so breedt als Jenisceа haer Riviere / maer wel so snel loo-
ende/en daer eenige dagen langhs gheloopen hebbende / ten lesten noch eenige
ieden gesien/die sy achterhaelden/en sommighe gevangen kregen/maer konden
aer niet verstaen / dan door wijsen ende bedien hebbense soo veel van haer ghe-
hoort/dat aen d'ander zijde dickmaels gedonder was / seggende: Om-om, oock
atter menighte van getier ende gherupsch was van Menschen/en wesen op die
Riviere / en seyden Pesida, daer uyt de Tingœsy ende Tartars besloten dat sy de Ri-
iere soo noemden / en uyt de woorden/Om-om, besloten de Moscoviten namaels/
at hergeluyt van Klocken moeste wesen/en weder vertreckende/namense eeni-
e van dese lieden mede / dan sturven al onderwegen / 't zy van bangigheydt oft
reese/oft veranderinge des Lochts/daer de Tongœsy, Samoyeden, ende die met
aer waeren/seer droevigh om waeren/want wederom komende/seyden dattet
loecke lieden waren / wel gestelt/ kleyne oogen hebbende / en platte aensichten/
ruyn zijnde uyt den geelen.

De Moscoviten in Siberia dit alles ghehoordt hebbende van de Samoyeden; die
yt Tingœsen-lant in Siberia quamen/waren seer begeerig om noch wijder te soe-
en/begeerende volck van den Gouverneur/die haer het selve vergunde/ook selfs
eel Krijghs - lieden met sendende/met bevel alles wel te door-sien/oock Tingœ-
en met te nemen / en Samoyeden, oock Tartars: en zijn soo ontrent 700. mannen
eenen getrocken / over de Riviere Oby, door der Samoyeden ende Tingœsen lant/
ver de groote Riviere Jenisceа, ende zijn so voorder ende voorder gereyst / heb-
ende tot voorgangers Tingœsen, die haer den wegh voor-draefden/haere spijse
eerdigh onder-wegen vanghende / soo Voghels als Rheen/Geyten ende ander
reemde Dieren/en vongen oock visschen / als 't lant door-regen zijnde met veel
choone Riviere / ende zijn oock tot de voornoemde Riviere Pesida gekomen/en-
e hebben by de selve hutten op-ghesett / ende daer eenen tijdt lanck gheleghen/
ot het voor-jaer toe datse de Riviere open sien wouden/ ende 't was by naer in 't
oor-jaer alsse daer quamen: maer over die Riviere en dorsten sy niet komen/
ls hoorende dat haer te vooren gheseyt was / ende verstonden / dattet gheluyt
an Klocken was: als den Wint van over de Riviere quam/hoordense oock dick-
aels ghedreun van volck en Peerden/ende sagen oock eenighe zeylen somtijts/
och weynigh/die af-liepen/nae haer meyninge / de Riviere onderwaert /ende
eyden naemaels dat de zeylen vierkant waren / ghelijck ick dencke de zeylen
n Indien zijn; maer gheen Menschen vernomen hebbende aen die zijde daer se
aeren / bleven daer eenigen tijt / ende bevonden oock dat de Riviere heel hoo-
he wert in 't voor-jaer / dan weynigh te achten / naedemael 't Lant aen beyde
ijden hooge was: Haer herte verheughde in 't aensien van de seer schoone Lan-
ouwe / zijnde in May ende April. Oock sagense veel rariteyt van Kruyden/

Bloemen/ Vruchten / ende ſeltſame Boomen / Dieren ende vreemde Voghelen; Maer alſoo de Moſcoviters daer niet curieus en zijn / achtent ſelve niet / ſoeckende maer profijt aen allen zijden; want het zijn een deel plompe heele Menſchen.

Ende ſoo in de Somer zijnſe wederom gekomen/ reyſende langhſaem: Want het was in den Herfſt als ſy in Siberia quamen/ ende verkondighden alles watſe daer geſien ende gehoort hadden / ende confirmeerden 't ſelve met haeren Eede.

Alle deſe voornoemde dingen te Hove inder Moſco veradverteert zijnde/ hebben den Keyſer Boris ende alle andere groote Heeren haer daer over ſeer verwondert/ met yverige begeerte ontſteecken zijnde/ omme dit alles ten nauſten te doen ſoecken/ meynde 't volgende jaer daer Ambaſſadeurs henen geſonden te hebben met vele geſchencken / de welcke mede genomen ſouden hebben Tarteren, Samoyeden ende Tingœſen, om te trecken over de Rivière Peyſida, ende te vernemen wat daer was/ ende oock alliantie te maken met den Koningen ende Volckeren aldaer/ ſoo ſy daer yemanden vonden: Haer oock bevel gevende/ alles ſijn ordentelick te verſpien ende doorſien / ende op te tekenen; want ſy konden niet vergeten van datſe der Klocken gelupt gehoort hadden: Maer dit is alles nae-gebleven / als doen beginnende in Moſcovia deſe troubel ende Inlantſche Oorlogen/ als in de beſchrijvinge des ſelven daer van te verſtaen is.

Jck gheloove dat het begin van 't Koninckrijck Cathaya is / 't welcke paelt aen China ende Indien, dan ſorghe dat den Moſcoviter daer metten hoofde tegen den muur loopen ſal/ doch den tijt alles ſal leeren / ſoo ſy het noch naemaels verſoecken.

Dan niet te-min hebben de Gouverneurs / gedurende de Moſcoviſche Oorloge/ noch derwaerts eenen tocht laten doen/ daer onder veel Burgers vrywilligh uyt Siberia mede trocken/ ende komende inder Tingœſen Lant / over die Rivière Jeniſcea, zijnſe meeſt al te voet geloopen / ſoo datter door ongemack veel ſturven van de gene die gemackelijck geleeft hadden / en vonden ten leſten even het ſelve/ 't gene de voorighe geconfirmeert hadden: Boven dat ſoo hoordenſe al-te-met ghelupt van Volck ende Klocken/ dan haer van de Tingœſen ontraden zijnde, dorſten haer niet begeven over deſe Rivière / dan hebben in ſommige Bergen / aldaer gelegen / eenige vlammen uyt ſten ſpringen / daer van ſy eenigh Solpher brochten/ ende oock Gout-ſteen / ſoo dattet ſchijnt / daer veel koſtelijcke Mijnen zijn mochten.

Den Gouverneur in Siberia liet oock eenige ſchuyten toe-maken die verdeckt waren/ en beval haer met het voor-jaer te varen tot Zee/ uyt de Rivière Oby, en geboot datſe langhs de Zee-kant neffens lant ſouden varen/ tot datſe ſouden komen tot de Rivière Jeniſcea; want hy ſeyde datſe oock moeſt eyndigen in de Zee/ en beval haer daer in te reyſen eenige dachreyſen: daer tegens ſant hy oock volck te lande / bevelende haer ſoo lange daer te blijven op de kant van de Rivière / tot dat ſy deſe ſchuyten vernemen ſouden/ en geboot haer ſo ſy die niet en vernamen/ na een jaer wederom te keeren: Hebbende die ter Zee voeren bevolen/ datſe alles ſouden beſichtigen watter te ſien ware/ en gaf haer oock eenen Overſten met/ die Luca genaemt was/ den welcken hy beval / alles op te tekenen / en heeftſe ſo heenen geſonden / en ſy zijn oock gekomen in de mondt van de Rivière voorſz. ende hebben malkanderen daer ontmoet/ alſo die te Lande waren getrocken/ met den af-loop der Rivière/ op vlotten en ſchuyten eenighe af-geſonden hadden / die op den Zee-kant de ſchuyten ontmoeten/ ende vonden alles gelijk den Gouverneur haer te vooren verhaelt hadde/ te weten/ na zijn meyninge: Dan alſo haren Over-

ierſten Luca voorſz geſtorven was/ met noch eenige andere vande voornaemſte/ jebbenſe geraden gevonden van malkanderen te ſcheyden/ende elck weder zijns weeghs te trecken/ende zijn in 't wederom-komen/weder t' huys ghearriveert: n Siberia komende/en alles op-geteeckent/hebbenſe ſeer goet rapport daer van ien den Gouverneur gedaen/die 't ſelve aen den Keyſer in Moſco ſont/en is 't ſel- je geſloten inde ſchat-kamer in Moſco, ſoo langhe tot dat deſe Oorlogen geeyn- iight ſouden zijn/alſdan ſoudet overſien worden/maer denck het al verloren is/ t welck jammer is/want ſy veel ſeltſaems daer vonden van Eylanden ende Ri- ieren/Vogels ende Dieren/tot voor-by de Jeniſcea heel wijt.

Ende ſoo eenen goeden vriendt in Moſcovia daer eenen broeder heenen gehadt jadde/gaf my een blinde Caerte daer van / gelijck hy 't uyt zijn broeders mont jerſtaen hadde/die doot is/dan ſelver is hy door Waygats geweeſt/ende kent alle plaetſen tot Oby, dan wat daer voorts by is/heeft hy maer gehoort / ſoo en is 't elve Caertgen maer een bewerp daer van neffens den Zee-kant/ 't welck ik niet groote moeyte verkreegh / want dat het uyt-quame het ſoude dien Moſcoviter ijnen hals koſten/daerom laten hem ongenaemt.

Inde groote Riviere Oby komt ook een Riviere vallen dieſe Taas noemen/en- ie ſchijnt te komen van ontrent Jeniſcea, uyt een groot Boſch/daer uyt oock een Rivìere valt/niet wijt van de voorſz/die in Jeniſcea valt / ſoo datſe uyt de Oby te water komen reyſen door de Samoyedens Landouwe/ en ſetten haer maer 2. mij- en over Lant/ſo komenſe in een Rivìere dieſe Torgalf noemen/en vallen ſo met vallende water in Jeniſcea, en 't ſelve is ſeer bequaem om reyſen/ en is gevonden nu onlanghs van de Samoyeden ende Tingœſen.

Maer 't is jammer dat het den Hollanders niet en geluckt door Weygats te komen/doch en weten niet hoe ſy 't ſelve ſouden te werck ſtellen/want met ſche- ien/daer in hondert mael niet door te komē en is: Maer alſſe immers die Lan- ien alle wilden doorſpieden / moeſtenſe daer twee oft drie jaer blijven / omtrent Weygats oft Pechora, daerſe wel goede Haven ende lijf-tocht ſouden krijgen/en- ie van daer moeten ſy volck ſenden met Booten/gelijck de Ruſſen doen/en oock enige vrientſchap met den Ruſſen maken/die haer dan geerne den wegh ſouden wijſen/ende alſoo ſoudet ontdeckt werden.

Vele ſchoone plaetſen ſouden ontdeckt worden/ſo van Eylanden als vaſt lant/ an is aen te twijffelen of America omtrent China niet aen deſe drie deelen des Werelts vaſt is met een enghde gelijck Africa aen Aſia hangt / by de roode Zee/ n 't ſelve is voorwaer wel mogelik/want wie weet te ſeggen oft open is/anders janſe uyt de ſommige ſchriften der Heydenen gevonden hebben / die ſchrijven jattet van een geſcheyden is/ende veel bewijs-redenen by brengen.

Oft ſoo het open is / ſoo moet de Strate ſeer enge zijn/want ick by na geſeyt jadde/dat het onmogelijck ſoude zijn / dat den menſchen in America ſouden ko- nen/daer Adam in Aſia geſchapen is/en daermen nergens in de heylige Schrif- en leeſt / dat voor de Diluvie eenige Schepen of Schuyten waeren/ende oock weetmen wel datter maer een werelt en is/ en op geen diverſche plaetſen ſchep- elen haren oorſpronck en hebben/dan uyt den Paradijſe/Ec.

Nu mochtmen oock weder ſeggen/hoe de menſchen al-omme inde Eylanden gekomen zijn/ende dit is/nae mijn meyninghe/nae de Diluvie gheſchiet: Ook die in America, daer is een enge ſtrate gelijckmen weet/ende ſulcken engen ſtrate mach tuſſchen Aſia ende America ook wel zijn: hoewel nu ſommige hart drijven/ datter een groote Zee tuſſchen beyden is over 100 mijlen breedt.

D I S-

D I S C O U R S

Van den Hoogh-geleerden

Johannis Isaacus Pontanus,

Van by Noorden om.

HIer souden andere mogen tegenwerpen / dat dese luyden een desperate en
de gantsch onmogelicke sake/als die niet geschiet en is/en mogelick nim
mermeer volbracht en sal werden / hebben bestaen. Maer wy geven voo
antwoorde dat het selve eertijts van de vaert na Oost-Indien (welcke heden ter
dage niet alleen de Portegijsen/ maer oock de onse/so wy seggen sullen/gelucke
lick gebruycken) oock van seer wijse mannen geseyt is geweest: dat het namelic
onmoogelick was dat yemant daer soude konnen geraecken/ de linie twee-mae
passerende: dat de hope onseecker was / ende de perijckelen seecker ende groot
Welcke dinghen ende andere daer teghen by gebracht en hebben nochtans Ema
nuel den Koninck van Portugael doen van sijn voor-nemen niet konnen af-kee
ren/dat hy niet dien wegh alreede een jaer te vooren van sijn voorsaete tot de Ca-
pe de bone Esperanca ontdecken / door het midden der baren voorts en soude t' ee
nemael ontdecken. Derhalven heeft hy het gebiet van de Indische Vlote Vas
co de Gama over-ghegeven/welcke dese last aen-ghenomem hebbende/ heeft hen
in 't jaer 1497. op de reyse begeven van Calis Malis tot Aribien ende het Koninck
rijcke van Calecut,de Cape de bona Esperanca voorby varende alles ondeckt / en
de heeft den Koninck daer na wat van noode was te doen tegenwoordelick ver
klaert. Want seeckere hope ende ghelegentheyt om dese navigatie te volboere
hadden gegeven behalven de getuygenisse vande oude/ ook eenige die de Konin
nae Alexandrien gesonden hadde / op dat sy van daer naer Mooren-lant/ dat bo
ven Egypten is trecken souden: ende van daer nae Italien varen / op dat sy va
ervarene persoonen leeren souden op wat wijse die vaert alderbequamelickst/na
den omkeer van de Cape,naer Indien ghedaen soude konnen werden. Ende on
der de getuygenissen vande Oude/behalven Ptolomeus,den welcken ick sie dat d
streeckie van dese Cape onbekent is geweest / Plinius nochtans brenght veele up
druckelick by/waer uyt openbaerlick bleeck dat eertijdts dese navigatie/aen gee
ne zijnde van de selve Cape, die van Calis Malis wel bekent is geweest: Want h
Lib. 2, seght dat in de Roode zee/ten tijde dat C.Cæsar de sone van Augustus aldaer krijg
cap. 67. de/ teeckenen van schepen uyt de Spaensche Schip-breucken bekent zijn ghe
weest: Ende dat Hanno,ten tijde dat de macht van Carthago floreerde van Calis
Malis varende tot het eynde van Arabien,die navigatie beschreven heeft: dat meer
is

s men kan uyt Cornelius Nepos af-nemen dat de selve die van Arabien oock be-
ent is geweest ende gefrequenteert: de welcke seght dat t' sijnen tijde eenen seec-
eren Eudoxus, als hy voor Lathyrus den Coninck van Alexandrien vluchte / door
e Roode zee met Schepen weder-gekomen zijnde/ tot Calis Malis toe gevaren is/
helijck dat vanden selven Plinius neerstelick aen-geteeckent is geweest. Op dat
op van wederkeeren tot ons propoost: Is 't dat dese getuygenissen van de Oude
p de Portegijsen geloove ende een geluckighe uytkomste gehadt hebben/ waer-
m en soude oock de stemmen der selver van de vaert om het Noorden niet eenige
daetse ende proevinge om de saecke nauwer te onder-soecken verdienen? Op dat
ck hier-en-tusschen voorby gae 't geene dat de Chronijcken der Francoysen en-
e Denen van die van Groenlant verhalen / den welcke in 't jaer 836. Ansga-
ius ende daer na Adelbertus dienaers des Goddelicken woords/ van Hamborgh
ver-ghesonden hebben; daerse nauwelicx met den name oft een kleyn gherucht-
e bekent zijn. Maer dese dingen sullen nieuwe zijn/indiense met Plinio, nu dick-
wils genoemt/ vergeleken werden: De welcke oock uytdruckelick uyt Cornelius
Nepos verhaelt dat eertijdts een seecker vaert om het Noorden vermaert is ghe-
weest / soodanigh een bewijs voortbrengende; Dat namelick Q. Metello Celeri
mede Borgemeester van C. Afranius, maer doen de Stadt-houder van Gallia, Iu-
ianen van den Coninck van Schwaben geschoncken waren / die uyt Indien om
e handelen varende door tempeesten in Duytslant ghedreven waeren ghe weest:
verstaende namelick dat deel van Duytslant / daer de Weser ende Elbe in de
Noordt-zee vallen: Want wy hebben elders bewesen dat de Heerschappije van
e oude Schwaben soo verre gestreckt heeft: Ende men moet houden dat de selve
Indiaen / aen gheene zijde van de Noorder Cape van Tartarien Tabin, van Pli-
ius Tabin jugum genoemt/ uyt het nabuerige lant vande Seres, alwaer nu de pa-
en van Cathay, inde Stille zee (van de welcke wy bové gemelt hebben/ ende Mara-
narusa oft mortuum mare eertijts vande Cimbren genoemt is geweest/ so uyt Phi-
emon de selve Plinius verhaelt) ghevaren zijn / ende van daer aen de kusten van
Duytslant door tempeesten gedreven. Het welck in dien het soo is/ so sal het ver-
alen van de Samoiten dat wy boven vertelt hebben voor waerachtigh ende van
grooten gewichte te houden zijn/ te kennen gevende dat de Russe alle jare / ghe-
ghentheyt ende tijdt ghenomen hebben om te varen / nae een seecker Cape die
Ugolitam noemden / aen gheene zijde van de Riviere Oby, door de selve zee/ eer
atse toe-vriest / vijf dagen varens: so dat soodanige Noorder reysen van de on-
/ indien wy begeeren datse tot eenen gewenschten uytganck gebracht werden/
esen wegh soude den alder-veerdighsten ende seeckersten/ behoudens het oordeel
an andere/ schijnen: dat namelick/ na het exempel van Emanuel de Coninck van
Portugael (den welcken wy geseyt hebben/ eer dat hy in ernst na het Oosten met
n vlote trock / verspieders nae de Roode zee ende van daer tot de Indianen sel-
uyt-gesonden heeft / die den aert van die zee ende kromminge ondersoecken
uden) oock de onse nae de Strate van Waygats oft van Nassaus, op ghemeyne
sten eenige senden souden / die / gelegentheyt nemende / haer by de jaerlicxsche
erbaringe der Russen naer Tartarien als mede-gesellen voegen souden: op dat
en seker vernemen mochte of de Zee / die wy ghesegt hebben achter de Strate
n Weygats te zijn/ de Tartarische groote zee is / oft alleenlick eenen Inham en-
die niet door een gaet. Ende ten lesten oft de Cape Tabin altijdt bevrosen is/ oft
t men daer vaeren kan: dat segghe ick / alle dese dinghen van mannen by die
treke woonende ende vande saecken wetende vernomen souden werden. En op
dat

In de herkomsten der Francoysen.

Lib. 2. cap. 13.

dat de heele sake te lichter soude zijn/eenigh schip van de minste oorlogh schepen
niet soo seer met menighte van Boots-gesellen / als met mannen ende Schi
pers van die streecke ende tale niet onervaren/daer-en-boven met victualie vo
een jaer/oft langer seer wel versien/soude men na de selve Strate Senden ; welc
aldaer/op eenige plaetse/die aldaer bequaemst soude schijnen/als in winter-lege
liggen soude / ende met den Samoiten ende Russen de sake gecommuniceert heb
bende/die jaerlijksche navigatie der Moscoviten op haren tijt souden verwachten
Het en soude oock niet ondienstelick zijn / indien eenige van de onse / die in Japa
handelen/oock van die zijde na de Cape van Tabin, met gheleghentheyt / soude
varen/oft ten minsten in de na gelegene plaetse van de gantsche saecke neerstelic
onder-soecken. Dit schijnt den wijsten wegh ende de seeckerste wijse om die ge
duerighe dubbinghe van veele menschen twijfelende of daer een passagie door d
Schepen zy/wegh te nemen. Want dat anderen seeckerder heeft ghedocht in d
volle ende diepe Zee te vaeren / ende de Noorder kusten van Nova Sembla omm
te zeylen tot de hooghde van 82. graden oft daer ontrent: om dat aldaer name
lick de daghen ende somers langer zijn / dat het ijs naerder ende niet van de nae
ste kusten aendrijvende ; ende ten lesten om dat de koude sachter / als ontrent d
76. graden ende daer onder is: Ick sal wel bekennen dat dese dinghen alle also
zijn / om de sphere / de welcke in soodanighe hooghde alder-kromst is ; ende b
nae ses maenden de Sonne boven den Horizont verheft: Nochtans dat dese opi
nie niet t'eenemael aen te nemen en is/belette dese twee dinghen : ten eersten om
dat ons gantsch onbekent is hoedanigh die streecke zy / ofte se geheel van de Ze
ommeringht is / oft met Landen ende Eylanden onderscheyden ; Ten anderen
oft wy schoon toe-laten dat men daer door varen kan / so sal nochtans dese zwa
righeyt blijven/dat men namelick wederom van 82. graden tot 70. ende daer on
der sal moeten af-komen ; ende aldaer tegen de Ys-bergen ende seer groote kou
de/in onbekende plaetsen ende buyten den wegh des Hemels ende der Sonne va
alle ghemeynschap der menschen af-gescheyden / ende ten lesten teghen de wred
beesten ende honger strijden moeten ende jammerlick eyndelinge omkomen. E
hebben niet tot noch toe de uytkomsten geleert dat dese dingen so zijn ? Want ic
vinde dat de eerste van al/die dese Noorder kuste versocht heeft/ Nicolaus Zenetu
1380. geweest is/die/in't jaer 1380. verscheydentlick daer gedreven zijnde sijn hope ver
1500. loren heeft. Ende in 't jaer 1500. Casparus Cortesius heeft in plaetse van de Stra
te die hy sochte een Riviere gevonden;ende t'huys weder-gekeert zijnde als hy '
naeste jaer op hope dat het beter gelucken soude derwaerts weder gegaen was
is hy ghebleven: wiens doodt niet langhe daer na ghevolght is sijn broeder Mi
1506. chael : Alsoo oock Sebastianus Gabottus van Venegien , in 't jaer 1506. eenen wegh
door het selve Noorden / voor den Coninck van Enghelandt Henrick de sevenst
soeckende/is in Engelant niet uyt-gerecht hebbende/ voornemelick om het Ys
1524. weder gekeert. Johannes Varasanus , in 't jaer 1524. in den naem van den Coninc
van Vranckrijck Franciscus het selve in 't hooft hebbende aen de Cape der Britan
nen gelant zijnde met de sijne is van de Wilden op-ghegeten geweest. Daer na
1525. derwaerts treckende Sebastianus Gomesius een Spanjaert/in 't jaer 1525. ende et
telicke Wilden gekregen hebbende/heeft oock geen groote eere in-geleght. De
zijn daer nae de Engelsche ghevolght ; ende onder haer die eerste Hugo Willoug
1553. by een van de Ridderschap/in't jaer 1553. landen op twee-en-t'seventigh grade
gevonden hebbende / is van de koude ende andere ongemacken met de sijne ver
gaen : Ende drie jaer daer nae Stephanus Borroveus den selven wegh volghende
heef

eft ontdeckt de Eylanden van de Galgoievia, Nova Sembla en de andere: maer
in de koude overwonnen is by tijdts weder gekeert. Den welcken van desel-
natie gevolght zijn terstont daer na Martinus, Forbisser, Arturus Petteus, Caro-
s Jackmannus ende Johannes Davisius: Van de welcke Forbisser, in 't jaer 1576. ins-
ijchx om de borst ende het Ys noch weynigh uyt-gericht heeft: maer Petteus 1576.
nde Janckmannus, in 't jaer 1580. 't selve versocht hebbende/hebben alleene eenige
usten van Nova Sembla bekender gemaeckt: Davis eyndelick / in den jare 2585. 1580.
eeft eenen Inham geopent/maer waer henen dat den selven ook streckt en weet 1585.
en noch niet recht. Tot onsen tijde eyndelick oock de Hollanders / nu ettelicke
uwen in kloekheyt van de zee-vaert/boven andere seer vernaemt/ende geroemt
s by nae Neptunus kinderen/de gelegentheydt haer aenbiedende/om hier oock
hare by te brengen hebben haer wel gequeten. Maer hoedanighe uyt-komste
nde fortuyne dese oock ghehadt hebben/is hier boven ordentlick verklaert: soo
at ick niet en sie hoe desen omloop t' eeniger tijt ontdeckt ende der Werelt ghe-
eel geopenbaert kan werden/ten zy dat men den wegh ende wijse alreede gesept
-ga; waer van de wijle ick achte dat wy genoegh gesproken hebben.

F I N I S.

t AMSTERDAM, By *Adriaan Roest*, voor aen in de Bloem-straet.

3

